ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

Spiritul Basarabiei
de Claudiu Târziu

Laicatul încă aşteaptă pocăirea ÎPS Nicolae şi a PS Sofronie
de Cristian Constantinescu

Dan Puric: „În România este multă credinţă, dar şi laşitate“
de Pr. Ion Alexandru Mizgan

Criza modernă a autorităţii
de Răzvan Codrescu

an VI ● nr. 66 ● august 2008 ● 4 lei
www.rostonline.org

Coperta I: Doamna Maria Brâncoveanu

sumar

numărul 66 • august 2008

ROST
Revistă de cultură creștină și politică

Fondată 2002

Revistă națională editată de Asociația ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@rostonline.org

DTP
Omni Press & Design
art@opd.ro

EDIȚIE INTERNET
Dragoș DORAN

CORESPONDENȚĂ
OP 23, CP 27 – București

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Supergraph SRL
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacție

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

Spiritul Basarabiei

Multă vreme, pentru mine Basarabia – nume abia șoptit, cu întoarceri de cap precaute – a fost o idee abstractă, exprimabilă doar literar, nu matematic sau filosofic. Ceva mai târziu, mi-a părut o pagină de istorie cu litera tulbure. Mai încoace, am resimțit-o ca pe o datorie veche, plătibilă nu în bani ci în suflete. Așadar, mi-a luat și mie destul timp să încep a simți spiritul Basarabiei refugiat în rănile ei mereu sângerânde.

Claudiu Târziu

Ca să descoperi adevărata Basarabie, trebuie să te smulgi din comoditatea ideilor luate de-a gata, să îndrăznești a îndepărta păienjenișului de prejudecăți și să ocolești munții de gunoi turnat, an după an, la porțile României de Est de camioanele unei prese inconștiente, când nu năimită. Altminteri, ce „știi“ despre Basarabia? Că e o țară săracă, rusofilă și românofobă, furnizoare de prostituate frumoase și melancolice și de rakeți puși pe crime, un stat de leneși și bețivi, unde comunismul întârzie amenințător și în care războiul civil este numai adormit, un tărâm din care Dumnezeu a plecat definitiv, lăsând bisericile pe mâna unor kagebiști în sutane, patria unor scriitori tributari stilului pașoptist... Viața adevărată, care clocotește în venele superbei Basarabii, este redusă, în ecourile caricaturale de presă, la scandaluri politice și faptul divers „senzațional“. Despre Basarabia se vorbește cel mai des ca despre o femeie frumoasă și deșteaptă, care, pentru că are aceste calități, trebuie că e fie ușuratică, fie bolnavă incurabil. Cine nu se va apropia de ea nu va avea nici o șansă să o cunoască.

După ani de amânări și după ce m-am împrietenit cu destui basarabeni vrednici, am fost și eu în Basarabia. Și m-a entuziasmat. Nu spun că pe străzile ei curge lapte și miere, că oamenii sunt toți purtători de aripi îngerești sau că e un ținut, prin definiție, al excelenței profesionale. Dar cred că Basarabia este nădejdea noastră binecuvântată. Fiecare neam are nevoie, din când în când, să-și împrospăteze rezervele de vitalitate, de curaj și de creativitate, spre a face un salt în istorie. Cred că Basarabia este resursa noastră de ingenuitate, cutezanță, credință și fantezie.

Basarabenii au rădăcini puternice și sănătoase: limba și Tradiția. Ei fac *politică* vorbind limba română și apărându-și identitatea. Pentru basarabeni, Hristos nu e icoană, nici pricină de dezbateri teologice, ci Fratele mai mare, la pieptul căruia își găsesc adăpost și alinare.

Patrioții basarabeni sunt veritabili cavaleri ai rezistenței, care și-au probat sentimentele prin jertfe inimaginabile pentru „patrioții“ noștri de hârtie. Basarabia este provincia românească în care a avut loc cel mai mare genocid european: a treia parte din locuitori au fost decimați de comuniștii ruși.

Basarabia este partea sufletului românesc pe care am uitat-o.

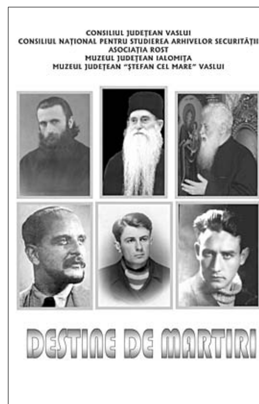
Basarabia este mâna noastră dreaptă, de care am consimțit să ne lipsim prea mult.

Despre martiri ai temnițelor comuniste, la Vaslui

Vineri, 18 iulie, orele 13.00, în sala „Arta“ a Muzeului Județean „Ştefan cel Mare“ din Vaslui a avut loc vernisajul expoziției „Destine de martiri“ organizată în colaborare cu Muzeul Județean Ialomița, Consiliul Județean Vaslui, Asociația ROST şi Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității.

„Destine de martiri“ este a doua dintr-o serie de expoziții itinerante dedicate unor personalități creştine care au suferit în timpul regimului comunist. Manifestarea vine în continuare a evenimentului din 27 aprilie 2006, organizat la Slobozia sub genericul „Patru biografii de cărturari/Patru destine de martiri“, care a cuprins o expoziție de documente, fotografii şi obiecte aparținînd lui Nicu Steinhardt, Radu Gyr, Vasile Voiculescu şi Mircea Vulcănescu. De această dată au fost evocați, prin intermediul documentelor, Valeriu Gafencu, cel supranumit „Sfântul închisorilor“, Sandu Tudor, cel care a pus bazele mişcării spirituale „Rugul aprins“ de la mănăstirea Antim, pr. Gheorghe Calciu, pr. Arsenie Papacioc, pr. Arsenie Boca şi Ioan Ianolide. Pentru fiecare dintre cei evocați s-a realizat un medalion biografic, prin intermediul a peste 300 fotografii, manuscrise, publicații, documente, incluzând sentințe judecătoreşti, fişe de penitenciar, foi de carceră, fotografii de filaj, note informative, fişe de interogatoriu, memorii, declarații, corespondență.

Realizarea expoziției, ajunsă acum la Vaslui, a fost posibilă mai ales prin strădania Emiliei Corbu, arheolog şi doctor în istorie, a cercetătorilor George Enache şi Adrian Nicolae Petcu (CNSAS), precum şi a artistului plastic Gabriela Radu. La Vaslui, aceştia s-au bucurat de colaborarea fructuoasă a prof. Ioan Mancaş, directorul Muzeului Județean „Ştefan cel Mare“ din Vaslui, şi a muzeografului Mihai Şelaru.

În deschidere, prof. Ioan Mancaş a subliniat importanța realizării acestei expoziții pentru muzeul județean din Vaslui şi pentru comunitatea locală. Doamna Emilia Corbu a facut o scurtă prezentare a celor şase personalități evocate, arătând că momentul de la Vaslui îl continuă pe cel din urmă cu trei luni ani de la Slobozia, precedând, la rândul său, un eveniment similar, ce va avea loc la Iaşi, în luna august. Din partea CNSAS a vorbit Dr. George Enache, care a subliniat contribuția acestei instituții la realizarea expoziției, dar şi greutățile unei asemenea activități. Prof. Mihail Albişteanu, invitat din partea Asociației ROST a vorbit despre demersul pe care această asociație şi publicația omonimă îl desfăşoară de peste cinci ani pentru a impune în conştiința generației de astăzi valori ale trecutului recent, simboluri ale rezistenței anticomuniste, în condițiile în care în societatea noastră nu există instituții care să se preocupe în mod preponderent şi nepărtinitor de această problematică. Domnul Constantin Iulian, fost deținut politic, a adus propria sa mărturie, ca unul care i-a cunoscut în mod direct pe unii dintre cei evocați, al căror coleg de temniță a fost. În încheiere, Dr. Constantin Teodorescu a vorbit despre valoarea artistică a expoziției, remarcând contribuția doamnei Gabriela Radu.

Evenimentul, la care au participat câteva zeci de persoane, între care şi reprezentanți ai presei, s-a bucurat de prezența viceprimarului urbei. ***(A.M.)***

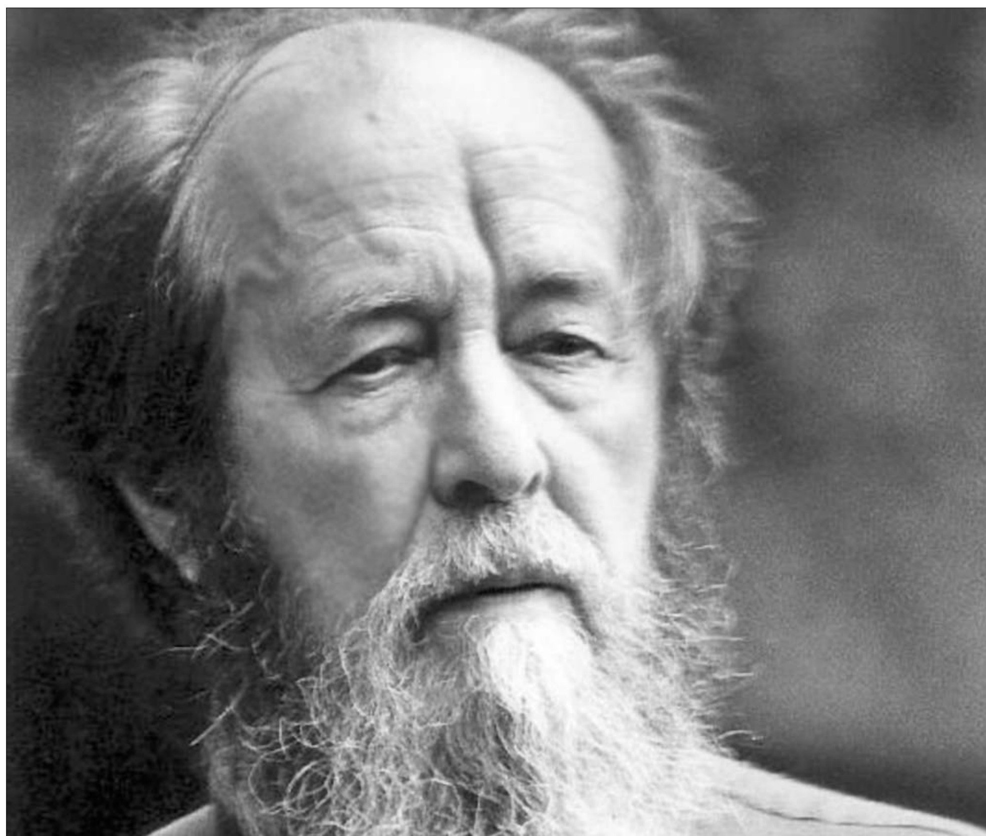
Recviem pentru Aleksandr Soljenițîn

Răzvan Codrescu

Astăzi, la Mînăstirea Donskoi din Moscova, unde-şi alesese singur locul de îngropăciune, are loc, în prezența Patriarhului Aleksei II, a fostului preşedinte Vladimir Putin şi a actualului preşedinte Dmitri Medvedev, ceremonia de înmormîntare a lui **Aleksandr Soljenițîn**, primul şi cel mai mare deconspirator public al stalinismului şi al comunismului în genere, plecat spre odihna cu drepții în noaptea de 3 august (ora locală 23.45), la vîrsta de aproape 90 de ani (n. 11 decembrie 1918), în urma unui stop cardiac. Matematician de profesie, crezuse în prima tinerețe, ca mai toată generația sa, în sinceritatea şi necesitatea istorică a idealurilor comuniste, iar în al doilea război mondial luptase ca artilerist în apărarea patriei sovietice. Îndrăznind însă să pună la îndoială într-o scrisoare particulară din 1945 priceperea militară a lui Stalin, este arestat şi condamnat la 8 ani de detenție politică în închisorile bolşevice, pentru ca din 1953 (anul morții lui Stalin) să i se impună pentru mai mulți ani domiciliul obligatoriu în stepele asiatice ale imperiului roşu, astfel că ajunge să cunoască în amănunt şi pe propria piele universul concentraționar, întreaga demagogie teoretică şi întreaga monstruozitate practică a regimului. Spre sfîrşitul lui 1962, pe fondul parşivului „reglaj" intern antistalinist promovat de Nikita Hruşciov, ajunge să-şi vadă publicată, în revista literară *Novîi Mir*, prima deconspirare fățişă a realităților Gulagului: *O zi din viața lui Ivan Denisovici* (tradusă rapid în numeroase limbi, inclusiv în inte-riorul „lagărului socialist", dar nu şi în România). De altfel, Soljenițîn este cel care avea să impună pe plan internațional termenul de „gulag" („GULAG": abreviere de la *Glavnoe Upravlenie Lagherei* – „Direcția Principală a Lagărelor"), mai ales prin monumentala sa analiză mărturisitoare intitulată *Arhipelagul Gulag* (Paris, 1973; în româneşte: Aleksandr Soljenițîn, *Arhipelagul Gulag: 1918-1956. Încercare de investigație literară*, traducere de N. Iliescu şi I. Covaci, postfețe de Al. Paleologu şi I. V. Şerban, 3 vols., Editura Univers, Bucureşti, 1997-98). Tot în străinătate îi apăruseră integral (fără acordul său), în 1968, *Pavilionul canceroşilor* şi *În cercul întîi* (aluzie la primul cerc al Infernului din *Divina Comedie*), iar în 1970 i se decernase Premiul Nobel pentru Literatură (la propunerea lui François Mauriac).

În februarie 1974, lungul şir de prigoniri suferite de Soljenițîn în U.R.S.S. culminează cu arestarea şi închiderea sa la Lefortovo, apoi cu ridicarea cetățeniei sovietice şi condamnarea la expulzare. Sur-ghiunitul hălăduieşte prin Europa de Vest şi prin America (unde zăboveşte timp mai îndelungat), ține conferințe incendiare, iar cu timpul devine şi acolo tot mai incomod, mai ales după ce în 1978 avertizează Occidentul asupra falsului său umanism consumist şi disprețuitor față de alte arii culturale. Din 1992, cînd participă la întîlnirea „reacționară" de la Vendée (unde s-au comemorat victimele masacrelor antiregaliste din vremea Revoluției franceze) şi are un discurs fulminant (denunțînd „primul mare genocid teoretizat şi instrumentat ca atare în istoria lumii moderne"), devine aproape *persona non grata*, ulterior punîndu-i-se în cîrcă şi un anume „antisemitism" (cam cum s-a întîmplat şi la noi, pe scară mai redusă, cu „necumințitul" Paul Goma). Occidentul sfîrşeşte prin a vedea în el „un conservator ortodox şi slavofil, critic la adresa societății de consum"...

În 1990, *Arhipelagul Gulag* apare pentru prima oară integral şi în U.R.S.S., iar preşedintele de atunci, Mihail Gorbaciov, îi ridică prin decret prezidențial autorului acuzația de trădare şi îi

redă cetățenia sovietică. Anul întoarcerii definitive a lui Soljenițîn acasă, 1994, coincide cu apariția micului volum *Chestiunea rusă la sfîrşit de secol XX*, apărut repede şi în limba română (Editura Anastasia, Bucureşti, 1995, în traducerea lui Boris Buzilă şi cu o memorabilă postfață a regretatului Al. Paleologu). Poziția sa devine tot mai mult una tradiționalist-ortodoxă, cu nuanțe care scapă îndeobşte percepției rău-voitoare. Lucrează tot mai intens şi-şi publică în continuare romanul-fluviu *Roata roşie* (intitulat inițial R 17), despre Război şi Revoluție, proiect demarat încă din 1964. În 2001-2002 scoate – atrăgîndu-şi noi ostilități şi radicalizîndu-le pe cele mai vechi – documentarul istoric *Două secole împreună*, apărut aproape imediat şi în franceză (*Deux siecles ensemble*, Ed. Fayard, Paris, 2003), unde declară că vrea să înlesnească „înțelegerea reciprocă" dintre evrei şi ruşi, dar din care reiese puternica implicare a evreilor în pregătirea şi instaurarea comunismului (în româneşte: Aleksandr Soljenițîn, *Două secole împreună. Vol. I. Evreii şi ruşii înainte de Revoluție: 1795-1917; Vol. II. Evreii şi ruşii în epoca sovietică: 1917-1972*, traducere de Vasile Savin şi Darclée Tomescu-Berdon, Editura Univers, Bucureşti, 2004).

Preşedintele Putin, mai mult sau mai puțin sincer, are abilitatea de a şi-l apropia ca sfetnic şi în 2007 îi acordă Premiul de Stat, ca unuia ce „şi-a dedicat viața patriei" şi al cărui nume este curent asociat pe mapamond „cu soarta Rusiei înseşi". În ultimii ani, retras în casa sa dintr-o pădure vecină Moscovei, scriitorul se deplasa într-un scaun cu rotile şi rareori îşi mai asuma apariții publice. Chiar în Rusia, tot mai critic şi mai nemîngîiat de neaşezarea ei în noul context istoric, intrase într-un con de umbră, iar în afara Rusiei era dacă nu uitat, în orice caz tot mai puțin înțeles şi agreat, ba chiar socotit un adversar ireductibil al noilor ideologii dominante. Cazul lui Soljenițîn arată cît de străin poate să fie deja un om al secolului XX în pragul secolului XXI...

Dumnezeu să-l odihnească în ceata drepților, iar pe noi să ne în-vrednicească de crucea neuitării lui.

De ce ruşii îşi canonizează sfinţii, iar românii nu

Ierom. Savatie Baştovoi

La şedinţa Sinodului Bisericii Ortodoxe Ruse din 23 iunie curent au fost trecute în Sinaxar trei nume noi: episcopul Ioasaf de Cistopolsk, preotul Anatolie din Ioşkar-Olinsk şi egumenul Serghie din Moscova, victime ale represiunilor regimului comunist-ateu. Cei trei noi martiri au fost adăugaţi listei de 1701 noi-mucenici ucişi de comunişti.

Noii sfinţi martiri ai Rusiei au fost canonizaţi în mai multe rînduri, fiecare după numele său, lista rămînînd deschisă. Procedura adoptată de Biserica Rusă e simplă: din listele KGB-ului, direct în calendar. Adică toţi cei ucişi care figurează în arhive şi a căror credinţă în Hristos poate fi dovedită (ceea ce în cazul episcopilor, preoţilor şi monahilor e de la sine înţeleasă) sînt consideraţi mucenici. Astfel, calendarul Bisericii Ruse are pentru fiecare zi din an, pe lîngă sfinţii tradiţionali, şi cîţiva noi-mucenici. Aceştia sînt pomeniţi de preot la otpust ca o mărturisire de netăgăduit a legăturii dintre martirii contemporani cu martirii dintotdeauna ai Bisericii.

Zilele acestea a plecat la Domnul unul din cei care au mărturisit în faţa Occidentului calvarul la care au fost supuşi creştinii în Uniunea Sovietică, marele om care a fost şi rămîne Alexandr Soljeniţîn. Disidentul rus, care, întîmplător, este laureat al premiului Nobel pentru literatură, a afirmat că în lagărele de concentrare din România au fost practicate metode de tortură mai cumplite decît în Rusia. Cu toate acestea, dincolo de mărturiile clare de sfinţenie ale multor personalităţi condamnate şi ucise în temniţele comuniste pentru Hristos, ierarhii din BOR nu doar că nu recurg la canonizarea lor, ci se cunosc cazuri cînd au ordonat sabotarea lansărilor de carte consacrate noilor martiri români. De asemenea, există ierarhi care se scandalizează în faţa preoţilor evlavioşi care păstrează la loc de cinste sfintele moaşte, unele dintre ele izvorîtoare de mir, ale celor ucişi în închisori.

Există cel puţin două motive pentru care martirii din vremea comunistă nu vor putea fi canonizaţi în România. Mai întîi, pentru că mulţi dintre ei (şi aici ne referim în primul rînd la clerici şi monahi) au fost condamnaţi şi ucişi la sesizarea unor ierarhi care încă mai fac parte din Sinod, aşa cum reiese din dosarele Securităţii publicate pînă acum. Cel de-al doilea motiv ţine de legislaţia în vigoare a Statului Român. Există o lege, aprobată în 2002 de condamnabila faţă politică Ion Iliescu, legată de chestiunea Holocaustului şi cultul personalităţilor considerate, prin această lege, vinovate de crime împotriva evreilor. Potrivit acestei legi, orice persoană care cinsteşte memoria unui fost legionar îşi poate atrage o pedeapsă cuprinsă între şase luni şi cinci ani de închisoare. Se înţelege de la sine de ce Sinodul BOR nu poate să canonizeze martirii închisorilor care, în marea lor parte, au fost legionari sau au avut simpatii legionare. Numai în România era posibil ca zecile de mii de victime ale genocidului orchestrat de evrei precum Teohari Georgescu (Baruh Tescovici) şi Ana Pauker să fie declaraţi criminali de război, iar toţi cei care vor îndrăzni vreodată să le răscolească memoria să fie urmăriţi penal.

Ca unul care compătimesc suferinţele la care au fost supuşi evreii de-a lungul timpului, mai ales în perioada expansiunii fasciste, condamnînd totodată orice formă de represiune fizică a oricărui om, indiferent de naţionalitatea şi credinţa sa, îmi exprim totodată perplexitatea în faţa acestei legi paradoxale şi nedrepte faţă de creştinii ucişi în închisorile din România.

Sfîntul Sinod al BOR trebuie să ceară revederea acestei legi şi disculparea martirilor ucişi în temniţele comuniste, în vederea canonizării. Slava lor oricum nu poate fi ascunsă, căci orice ocară sau nedreptate îndreptată împotriva lor nu-i face decît să strălucească şi mai mult.

Fapte, vorbe, gânduri

Monarhia, restaurată în România via PD-L?

Valeriu Stoica, unul dintre puţinii oameni politici de la noi care gîndeşte trei, patru mutări înainte, redeschide o dezbatere interesantă: oportunitatea reinstaurării monarhiei în România. El a declarat deunăzi că monarhia constituţională este preferabilă actualului sistem. Unii comentatori politici s-au grăbit să eticheteze afirmaţia sa drept un atac la Băsescu, pentru că acesta ar pierde prima poziţie în stat în eventualitatea revenirii la monarhie. Noi credem că Băsescu ar avea numai de cîştigat dacă am redeveni regat. Dacă PD-L cîştigă alegerile şi poate impune modificarea regimului din parlamentar-prezidenţial în monarhie constituţională, sigur că Băsescu ar fi premier, ar avea toată puterea executivă şi ar putea schimba cîte ceva în ţară. Nu în ultimul rînd, ca premier nu ai un număr limitat de mandate. Obiecţie importanta la acest scenariu: putem accepta ca Băsescu să fie premier (credem că i s-ar potrivi mai bine decît funcţia de preşedinte), dar chiar n-am vrea să-l vedem pe Radu Duda prinţ-consort (că rege nu poate fi).

Ţării cît mai multe avorturi

România a ucis, în ultimii 18 ani, milioane de copii nenăscuţi, dar se pare că onorabililor noştri liberali-libertini nu le este de ajuns. Ministerul Sănătăţii, sub prea-priceputa conducere a economistului liberal Nicolăescu, este pe cale să determine schimbarea legii astfel încît minorele, cu vîrste sub 15 ani, să poată face avort şi cînd fătul are 24 de săptămîni! Avortul e o crimă abjectă oricum, dar ca să permiţi macelărirea legală a unui făt de 6 luni, care se poate naşte şi este viabil, este strigător la cer. Acum e limpede de ce s-a făcut atîta tam-tam pe cazul fetei de 11 ani din Neamţ, violată de unchi-său şi care a avortat în Anglia la 6 luni de sarcină. Căci doar Anglia permite o asemenea grozăvie. Iar Biserica noastră, ortodoxă, nu reacţionează pe măsură. Purtătorul de cuvînt alPatriarhiei, Pr. Costel Stoica, a declarat că Biserica îngăduie avortul în cazuri excepţionale! Unde scrie? Poate doar dacă Patriarhia va modifica sfintele canoane.

Înainte, către „1984“

Există o întreagă discuţie, pe care mulţi o consideră parte a „teoriei conspiraţiei“, legată de numărul biblic 666, atât de cunoscut din „Apocalipsa Sfântului Ioan“. Se spune acolo că acei care nu vor avea acest număr pe frunte sau pe mâna dreaptă, nu vor putea nici cumpăra, nici vinde. Mulţi s-au gândit la introducerea unor cipuri şi au văzut în cartea de credit universală un precursor al acestui sistem. Nu am acordat o atenţie deosebită dezbaterii, chiar dacă acum vreun an şi jumătate am văzut la TV un reportaj despre un bar din Germania care practica – experimental probabil – plata cu ajutorul unui cip implantat în mână.

De curând însă am avut ocazia să vedem, pe Realitatea TV, o propagandă pe faţă implantării cipurilor, sub pretextul unei „istorii a cardului“. O voce feminină ne prezenta mai întâi avantajele cardului faţă de banii lichizi: între altele, că nu-ţi mai ocupă loc în portofel! Apoi ne arăta o ultimă invenţie japoneză, care permite să faci plăţile cu ajutorul unui dispozitiv de mici dimensiuni de pe telefonul mobil. În final, vocea preconiza fericită viitorul luminos: momentul când se vor introduce cipuri şi vei putea să îţi iei o pereche de pantofi roşii printr-o simplă clipire din ochi!

Putem deci să ieşim din domeniul speculaţiilor: procesul de implantare a început. Se întâmplă acum, mai întâi prin această propagandă televizată. De altfel, implantările se realizează deja practic, sub diverse pretexte. Astfel, în SUA, persoanele care suferă de anumite boli grave, sunt sfătuite să înlocuiască brăţara de pe mână, care precizează boala de care suferă, cu un cip care să conţină întregul său dosar medical. Nu este greu de presupus cât timp va dura până ce marea majoritate a tineretului, tâmpit de televiziuni, va accepta cu bucurie, ba chiar va cere ca astfel de cipuri să le fie implantate în mâini şi în capetele seci. Controlul va deveni atunci total.

Câteva lămuriri referitoare la „cazul Corneanu“

Într-un recent text intitulat „12 mirări despre «cazul Corneanu»“ şi publicat pe un site greco-catolic, domnul Cristian Bădiliţă lansează 12 capete de acuzare împotriva BOR şi a ceea ce alege să denumească „neghiobimea ortodoxistă“. *Cum, printre altele, dl Bădiliţă se plânge că a primit, ca urmare a susţinerii pe care i-a acordat-o Înalt Prea Sfinţitului Corneanu, doar* „apostrofări murdare“*, lipsite de o* „minimă argumentaţie, logică, teologică, istorică“, *voi încerca în cele ce urmează să satisfac foamea de argumente a dlui Bădiliţă operând câteva incizii în „capetele“ domniei-sale.*

Mircea Platon

1. La punctul 3) al textului domniei-sale, dl Cristian Bădiliţă scrie că *„neghiobimea ortodoxă“* face: *„Confuzia între romano-catolici şi greco-catolici. Dacă e să luăm lucrurile la bani mărunţi, atunci trebuie spus că între greco-catolici şi ortodocşi nu există nici o diferenţă de ordin ritual şi dogmatic. Singurul element care-i «desparte» este recunoaşterea, de către greco-catolici, a Papei de la Roma ca ierarh suprem. Aşadar toate «discuţiile» privitoare la* filioque *şi celelalte «erezii» catolice... n-au obiect“.*

Mi-e teamă că aici dl Bădiliţă greşeşte, între ortodocşi şi greco-catolici existând diferenţe şi de ritual şi de dogmă. La 1697-1700, greco-catolicii, alături de recunoaşterea Papei de la Roma ca ierarh suprem, au acceptat de asemenea validitatea Crezului cu adaosul lui *filioque* precum şi existenţa purgatoriului. Din punct de vedere ritual, au acceptat împărtăşirea cu azimă. Pe parcurs, au acceptat, de vreme ce se află în „comuniune cu Papa“, şi hotărârile conciliilor Vatican I şi II (cu unele excepţii, referitoare la liturghia vernaculară, de exemplu). În plus, există ordine şi congregaţii conventuale greco-catolice precum Compania Fiicelor de Caritate Sfântul Vincenţiu de Paul, Surorile Minime ale Reginei Purgatoriului şi altele, străine de sfinţii şi duhul monahismului Ortodox. Ca să nu mai vorbim că în *Vestitorul* episcopiei greco-catolice de Oradea apare chiar şi un horoscop!

Există, aşadar, încă de la 1700, diferenţe de dogmă şi ritual între cele două biserici. Mai mult decât atât, distanţa dintre ele s-a mărit în timp, astfel încât între catolicii de rit oriental şi ortodocşi există astăzi o vestigială asemănare de rit şi o uriaşă deosebire dogmatico-liturgică. Pentru a lămuri şi mai bine diferenţele fundamentale dintre Ortodoxia patristică şi Catolicismul augustinian, îndemn pe cei interesaţi să citească operele teologului grec John Romanides. Netraduse în româneşte – şi poate ar fi timpul acum ca editurile teologice să facă acest lucru –, scrierile lui Romanides sunt un excelent îndrumar patristic ortodox.

2. Pentru a rămâne în sfera lui *filioque*, trebuie să mai precizez că, la punctul 9) al textului lui Cristian Bădiliţă, domnia-sa se declară dezgustat de *„ignoranţa crasă“* a teologilor ortodocşi care îşi dau cu părerea în privinţa lui *filioque* deşi, scrie dl Bădiliţă: *„Nu cunosc o boabă din*

istoria acestei «erezii» (acceptată fără probleme de Constantinopol până în secolul XI, recitiți-l pe bizantinul Blemydes, ca să vedeți «ce părere are» ortodoxia!)".

Mi-e teamă că şi aici dl Bădiliță greşeşte. În primul rând, *filioque* nu a fost acceptat „fără probleme" în Bizanț până în secolul XI. Marea şi definitiva lucrare a lui Photius despre *Mistagogia Sfântului Duh* e din secolul IX. Crezul Niceo-Constantinopolitan e din secolul IV. Inserția adaosului *filioque* în versiunea latină a Crezului Niceo-Constantinopolitan s-a operat în sinoade apusene locale din secolele VI-VII, fără ecou în Bizanț, şi a fost transformată în subiect de dispută între Apus şi Răsărit de către franci, în secolul VIII. Aşadar reacția bizantinilor a fost destul de rapidă după standardele vremii, survenind nu în secolul XI, la vremea schismei, ci în secolul IX.

Apoi, Blemydes nu dă mărturie despre cum accepta Ortodoxia *filioque* până în secolul XI de vreme ce el a scris în secolul XIII, în contextul complicatelor negocieri politico-teologice între Bizanț şi Roma care au urmat cuceririi Bizanțului de către cruciați în 1204, negocieri în cursul cărora împărații bizantini erau dispuşi să facă unele concesii Apusului.

În ciuda a ceea ce pare să sugereze dl Bădiliță, Blemydes respinge explicit în scrierile sale formula *filioque*. Pentru Blemydes, ca şi pentru restul Ortodoxiei patristice, Sfântul Duh purcede doar de la Tatăl, fără „cauzalitatea mediană" a Fiului. Toate aceste chestiuni, precum şi înțelesul patristic al formulei *per Filium* folosite de Blemydes, sunt lămurite în volumul pe care, nu mă îndoiesc, îl avea dl Bădiliță în minte atunci când ne-a îndemnat să-l citim pe Blemydes: Nicephore Blemydes, *Oeuvres Theologiäues*, Paris, CERF, 2007, vol. I.

3. Dl Bădiliță scrie că în rândurile celor care se opun „înfrățirii" cu Roma se află *„inşi care se vede limpede ca n-au avut niciodată în viața lor curiozitatea să studieze dogma în textul original"*. Se poate. Dar, după cum o dovedesc erorile din textul dlui Bădiliță, nu e de ajuns să ai „curiozitatea" de a citi dogma în original, trebuie să mai şi înțelegi ceva din ceea ce citeşti. Dacă dl Bădiliță voia doar să-i înjure pe ortodocşii neînregimentați „ecumenic" nu cred că avea nevoie să-şi ia doctoratul la Sorbona, putea rămâne şi mai aproape de matcă.

Nu înțeleg cum poate fi dl Bădiliță un avocat credibil al „unirii" cu Roma de vreme ce nici măcar nu cunoaşte istoria şi dogmele bisericii cu care ne vrea „uniți". Mă mir că, necatehizat (greco-)catolic cum pare, dlui Bădiliță i se îngăduie să se împărtăşească la catolici. Dar probabil catolicii, ca şi masonii, nu mai sunt ce erau pe vremuri.

4. Cât despre „înfrățire", orice „înfrățire" în afara Adevărului e doar o cârdăşie. O mafie. Şi mafie avem deja în România. E mafia vechilor securişti şi a noilor europeni ecumenişti. E mafia părinților nomenclaturişti şi a fiilor globalişti. E mafia care vrea să ne facă să credem că dacă nu vrem să fim cu Roma suntem sau trebuie să fim cu Moscova. E mafia intelectualilor societății civile şi mafia „elitei" care ne sfătuieşte să renunțăm la adevăruri de credință din rațiuni politice. Azi ne „întovărăşim" cu „frații catolici" în Uniunea Europeană, mâine cu „frații musulmani" în Uniunea Mediteraneană, şi tot aşa.

Dacă nu s-a făcut mare lucru în BOR în ultimii 20 de ani nu e din cauza lipsei de dialog ecumenic. Ci e din cauza a prea mult dialog ecumenic şi a lipsei de principii ferme. Din acest punct de vedere, fapta IPS Corneanu nu îmi apare drept profetică, ci drept o altă „şmecherie", o altă „învârteală" politico-teologică prin nimic diferită de alte „şmenuri" bizantino-UEuropene din ultimii 20 de ani. Cât despre „termopanizare", e doar un semn al „aggiornamento"-ului, şi nicidecum al fundamentalismului, ortodox. Unirea cu Roma, după cum ne-o sugerează uriaşele torturi şi discuri de beton ale catedralelor catolice cu altar descentrat inspirate de ecleziologia conciliului Vatican II, nu ne va popula țara cu fresce de Giotto, ci cu farfurii zburătoare. Care farfurii sunt menite probabil a emite în eter mesajul de pace şi prietenie al Papei către „frații" extratereştri.

5. Dacă vrea să mențină dialogul ecumenic intergalactic, l-aş sfătui pe Papă să nu-l includă pe domnul Bădiliță în vreo delegație. Nu de alta, dar cică, spre deosebire de românii ortodocşi, omuleții verzi nu suportă să li se reproşeze că nu ştiu greacă veche şi, când aud de Sorbona, pun mâna pe lasere.

Laicatul încă așteaptă pocăirea ÎPS Nicolae și a PS Sofronie

Înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române,
Prea cuvioşi şi prea cucernici părinți,
Cinstiți frați creştini ortodocşi,

Actele de apostazie de la dreapta credință ale mitropolitului Nicolae Corneanu şi ale episcopului Sofronie au creat o puternică reacție din partea trupului Bisericii lui Hristos, atât la noi, cât şi în Sfântul Munte Athos şi în alte părți ale lumii. Este poate evenimentul care a marcat cel mai puternic viața Bisericii noastre în ultimii 50 de ani. Între cele mai semnificative acțiuni întreprinse cu această ocazie credem că se înscriu scrisoarea părinților români de la Muntele Athos, memoriul comunității tuturor mânăstirilor Sfântului Munte şi memoriul Asociațiilor Laicatului Ortodox Român, semnat de 56 de asociații şi fundații şi de peste 100 de mănăstiri şi parohii. Toate aceste documente au fost adresate Prea Fericitului Părinte Patriarh Daniel şi membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

ÎPS Nicolae Corneanu

Trei sunt motivele pentru care ne-am îngăduit să facem public acest text:

1. În primul rând, credem necesară o astfel de informare în condițiile în care cea mai mare parte a presei româneşti (cu câteva excepții lăudabile) a procedat în raport cu acest eveniment asemănător modului în care presa comunistă înțelegea să reflecte realitatea. Adică: despre ceea ce nu convenea politicii partidului nu se pomenea nimic în mass-media, ca şi cum nici nu ar fi existat. Aceasta pentru a nu se ridica semne de întrebare în popor, pentru a nu se crea un for de conştiință şi opinie, pentru a nu se răspândi atitudinea potrivnică regimului. Astfel că cel mai important eveniment din viața Bisericii şi a societății româneşti din ultimii ani, eveniment care a antrenat opinia a câteva zeci de mii de români, a unei părți reprezentative din Biserica neamului, s-a reflectat aproape exclusiv în rețelele virtuale ale internetului, un fel de catacombe ale zilelor noastre, reduse din păcate şi acestea, în unele cazuri, la condiția de ghetou.

Din păcate, nici centrul de presă Basilica al Patriarhiei Române nu a făcut excepție de la acțiunea de ocultare mediatică a poziției pe care partea vie şi activă a trupului Bisericii noastre a avut-o în fața atacurilor date Ortodoxiei. Cum să ne explicăm faptul că vocea majorității asociațiilor care îndeplinesc la nivelul lor lucrarea misionară a Bisericii în ultimii 18 ani, dar şi glasul mânăstirilor care se roagă ziua şi noaptea „pentru pacea a toată lumea...", „pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu Biserici..." nu au nici un

ecou, nici o rezonanță pentru cei care afirmă că reflectă fidel realitatea din viața Bisericii Ortodoxe Române?

Oare această agenție de presă nu este întreținută cu multă jertfă chiar de acest popor care este disprețuit prin desconsiderarea care i se arată? Dacă credința ortodoxă și poporul dreptcredincios român nu sunt exprimate prin agenția de presă, televiziunea și ziarele Patriarhiei Române – căci despre obiectivitate mediatică nici nu se poate vorbi –, ce grup sau centru de interese ar trebui acestea să reprezinte? Mai este oare îndreptățită impozitarea forțată a parohiilor mitropoliei Munteniei și obligativitatea preoților de a achiziționa și distribui ziarul Lumina?

2. Un alt motiv al comunicării noastre îl constituie constatarea faptului că războiul dus astăzi împotriva Bisericii Ortodoxe a dobândit o nouă dimensiune: vizează în special alterarea învățăturii de credință a Bisericii, tocirea conștiinței dogmatice până la acceptarea, corect politică, a ereziei drept un alt adevăr de credință, a bisericilor eretice și schismatice drept adevărate Biserici ale lui Hristos, alte manifestări ale Bisericii Celei Una. Acest război se duce atât din exterior cât și din interiorul Bisericii prin cei care au ajuns la pragul de a împărtăși o cugetare străină de învățătura Bisericii Ortodoxe.

3. În fine, motivul principal care ne-a determinat să vă scriem aceste rânduri îl constituie însuși evenimentul cristalizării unei conștiințe ortodoxe a mădularelor vii ale Bisericii, a laicatului ortodox român în principal. Este vorba de reacția spontană și firească a poporului ortodox animat de același Duh Sfânt, oameni care constată cu durere batjocorirea Bisericii și a credinței. Acesta se poate spune că este poporul despre care vorbește Enciclica patriarhilor de la 1848 când amintește: „Încă la noi nici Patriarhii, nici Sinoadele nu au putut vreodată a aduce lucruri noi, căci păzitorul Credinței este însuși trupul Bisericii, adică poporul însuși, care voiește ca veșnic neschimbată să-i fie credința, și la fel cu a Părinților săi.“[1]

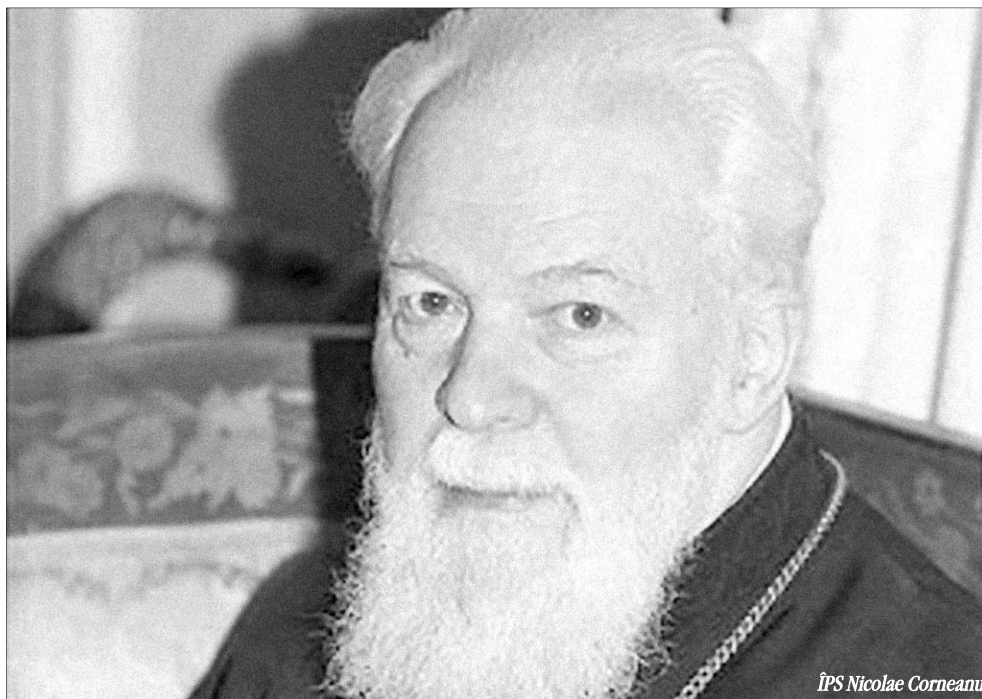
Așadar, poate pentru prima oară în istoria modernă a României, laicatul ortodox își definește în mod clar punctul de vedere, propria identitate, nu alta decât aceea de parte semnificativă a trupului Bisericii care în întreaga tradiție ortodoxă a jucat un rol esențial în istoria ei. Numai în romano-catolicism poporul a fost complet anulat și condus dictatorial de casta conducătoare a cardinalilor, în esență de însuși papa ca simbol al suveranului absolut – pontifus maximus. În Ortodoxie, sobornicitatea înseamnă comuniunea deplină cu Hristos și în Hristos a întregului Trup al Bisericii – episcopi, preoți și credincioși, comuniune manifestată, în același timp, ca egalitate la nivelul episcopal și ca părtășie a fiecărui credincios la viața în Hristos, întrucât rămâne în întregul Trupului. Sobornicitatea își află expresia cea mai fidelă în Soboarele Ecumenice, în cadrul cărora Sfinții Părinți, ierarhi adunați întru Adevăr, formulează dogmele credinței luminați de Duhul Sfânt, astfel încât ei pot să constate la final: „părutu-s-a Sfântului Duh și nouă“. Despre lucrarea harului în toate mădularele Bisericii dreptslăvitoare, „împăratul cuvintelor“, Sfântul Vasile cel Mare, spune: „Duhul Sfânt este întreg în fiecare și întreg pretutindeni“.

Pentru o conștiință ortodoxă este o datorie și o obligație a lua atitudine (bineînțeles, ripostând din interiorul Bisericii) când adevărul de credință este primejduit: „Creștinii prin botez primesc nu numai obligația de a-și păstra credința întru care s-au botezat, dar și să o mărturisească și să o apere de dușmani și să lumineze pe frații rătăciți. Această obligație constituie mai mult decât un drept al fiecărui creștin. (...). În acest sens mirenii, cu sau fără voia ierarhiei, trebuie să-și îndeplinească obligația, exercitându-și dreptul de a vesti cuvântul, de a învăța, iar dacă cineva i-ar opri să-și exercite acest drept, este cazul a asculta mai mult de Dumnezeu decât de oameni“[2]. Iată câteva dintre principalele repere ale reacției pe care Laicatul Ortodox Român a avut-o până în prezent în contextul tentativelor de alterare a învățăturii de credință a Bisericii:

– Douăzeci și cinci de asociații și fundații ale laicatului ortodox român au alcătuit memoriul privind apostazia de la dreapta credință a mitropolitului Nicolae Corneanu și a episcopului

[1] Citat din Enciclica Patriarhilor de la 1848 în traducerea făcută de T.M. Popescu, în revista Biserica Ortodoxă Română, an LIII, 1935, nr. 11-12.

[2] Pr. Prof. Liviu Stan, Mirenii in Biserică, Sibiu, 1938, pag. 64-65.

ÎPS Nicolae Corneanu

Sofronie Drincec. Memoriul a fost depus împreună cu o scrisoare de intenție la 2 iulie la cancelaria Sfântului Sinod cu numărul de înregistrare 5001.

– În numai patru zile numărul instituțiilor semnatare ale memoriului a ajuns la 56 de asociații şi fundații şi peste 100 de mănăstiri şi parohii din BOR. Ultima depunere a semnăturilor a fost făcută în preziua începerii lucrărilor Sfântului Sinod, cu numărul de înregistrare 5261.

- În aceeaşi seară de 7 iulie, reprezentanții asociațiilor inițiatoare au înmânat la peste 30 de ierarhi din Sfântul Sinod memoriul însoțit de lista cu semnături şi de epistola comunității tuturor mănăstirilor Sfântului Munte Athos şi de o altă scrisoare de intenție (anexa 4). Din păcate unii dintre episcopi au refuzat să primească dosarul respectiv, făcându-se că uită pe cine reprezintă în forul suprem al Bisericii Ortodoxe Române. Aceiaşi episcopi au considerat mai potrivit să profereze blesteme împotriva semnatarilor memoriului şi a celor care îl înmânau, sub motivul că aceştia încalcă legea dragostei şi a iertării creştineşti, cerând judecarea arhiereilor apostați potrivit Sfintelor Canoane ale Bisericii (este vorba în principal de PS Corneliu Bârlădeanu, care şi-a dovedit cu prisosință dispoziția de a aplica legea iubirii în cazul părintelui şi al maicilor de la Tanacu).

– În urma Sfântului Sinod al BOR, asociațiile care au inițiat memoriul au declarat că respectă Hotărârea Sfântului Sinod de a-i ierta pe cei doi ierarhi în condițiile în care aceştia vor respecta rânduiala pe care a pus-o Biserica în astfel de situații: mărturisirea publică şi în scris a Credinței Ortodoxe, odată cu lepădarea cugetării eretice care i-a condus la apostazie (anexa 6).

Cu nădejdea că acest lucru se va întâmpla cât mai curând, vă asigurăm de respectul şi dragostea pe care vi le purtăm în Hristos, de rugăciunile noastre pentru ca Dumnezeu să vă întărească şi să vă lumineze în apărarea dreptei credințe, temeiul mântuirii noastre.

Asociațiile şi fundațiile Laicatului Ortodox Român inițiatoare ale Memoriului referitor la apostazia de la dreapta credință a Mitropolitului Nicolae Corneanu şi a Episcopului Sofronie Drincec.

Secretariatul Asociațiilor Laicatului
Ortodox Român,
Prof. Cristian Constantinescu
Azi, 16 iulie 2008, la prăznuirea Sfântului Sfințit Mucenic Antinoghen şi a Sfinților Părinți de la primele şase Sinoade Ecumenice

Părintele Iulian de la Prodromu:

Sinodul trebuie să revină în cazul Corneanu

– *Prea Cuvioase Părinte Iulian, suntem acum la câteva zile după încheierea Sfântului Sinod. Ați luat cunoștință de comunicatul de presă prin care se anunța că cei doi ierarhi, mitropolitul Nicolae Corneanu și episcopul Sofronie Drincec, și-au cerut iertare, iar Sfântul Sinod a luat act de pocăința lor și i-a iertat. Cum vedeți acest lucru?*

– Eu spun așa, o pildă populară: cel care și-a pus niște mere la păstrare, când au început să se strice, acela le scoate și le aruncă, că le strică și pe celelalte dacă le-ar mai ține. Așa văd eu și lucrurile astea. Înțelegi? Tot ce se strică trebuie dat afară.

– *Dar aici se pune problema că cei doi ierarhi și-ar fi cerut iertare, și nu se dorește moartea păcătosului, ci întoarcerea și îndreptarea lui.*

– Da, îi bine și asta, că s-a cerut iertare. Dar ca să nu mai facă ce-au făcut, nu? Totuși, mă gândesc, atunci când au făcut ce-au făcut, n-au știut canoanele? Că-s ierarhi, teologi. N-au știut canoanele atunci când au făcut pasul ăsta? Așa mă întreb eu: oare n-au știut canoanele Bisericii? Uite ce spune canonul 45 Apostolic: *„Episcopul sau prezbiterul sau diaconul, dacă numai s-a rugat împreună cu ereticii, să se afurisească, iar dacă le-a permis acestora să săvârșească ceva ca clerici, să se caterisească“.* Oare un om oarecare a hotărât asta? Nu. Duhul lui Dumnezeu a vorbit prin gura Sfinților Părinți. Și toți sfinții, din vremea Apostolilor și până astăzi, au spus la fel. Dacă acesta nu era cuvântul lui Dumnezeu Însuși, ci cuvânt omenesc, ar fi fost de mult schimbat la unul dintre multele Sfinte Sinoade ale Bisericii. Dar nu: el a fost întărit; întărit și ținut cu multă scumpătate până la noi, pentru că acest canon este ca un paznic al Ortodoxiei, un zid de apărare al Bisericii. Acolo unde sunt surpate aceste ziduri ale canoanelor care opresc rugăciunea comună cu ereticii, acolo nu mai este Biserica. Iar dacă Dumnezeu așa ne învață, noi oamenii ce să spunem mai mult?!

– *Vedeți, acum chiar duhovnicii se raportează din ce în ce mai des la iconomie (pogorământ). Este vorba și aici de o iconomie?*

– O iconomie... un duhovnic poate s-o facă. Canoanele Sfântului Vasile cel Mare spun că pentru crimă, pentru avorturi, 20 de ani n-ai voie să te împărtășești. Ei, acuma duhovnicul trebuie să facă iconomie cu omul, dar totuși i se dă un canon. Mai mic, dar i se dă unul. Așadar, la cei doi ierarhi, trebuie dat canon; poate unul mai mic decât cel pe care-l cer canoanele, dar totuși ei trebuie să facă un canon. Adică iconomia înseamnă o micșorare a canonului, potrivit cu starea celui ce se pocăiește, dar nu a-l șterge cu totul.

– *Și considerați că ei nu au primit un canon?*

– N-au primit, dar trebuia dat. Și trebuie dat măcar de acum înainte, dacă se poate, dar asta nu

se mai poate. S-a decis la Sinod, nu? Dacă s-a decis... Eu aşa am înţeles şi aşa înţeleg: toţi duhovnicii, chiar de-ar face iconomie, dar tot dau un mic canon, că trebuie să se facă canonul.

– *Practic, nu trebuie tratate cazurile acestea cu mai multă severitate, având în vedere că ei au o poziţie înaltă în Biserică şi trebuie să fie exemple pentru turma pe care o păstoresc?*

– Trebuie să fie exemple, da. Ce zice turma? Turma s-a revoltat, că au făcut ce au făcut contra canoanelor. Înţelegi? Şi atunci au făcut sminteală. Pentru sminteala asta lucrurile sunt cu mult mai grave... Îi poţi ierta, dar trebuie să facă un canon; mai mic, să se facă o iconomie, dar să-l facă. Eu aşa am înţeles, şi aşa dau eu canoanele, ca duhovnic, după Sfinţii Părinţi.

– *Şi, atunci am putea să tragem concluzia că judecata nu s-a făcut în acord cu sfintele canoane?*

– Da, aşa e. Aşa este. În astfel de situaţii, Canoanele 45 şi 46 Apostolice hotărăsc caterisirea şi afurisirea, adică cele mai grele pedepse pe care le dă Biserica unor clerici sau mireni. De aici şi până a nu li se da nici un fel de canon este o distanţă foarte mare. De parcă nici nu ar fi fost judecaţi. E ca un doctor care vede bolnavul şi, deşi boala e foarte grea de poate să-l omoare, nu-i dă nici un medicament. Dacă numai i-a descoperit boala, oare înseamnă că l-a şi vindecat? Asta este judecata Bisericii: tratarea spre însănătoşire a omului îmbolnăvit printr-un păcat sau altul. Pe urmă, cum mai poate duhovnicul să ceară împlinirea canonului pentru păcate mai mici, când pentru cele mai mari, adică pentru stricarea credinţei, înşişi ierarhii refuză să dea tratamentul cuvenit?

– *După terminarea lucrărilor Sfântului Sinod i-a fost luat un interviu mitropolitului Nicolae Corneanu, iar din atitudinea sa nu a reieşit pocăinţa, nu a reieşit o părere de rău. De aceea mulţi se îndoiesc că există un sincer regret pentru fapta comisă.*

– Ei, tocmai asta-i! Cel care vine la mărturisire, la duhovnic, vine şi cere iertare. Când el spune că n-a greşit, nici nu-l dezleagă duhovnicul. N-are voie să-l dezlege, ci îl amână: „Du-te o săptămână, ne mai rugăm, şi să vii după o săptămână". Iar dacă se întoarce şi spune: „părinte, am greşit, nu mai fac păcatul, daţi-mi canon pentru asta!", atunci i se dă canonul, cu iconomie, un mic canon, şi după asta el ştie că de-acum merge pe calea bună. Dacă n-a făcut asta, nu s-a pocăit, înseamnă că el poate să mai facă păcatul, şi atunci duhovnicul nu-l poate dezlega pe omul acesta la mărturisire, că el nici nu-şi cere iertare.

– *Acum, dacă ar fi să analizăm situaţia în conformitate cu sfintele canoane, devine îndoielnică lucrarea Sfântului Duh prin cei doi ierarhi...*

– Bineînţeles, căci zice Sfântul Vasile cel Mare în canonul întâi că harul lui Dumnezeu se îndepărtează de cel care părăseşte cugetarea ortodoxă. Dacă ne rugăm cu schismaticii şi cu ereticii, Dumnezeu îşi retrage harul Său de la noi; şi de aceea au fost rânduite prin Duhul Sfânt în Biserică canoanele care caterisesc şi afurisesc pe cei care fac aceste rugăciuni, ca să se vădească tuturor şi să cunoască şi ei înşişi că în ei nu mai este lucrător harul. Şi învederându-se asta, ei să se pocăiască şi să se vindece pentru a primi din nou harul învierii în Hristos. Nu trebuie să ne amăgim: cu cât ne învoim mai mult cu cugetarea eretică, cu cât ne însoţim mai mult cu ereticii în rugăciune, cu atât mai mult se îndepărtează Harul de la noi. Pentru că Hristos este Adevărul, şi dacă nu stăm în Adevăr, nu putem rămâne în Hristos.

– *Sunt unii eretici care se amăgesc de peste o mie de ani privind lucrarea Sfântului Duh.*

– Da, da, da.

– *Care este părerea Cuvioşiei voastre despre acest aspect? Ce să creadă dreptcredincioşii din eparhia respectivă?*

– Credincioşii, dacă ştiu canoanele Sfinţilor Părinţi, sau dacă nu le ştiu trebuie să întrebe de la alţii, de la părinţi sporiţi, se cade să-i urmeze pe cei care le ţin. Să ne ţinem de canoanele Sfinţilor Părinţi, adică să nu neglijăm cele ale credinţei, aşa ca şi cum n-a fost nimic. Pentru că de credinţa noastră depinde mântuirea noastră. Aşa ne învaţă Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan când zice: *„Păziţi-vă pe voi ca să nu pierdeţi ceea ce aţi lucrat, ci să primiţi plată deplină. Oricine se abate şi nu rămâne în învăţătura lui Hristos, nu are pe Dumnezeu"* (II Ioan 1, 9). Vedeţi? Oricâtă osteneală ar face omul şi fapte bune, dacă nu are dreapta credinţă pe toate le pierde. Aşa zice Apostolul iubirii celei dumnezeieşti.

– *Părinte, am auzit că sunt unii credincioşi din Timişoara care vor să meargă la Biserica Sârbă. Ei, practic, nu mai au încredere în lucrarea*

Tainelor în Biserica Ortodoxă Română din Banat. Ce să creadă? Ce să facă?

– Ei, la lucrul ăsta s-or mai găsi şi alţi ierarhi români, să întrebe şi de alţii.

– Nu a mai rămas decât unul singur, pentru că votul în Sfântul Sinod a fost 47 la 1 şi singurul care a fost împotriva acestei soluţii a fost Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu Anania.

– Când a zis proorocul Ilie: „n-a mai rămas nimeni, singur eu sunt", glasul lui Dumnezeu i-o spus: „încă mai sunt şapte mii care nu şi-au plecat genunchii lui Baal". Au mai fost şi alţi ierarhi, dar n-au mai zis nimic, eu aşa cred. Au mai fost şi alţii pe lângă părintele Anania, dar n-au mai zis nici câr, nici mâr. Că aşa s-au condus lucrurile ca să nu mai poată să zică nimeni nimic.

– Dar vedeţi că, în acord cu Sfânta Scriptură şi sfintele canoane, cei care se alătură ereticilor sunt consideraţi la fel cu aceştia.

– Bineînţeles că aşa-i. Aşa este. Dar poate că cei mai mulţi episcopi nu au vrut să voteze aşa cum a ieşit, iar asta s-a întâmplat poate împotriva gândului şi voinţei lor. Nu ştiu, ne gândim şi noi aşa. Poate că nu au avut curajul şi tăria să-şi spună părerea.

– În opinia Cuvioşiei voastre, alăturarea pentru această soluţie, necanonică, aşa cum aţi afirmat mai devreme, poate fi considerată o cădere de la credinţă din partea ierarhilor care nu au avut curajul să mărturisească, să-L mărturisească pe Hristos, să mărturisească Adevărul?

– Da, bineînţeles. Care n-o mărturisit adevărul... Aşa-i. Aşa-i! E o teamă, e o frică, *o frică unde nu-i frică*, după cum zice psalmistul. Şi trebuie spus deschis: „Aşa-s canoanele Sfinţilor Părinţi, aşa zicem şi noi", că atunci, dacă eu nu cred în canoanele Sfinţilor Părinţi, atunci nu mai ţin de Biserică, nu mai sunt teolog. Acolo, în Sinod, nu sunt toţi teologi?

– Părinte, cum să înţelegem hotărârea Sinodului, dacă ei au luat act de o pocăinţă care nu s-a făcut, după cum rezultă din declaraţia făcută de mitropolitul Corneanu?

– Asta-i! Deci nu s-a făcut!? Dacă cei doi ierarhi nu au făcut o pocăinţă curată, sinceră, atunci nu-i valabil sinodul. Nu-i valid.

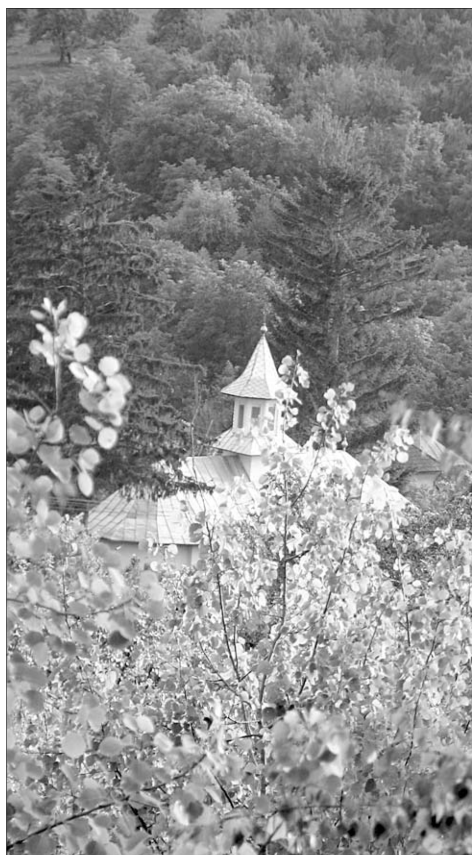
– Şi în aceste condiţii cum poate fi catalogat gestul ierarhilor? Poate fi desconsiderat acest sinod?

– Desconsiderat... Da.

– Aflând că am ajuns în Sfântul Munte, un prieten m-a sunat foarte îngrijorat şi m-a rugat să mă interesez ce este de făcut pentru că, practic, îşi vede ameninţată mântuirea şi m-a întrebat, atât din partea lui, cât şi din partea mănăstirilor din România, ce ar putea să facă monahii care sunt fie în parohiile din Timişoara, fie din Bihor, fie în eparhiile altor ierarhi care au consimţit la această înşelăciune. Ce să facă?

– Pentru a ieşi de aici, bineînţeles că trebuie să urmăm canoanele Sfinţilor Părinţi, calea celor şapte Sinoade Ecumenice, aşa cum s-a discutat acolo. Pentru că acolo a vorbit Duhul Sfânt. *„Părutu-s-a Duhului Sfânt şi nouă"*, aşa ziceau Părinţii la Sfintele Sinoade şi aşa trebuie să se zică şi să fie şi astăzi. De ce să schimbăm credinţa şi să nu urmăm Cuvântului lui Dumnezeu care a vorbit prin gura Sfinţilor Părinţi?!

– Şi chiar dacă sunt, să spunem, o mănăstire izolată, pot să nu mai facă ascultare şi să meargă după canoanele respective?

– Da.

– Au acest drept? Au voie?

– Au, după canoanele Sfinților Părinți, după îndreptarul Sfinților Părinți. Au. Canonul 15 de la Sinodul I-II de la Constantinopol spune că atunci poate preotul să nu-l mai pomenească pe ierarh când acela are o cugetare ereticească pe care o mărturiseşte în auzul tuturor.

– Şi dacă ar vrea să aparțină de un alt Patriarh? Să zicem că sunt în Banat, acolo. Ar putea să aparțină de Patriarhia Sârbă?

– Nu. Nu... Apoi în Banat... Da' vasăzică, cum am spus, în România nimeni dintre ierarhi nu mai urmează Sfintelor Canoane?

– A rămas Înaltul Anania, care a rămas vertical, într-adevăr, dar a fost singurul care s-a opus în Sinod acestei soluții.

– Or mai fi şi alții, cum am spus, dar n-au mărturisit-o. Le-o fost frică.

– Atunci ar trebui să lase frica la o parte şi să se alăture mitropolitului Anania?

– Asta-i! Să se alăture şi să se mărturisească de-acum înainte măcar. Şi lumea trebuie să se ia după cei care țin canoanele Sfinților Părinți. Şi, poate cu timpul se vor alătura lor chiar şi alții dintre ierarhi care sunt deja de partea adevărului. Atunci, în Sinod, poate n-au spus nimic, dar acum pot să se alăture celor care țin adevărul. Nu le convine ce s-a făcut, şi şedința Sinodului trebuie anulată. Sau mai bine zis sinodul n-a fost, nu s-a făcut de fapt, nu ştiu cum să spun, căci, dacă nu s-a făcut după regulile Sfinților Părinți, e socotit sinod tâlhăresc, după cum li se spunea înainte sinoadelor care nu erau după Sfinții Părinți.

– Mulți probabil sunt derutați şi caută o cale de scăpare. Aşa cum spuneam, este în joc mântuirea, o problemă de viață şi de moarte. Vedeți, există şi pericolul să plece credincioşii la stilişti.

– Nu zic apropierea de stilişti, or mai fi şi alte schisme care... Dar nu trebuie să se gândească aşa, căci nu-s toți căzuți, mai sunt preoți care țin canoanele, le-au ținut; n-au fost la sinod, dar țin canoanele Sfinților Părinți. Să se ia după dânşii! Ce, mănăstirile şi preoții nu țin canoanele? Ba țin toți canoanele. Ei, şi dacă le țin, să întrebe de dânşii, să se ție după canoanele Sfinților Părinți.

– Ce-ar trebui să facă o mănăstire ca să arate fără echivoc faptul că nu este de acord sau că respinge acest Sinod, părerea acestui Sinod?

– Aceasta a fost înainte de a fi sinodul, că au trimis memoriile acelea unde spuneau: *„nu suntem de acord cu ce-au făcut ei şi să fie pedepsiți“.* Totu-i să fie pedepsiți, că dacă nu s-a făcut asta, problema rămâne încă nerezolvată: sinodul nu-i valabil dacă nu s-a făcut după canoanele Sfinților Părinți. Eu aşa zic.

– Şi credeți că se poate solicita întrunirea din nou a Sinodului?

– Se poate, da, şi trebuie. Trebuie să facă recurs la Sinod, lucrul ăsta. Prin sfatul celor care încă mai sunt din ierarhi, să se facă alt sinod, să se reglementeze lucrurile. Acuma încă-s tulburi lucrurile, nu s-o făcut nimic. Pot să spun că nu s-a făcut nimic la sinodul ăsta. Aşa-i. Şi nu e numai părerea mea, ci şi a altora. Că aici în Sfântul Munte, dacă-i întrebați, şi monahii români şi cei greci tot aşa spun şi ei. Eu aşa gândesc.

– Şi acum ce sfat dați atât credincioşilor, cât şi preoților de mir, monahilor? Ce să facă?

– Să ție calea Sfinților Părinți, calea sfinților, cele şapte Sinoade Ecumenice, şi acolo găsesc tot ce trebuie. Sunt preoți care ştiu toate canoanele, să-i întrebe de dânşii şi să se ție după canoanele Sfinților Părinți.

– Dar este nevoie de o ierarhie.

– Cum am spus, iar mai repet, cum a ținut Mitropolitul Bartolomeu, aşa or mai fi şi alți episcopi, şi să ne luăm după ei şi se pot aduna iarăşi să se facă alt sinod.

– Deci, cea mai bună soluție ar fi întrunirea altui sinod care ar putea să țină Biserica întreagă?

– Da, asta-i. Altfel nu se poate.

– Altfel este pericol să se facă dezbinare în Biserică?

– Este pericol, că lumea-i revoltată, şi preoții, şi călugării de prin mănăstiri. S-au făcut atâtea şi nu s-a făcut nimic. Acum toți trebuie să strige ca să se facă alt sinod. Toți să strige.

– Deci asta este lupta care trebuie dusă acum.

– Asta trebuie dusă.

– Pentru convocarea unui nou sinod.

– Unui nou sinod, asta. Asta trebuie s-o facă toți. Asta-i părerea mea şi asta cred că-i părerea tuturor. Ce nu s-a făcut trebuie să se facă de acum înainte. Asta e. Ce s-o făcut acum, toți aşa spun, că nu s-a făcut nimic. Ei au crezut că o să ajungă să fie pedepsiți, aşa cum prescriu canoanele să fie

pedepsiți ierarhii. Dacă nu s-a făcut asta, înseamnă că nu s-a făcut nimic până acuma.

– *Este posibilă o presiune din partea celorlalte Biserici Ortodoxe?*

– Este, da. O să vedem! O să vedem noi acum! „Ce faceți voi acolo? Suntem una: Ortodoxia!“ Suntem una. Se adună şi se sfătuiesc să nu se facă aşa, asta. Şi trebuie să se ajute unul pe altul şi să-l facă atent: „Ce-ai făcut aici? N-ai făcut bine! Trebuie aşa, trebuie aşa, trebuie aşa“. Toate Bisericile spun aşa, şi grecii, şi ruşii, şi toți aşa spun lucrul ăsta. Şi Chinotita Sfântului Munte care a făcut scrisoarea către Sfântul Sinod, şi ei s-au aşteptat la altceva. Şi spunea cineva că de-acuma, drept pedeapsă, nu se mai primeşte nici un ierarh român aici în Sfântul Munte.

– *Am auzit că un episcop român intenționează să vină în Sfântul Munte.*

– Nu se mai poate! Nu ştiu, nu ştiu, acum să vedem, dar eu aşa am auzit...

– *Doar este nevoie şi pentru ierarhi de un diamonitirion (permis de intrare) pentru venirea în Sfântul Munte.*

– Da, şi nu ştiu dacă îl va mai primi vreun ierarh român, ca pedeapsă, ca ripostă la ce s-a făcut. Că toți sunt indignați pentru ce s-a făcut acuma. Au crezut că o să se petreacă lucrurile după canoane, că or să fie pedepsiți, iar ei nici iertare nu şi-au cerut. Adică, nu ştiu ce s-a făcut pe acolo, un fel de nimic. Nu s-a făcut nimic.

– *Aşa cum au fost influențe din apus cu mişcarea ecumenistă, ar putea să fie şi o influență bună pentru păstrarea Ortodoxiei.*

– Bineînțeles. Şi-au tras focul la oala lor... Să ne tragem şi noi la a noastră. Noi trebuie să ținem dreptarul Sfinților Părinți! Asta să ținem.

– *Prea puțin comentat a fost un gest al Episcopului Sofronie care a dat o parohie ortodoxă unui greco-catolic.*

– Ei, Biserica trebuia să ia măsuri la lucrul ăsta.

– *Prea puțin s-a discutat. Şi eu personal nu ştiu dacă a fost analizată şi situația aceasta acum în Sinod, în afară de problema cu Agheasma de la Bobotează.*

– Da, da. Trebuia să se ia măsuri atunci, prompt, să se ia măsuri. Nu ştiu, nu ştiu de unde vine neglijarea asta a Sfintelor Canoane pe care trebuie să le ținem.

– *Care considerați că sunt cauzele, cum de s-a ajuns aici?*

– Ei, eu zic că şi pentru păcatele noastre s-au întâmplat lucrurile acestea care nu trebuiau să fie. Să punem în fața lui Dumnezeu, să punem şi asta. Ne rugăm lui Dumnezeu să ne ierte şi nouă, că toți suntem păcătoşi în fața lui Dumnezeu. Dar, cum au spus Sfinții Părinți, ce-au făcut ei să facem şi noi... Ce au făcut ei... Asta-i!

Mai mult nu pot să spun eu. Or spune alții mai mult, care-s cu mai multă teologie, cu şcoală. Eu cât am putut am spus şi eu, după mine, aşa. Alții or să spună altfel, dar zic că toți care vor vorbi despre lucrurile acestea trebuie să meargă pe linia Sfinților Părinți, toți. Alt drum nu este decât ăsta.

– *Da, este clar că sunt monahi, sunt preoți de mir care vor să meargă pe această linie, dar au nevoie şi ei la rândul lor de o ierarhie. Să nădăjduim că ea va rămâne în Biserică...*

Să nădăjduim că după toate acestea ne vom strânge din nou, chiar ierarhii care... Să ne mai strângem şi să vedem lucrurile aşa cum trebuie să le vedem. Ce-a fost n-a fost, nu a fost nimic, nu ştiu. Acuma o să vedem şi de la alții, o să auzim şi de la alții lucrul ăsta.

Vedem cum pe timpul iconoclasmului au fost atâția care au murit pentru icoane, au murit pentru Hristos, au murit şi-s mucenici acuma. Oricât ar fi, oricât de puțini, s-au dat la o parte şi au mărturisit, deşi împărații şi atâția alții, mai bine de o sută de ani au susținut iconoclasmul. Au fost din cei care au ținut la dreapta credință şi au murit în dreapta credință. Aşa trebuie să fim şi noi acuma! Aşa trebuie să fim.

– *Prea Cuvioase Părinte, vă mulțumim foarte mult, să vă dea Dumnezeu multă sănătate, lungime de zile şi să vă lumineze pentru a ne putea îndruma.*

Să dea Dumnezeu la toți şi să ne rugăm pentru pacea Bisericii, bunăstarea ei şi să ținem canoanele Sfinților Părinți. Cum s-au luptat Sfântul Atanasie, Sfântul Chiril al Alexandriei! Cât s-au luptat să puie Ortodoxia, să puie pe temeliile ei! Cât s-au luptat, cu atâtea eresuri şi cu atâtea chinuri, şi noi de-acuma să-i dăm drumul aşa?! Nu! Să ținem. Să ținem. Cât putem, să ținem toți!.

Apostazie și iertare – învățăminte

Ispita adusă în fața Bisericii de apostazia celor doi ierarhi ortodocşi, Mitropolitul Corneanu şi Episcopul Sofroniei a primit ca răspuns hotărârea Sinodului BOR prin care cei doi sunt iertați. O iertare acordată cu laxă generozitate de către confrații ierarhi (excepția cu putere de model de mărturisire fiind IPS Anania, încă puternicul, dar şi singuraticul „Leu al Ardealului"!). Hotărârea este completată cu reamintirea, reafirmarea, reactualizarea (sic!) formală, declarativă a loialității Bisericii noastre față de Sfintele Canoane.

Marcel Răduț Seliște

Apostazia şi iertarea celor doi ierarhi ai BOR au fost intens comentate, criticate, dar şi agreate de diferiții „actori" implicați în dramă. Înainte de toate, comentariile au fost făcute de această dată nu doar în mediile bisericeşti. Mass-media a văzut în contextul care a generat drama un prilej nu numai de a comenta un nou scandal care tulbură viața creştinilor ortodocşi români, ci şi de a oferi publicului o multitudine de păreri şi opinii mai mult sau mai puțin relevante venite din partea unor oameni provenind din cele mai diverse domenii – comentatori politici şi religioşi, reprezentanți ai cultelor implicate, lideri de organizații creştine sau civice etc. Intelectualitatea a dovedit un surprinzător (într-o societate românească tot mai secularizată!) interes pentru afirmarea, negarea, interpretarea (ne)actualității unor dogme ale Bisericii. O intelectualitate asupra căreia plana bănuiala indiferentismului religios ne-a dezvăluit că poate avea măcar capacitatea de a lua o anumită atitudine, pro sau contra, greşită sau corectă în fața unei probleme legate de Canoanele Bisericii, chiar dacă o parte a acestei intelectualități confundă din neştiință sau din reavoință dezideratul lumesc al construirii Noului Babel, cu porunca lui Iisus „ca toți să fie una"! Societatea civilă şi-a aşezat într-o nouă lumină o zonă cunoscută până acum mai mult pentru activismul social, decât pentru cel religios, dovedind că deține resurse deosebite pentru dezvoltarea unei dezbateri pe teme îndeobşte dificil de abordat de către adepții implicării civice în rezolvarea problemelor comunității, anume temele „bisericeşti". Altfel spus, părți importante din societatea românească au participat direct sau indirect la dezbatere. În acelaşi timp, apostazia celor doi ierarhi şi ezitările Sinodului BOR au fost criticate pe un ton destul de dur (meritat, de altfel!) de o puternică grupare formată din aproximativ două sute de organizații creştin-ortodoxe, mânăstiri, schituri şi parohii ortodoxe, la care se adaugă mari duhovnici ai momentului, numeroşi reprezentanți ai intelectualității ortodoxe, dar şi simpli credincioşi, grupare cunoscută sub numele de Laicatul Ortodox Român şi însumând câteva mii de aderenți din întreg cuprinsul României. Această critică făcută în public de către o importantă parte a zonei active a credincioşilor creştini ortodocşi români a surprins într-atât de mult aparatul administrativ, cât şi forul conducător al Bisericii, încât foarte mult timp din partea acestora nu a venit nici o reacție oficială. O atitudine nepermisă în situația în care, pe de o parte, sunt puse în discuție Canoanele Bisericii, iar pe de altă parte, Biserica noastră afirmă cel puțin la nivel oficial dorința de comunicare, de dialog cu proprii credincioşi şi chiar deține un puternic sistem de comunicare, relații pu-

blice şi mass-media (posturi de radio, post național de televiziune, agenție de presă, ziar cotidian, purtători de cuvânt etc.), sistem care teoretic pare a fi apt să asigure interfața pentru acest dialog. Nu în ultimul rând, apostazia celor doi ierarhi (mai ales „împărtăşirea" Mitropolitului Corneanu alături de greco-catolici sub privirile triumfătoare ale nunțiului papal) şi hotărârea Sinodului BOR în această chestiune au fost agreate, aplaudate la „scenă deschisă", dar şi în secret, în forul intim, de la caz la caz, de către adepții ecumenismului şi pan-europenismului din rândul Bisericii Catolice, cultului greco-catolic, societății civile laice şi structurilor canonice şi administrative ale Bisericii Ortodoxe Române.

Sinodul, la proba de credință

Fără a mai insista pe realitatea faptului că cei doi ierarhi au căzut în apostazie (realitate pe care de altfel Sinodul nostru nu a negat-o!), vom acorda mai multă atenție hotărârii Sinodului BOR de a ierta pe cei doi ierarhi. Indiferent că este criticată sau agreată, această hotărâre reprezintă o a doua piatră de hotar aşezată (într-o perioadă de timp foarte scurtă de nici un an şi jumătate!) pe drumul către Dumnezeu pe care îl urmează clerul şi poporul creştin ortodox din România, după piatra de hotar (aproape de poticnire!) care a fost alegerea noului Patriarh al BOR, în persoana Părintelui Mitropolit Daniel. Există însă o diferență evidentă şi gravă între aceste două momente. Alegerea noului Patriarh al Bisericii noastre, după naşterea în cer a Patriarhului Teoctist, a dezvăluit credincioşilor ortodocşi, precum şi celorlalți membrii ai societății româneşti mai mult sau mai puțin interesați de viața religioasă, existența unui fapt bănuit, dar până atunci încă neconfirmat prin evidențe incontestabile la înaltul nivel al Sinodului Bisericii, anume că în BOR există grupuri de putere care îmbină cu o abilitate cel puțin egală cu a politicienilor, interesele personale, lumeşti cu misiunea dumnezeiască, mântuitoare a Bisericii. Cu toate aspectele întunecate pe care le-a implicat procesul (putem să-l numim, fără o prea mare teamă de a greşi, electoral) de alegere a noului Patriarh, faptul că în cadrul acestui proces am descoperit în comportamentul unora dintre membrii ierarhiei bisericeşti

PS Sofronie Drincec

impurități de sorginte politicianistă nu a provocat efecte care să tulbure fundamental sufletul credincioşilor, preoților şi călugărilor români. Alegerea noului Patriarh a fost o luptă pentru putere şi nu o luptă pentru Adevăr, aşa că nu a afectat corpul sfânt al Canoanelor şi Dogmelor Bisericii noastre.

Hotărârea Sinodului de a ierta aproape necanonic doi ierarhi apostați şi de a reactualiza, reafirma formal loialitatea față de Sfintele Canoane pe care tocmai le eludase, a întunecat profund sufletul acelor creştini ortodocşi – preoți, călugări şi mireni – pentru care Biserica şi Învățătura lui Hristos reprezintă realități prime şi ultime pentru propria existență lumească şi cerească. Sinodului BOR i-au fost îngăduite de către popor şi cler numeroase hotărâri discutabile, controversate, aşa cum este de exemplu, recenta hotărâre de a permite preoților să se implice în lupta politică, cu toate că există numeroase Canoane care opresc o asemenea faptă. Exista în popor şi cler convingerea că Sinodul are o anumită înțelepciune mai greu de înțeles de către credincioşii de rând, înțelepciune cu ajutorul căreia reuşeşte să se adapteze contextului istoric concret. De această dată însă, prin apostazia celor doi ierarhi (mai ales prin fapta comisă de Mitropolitul Corneanu!), societatea contemporană din care oamenii încearcă să-L alunge pe Dumnezeu şi peste care guvernează „stăpânul acestei lumi", a supus Sinodul nostru nu doar la o simplă probă de morală, ci mai ales la o probă de credință.

Modelul aşa-zis „clasic" de reacție (temporizare, amânare, negocieri secrete, dublul discurs

etc.) cu care ne-a obişnuit administraţia bisericească s-a dovedit a fi un model necorespunzător pentru rezolvarea unei situaţii de profundă criză. Dacă în cazul Episcopului Sofronie, Sinodul nostru a preferat să păstreze luni în şir o tăcere oarecum indiferentă, să nu zicem complice, sperând că fapta acestuia va fi dată uitării, apostazia Mitropolitului Corneanu i-a aruncat pe sinodalii noştri iniţial într-o stare de şoc, iar apoi într-o confuzie totală. Reacţia întârziată şi mai ales lipsită de cea mai mică temeinicie canonică ar putea fi considerată ca o dovadă că Sinodul BOR nu are o capacitate completă de a analiza profund şi suficient de rapid acele situaţii în care sunt puse sub semnul întrebării sau sunt încălcate grav Canoanele Bisericii. Dacă această incapacitate este legată de anumite neputinţe sufleteşti (lipsa curajului de a mărturisi Adevărul indiferent de riscurile a căror asumare este impusă de contextul istoric, puterea redusă de a reacţiona rapid şi corect la o astfel de situaţie, vicierea sentimentală a analizei etc.), atunci cu siguranţă că membrii Sinodului nostru au învăţat că pe viitor aceste neputinţe nu trebuie să mai aibă întâietate în faţa respectării, apărării Sfintelor Canoane. Dacă hotărârea Sinodului BOR este o expresie a încercării de a împăca cele două dimensiuni implicate („şi lui Dumnezeu, şi lui Mamona“!), atunci situaţia poate fi mai gravă decât o percepem. Adică sinodalii au adoptat o soluţie a cărei substanţă este o nefericită şi nocivă mixtură între, pe de o parte, dorinţa lumească de a nu provoca o criză în structura omenească a Bisericii (Sinod, Mitropolia Banatului, ierarhie, cler, credincioşi etc.) prin aplicarea Canoanelor asupra celor doi ierarhi apostaţi, iar pe de altă parte, năzuinţa sinceră de a reaminti tuturor că BOR rămâne loială Învăţăturii lui Hristos (prezum astfel că reafirmarea, reactualizarea loialităţii faţă de Canoane reprezintă un gest sincer de mărturisire a credinţei în Hristos şi nu o declaraţie politică menită să liniştească „turma“ de credincioşi, preoţi şi călugări tulburată de apostazia celor doi ierarhi!).

Sinodul ignoră laicatul

Un alt aspect care trebuie reţinut este acela că sinodalii Bisericii noastre nu au reuşit să dezvolte un dialog real cu mirenii grupaţi în ceea ce se cheamă Laicatul Ortodox Român (giraţi de o serie de preoţi şi călugări). Trecerea sub tăcere a Memoriului înaintat de aceştia (chiar şi atunci când o parte importantă a instituţiilor mass-media din România a făcut public şi a supus dezbaterii acest Memoriu!) şi încercarea de a minimaliza importanţa acestui demers prin care mii de credincioşi creştini ortodocşi români cereau respectarea Canoanelor Bisericii (în situaţia în care solicitările aproape impertinente de iertare a celor doi apostaţi venite din partea Bisericii Catolice, cultului greco-catolic sau a societăţii civile laice din Timişoara au fost supra-dimensionate şi tratate cu o atenţie nemeritată!) reprezintă două mari erori de evaluare şi relaţionare comise de Sinodul nostru. Deşi şi-au asumat să facă ascultare faţă de hotărârea Sinodului (dovedind astfel că au puterea de a respecta Canoanele, unul dintre acestea fiind acela al ascultării faţă de ierarhii Bisericii, oricât de amar ar fi gustul ascultării faţă de un Sinod care a eludat aceste Canoane!), membrii Laicatului Ortodox Român poartă în adâncul sufletului o rezervă tot mai mare faţă de capacitatea Sinodului BOR de a fi apărătorul cel dintâi şi cel de pe urmă al Învăţăturii lui Hristos. Această rezervă, de fapt, această rană sufletească trebuie vindecată cât mai curând de către Sinodul nostru prin depăşirea nivelului limitat de înţelegere în temeiul căruia mulţi dintre sinodali privesc la creştinii ortodocşi membri ai Laicatului ca la nişte fundamentalişti periculoşi pe cale de a declanşa un fel de „jihad“ naţionalist-ortodox. Vindecarea poate veni doar prin dialog, prin comunicarea care să ducă la vindecarea acestei răni provocate comuniunii la care sunt chemaţi credincioşii Bisericii noastre, cler şi popor. Muţenia Sinodului nu ajută...

Biserica Ortodoxă Română încotro?

Datorită apostaziei celor doi ierarhi şi mai ales a Mitropolitului Corneanu, Sinodul s-a văzut pus în situaţia de a alege public între cele două zone (tabere?) care reclamă apartenenţa Bisericii Ortodoxe Române. Prima: comunitatea bisericilor ortodoxe, comunitate în care Biserica Ortodoxă Rusă, alături de Biserica Ortodoxă din Grecia, caută să-şi afirme rolul de principal apărător al

Ortodoxiei în fața ofensivei neo-păgânsimului şi umanismului sincretist promovat de Noua Europă, solicitând atitudini tot mai tranşante din partea bisericilor orotodoxe surori din țările asimilate de acest proiect european, țări precum România şi Bulgaria! A doua: bizara alianță autohtonă ecumenistă şi pan-europeană a apărătorilor Mitropolitului Corneanu formată ad-hoc (sau nu?) din reprezentanții Bisericii Catolice, ai cultului greco-catolic şi ai societății civile seculare (printre aceştia din urmă regăsindu-se persoane care în alte momente ale istoriei noastre post-decembriste au protestat, de exemplu, împotriva reintroducerii religiei în şcoala românească sau au cerut scoaterea icoanelor din şcoli). Alianță care a fost, de fapt, expresia intereselor pe care le au în arealul Ortodoxiei româneşti Biserica Romano-Catolică şi mişcarea ecumenică de inspirație neoprotestantă (eventual, masonică!). Prin hotărârea sa, Sinodul a vrut să dea dovadă de o mare abilitate diplomatică: cei doi ierarhi au fost iertați, fiind satisfăcute solicitările venite din partea catolicilor şi ecumeniştilor, dar a fost reafirmată, reactualizată loialitatea față de Canoane, însoțită de atenționarea că pe viitor orice încălcare a acestora va fi drastic pedepsită, presupunându-se astfel că se oferă un răspuns mulțumitor Bisericilor Ortodoxe Greacă şi Rusă, comunității monahale de la Muntele Athos, precum şi propriilor credincioşi.

În realitate, această soluție ajută prea puțin Biserica noastră. În fața Bisericii Catolice şi a mişcării ecumenice, Sinodul se prezintă ca fiind un for cu o capacitate redusă de asumare a unor acțiuni tranşante, clarificatoare, astfel că aceste două puternice entități se vor simți oarecum încurajate ca pe viitor să facă presiuni tot mai mari asupra Bisericii noastre pentru a-şi realiza propriile obiective în România. Bisericii Ortodoxe Ruse, Bisericii Ortodoxe din Grecia, comunității monahale de la Muntele Athos şi credincioşilor ortodocşi români, Sinodul a lăsat impresia (evident, dezamăgitoare!) că îşi asumă mai degrabă o funcție managerială cu nuanțe politice, decât funcția de for mărturisitor şi apărător al Învățăturii lui Hristos. Dacă ne gândim că respectarea Canoanelor se dovedeşte în practică prin conformare la aceste Canoane sau prin sancționarea neconformării, vom înțelege că reafirmarea, reactualizarea Canoanelor făcută în mod formal, declarativ, prin textul hotărârii Sinodului, are o importanță redusă, poate chiar derizorie în fața celor care din țară sau din afara țării au cerut aplicarea Canoanelor în cazul celor doi ierarhi apostați.

Într-un sfârşit ar mai fi necesar să amintim şi faptul că Sinodul Bisericii noastre a creat un grav precedent. Iertarea apostaziei celor doi ierarhi acordată cu o uşurință vecină într-o anumită măsură cu complicitatea, va încuraja diferitele căderi „mai mici“ de la respectarea Canoanelor. Vinovații pentru diferitele stări negative din Biserică (comportamentul imoral al unora dintre preoții noştri, preoți care se preocupă mai mult de bunăstarea personală, decât de propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu, transformarea unor structuri administrative ale Bisericii în centre de putere aservite realizării intereselor lumeşti ale unor grupuri formate din clerici, călugări şi mireni, inițiativa unor preoți de a se organiza în aşa-zise „sindicate preoțeşti“ de pe o poziție de frondă față de ierarhia bisericească şi prin încălcarea Canoanelor Bisericii, absența mesajului profetic al Bisericii în fața degradării morale la care este supusă societatea românească, starea de incultură dogmatică în care se află o parte din ce în ce mai mare a credincioşilor Bisericii etc.) vor privi ca fiind foarte îndepărtată perspectiva de a suporta rigorile Canoanelor Bisericii pentru propriile fapte contrare mărturisirii lui Hristos, de vreme ce o cădere atât de gravă din credință, precum „împărtăşirea“ unui mitropolit ortodox la un altar eretic, a fost iertată cu atâta uşurință şi rapiditate.

O speranță

Există şi un motiv de timidă bucurie. Apariția Laicatului Ortodox Român pe arena luptei pentru păstrarea Adevărului de credință reprezintă o dovadă că în trupul lumesc al Bisericii noastre încă mai pot fi aflate mădulare care sunt ceva mai puțin bolnave, îmbolnăvite şi care au capacitatea de a reacționa în cadrul acestei lupte dozând fără să se abată de la mărturisirea credinței, dar ținând cont şi de caracteristicile contextului istoric concret, cele două principale dimensiuni ale Canoanelor noastre – Iubirea creştină şi

Dreptatea creştină. Chemarea la împreună-lucrare se află în puterea Sinodului nostru, care poate descoperi în interiorul Laicatului Ortodox Român resurse importante pentru misiunea de mărturisire a Învăţăturii lui Hristos pe care o are Biserica noastră în acest colţ de univers.

Închei prin a vă dărui tuturor spre reamintire şi de ce nu, spre reactualizare un citat din scrierile Părintelui Stăniloae: „Formele creştinismului apusean sunt treptele unei continue diluări a adevărului integral al Revelaţiei. S-au tot făcut acolo concesii patimilor omeneşti, până ce creştinismul a slăbit atât de mult în autoritatea şi densitatea lui de factor supraomenesc, încât le-a fost uşor acestor patimi să-l înlăture aproape cu totul. Ortodoxia singură a rămas să înfrunte de pe poziţia deplinei intransigenţe aceste patimi, să susţină în sufletul omului conştiinţa că Ortodoxia e ceva într-adevăr de dincolo de lume şi chiar dacă el nu poate atinge idealul ce i-l zugrăveşte ea, totuşi tinde tot mai sus, continuu nemulţumit cu ceea ce a realizat. Idealul de om al credinţei răsăritene nu e un ins care ştie doar să-şi ascundă sub aparenţe de civilizaţie prea exageratele porniri pătimaşe. Acesta e propriu Apusului. Ortodoxia este radicală, ea cere absolutul. Cere dezrădăcinarea reală a patimilor. Nu un om „civilizat", moderat în toate, atent la aparenţe cu semenii, ci un om transfigurat până în adâncuri, purificat total, un intransigent al sfinţeniei reale, transparente, cere Ortodoxia prin spiritul ei ascetic şi prin pilda Sfinţilor ei. Ea cere mult, căci ştie că numai cerând mult, se poate obţine de la majoritate măcar puţin şi se satisface setea religioasă a omului, care nu se împacă cu diluări din partea Bisericii. Relativismul religios şi moral al Apusului a dus lumea la biologismul său nesăturat şi la toate neajunsurile sociale. Acesta s-a făcut izvorul tuturor doctrinelor care au dezlănţuit şi au justificat patimele omeneşti. În Apus, creştinismul a avut ca ideal să „civilizeze" pe om, pentru a-l scoate din barbaria unde se afla până acum opt sute de ani. În Răsărit, unde creştinismul apăruse într-o lume civilizată de mult, idealul a fost unul mai înalt: să-l sfinţească. Un lucru trebuie să accentuăm: dacă creştinismul apusean vrea să renască şi să-şi recâştige puterea pierdută acasă la el, trebuie să se reidentifice complet cu Ortodoxia, nu să caute să toarne şi la noi apa oaselor lui îmbătrânite. Creştinismul apusean trebuie să restabilească pe Hristos în centrul conştiinţelor, înlăturând domnia omului".

Ortodoxia post-modernă a Sinodului*

Radu Preda

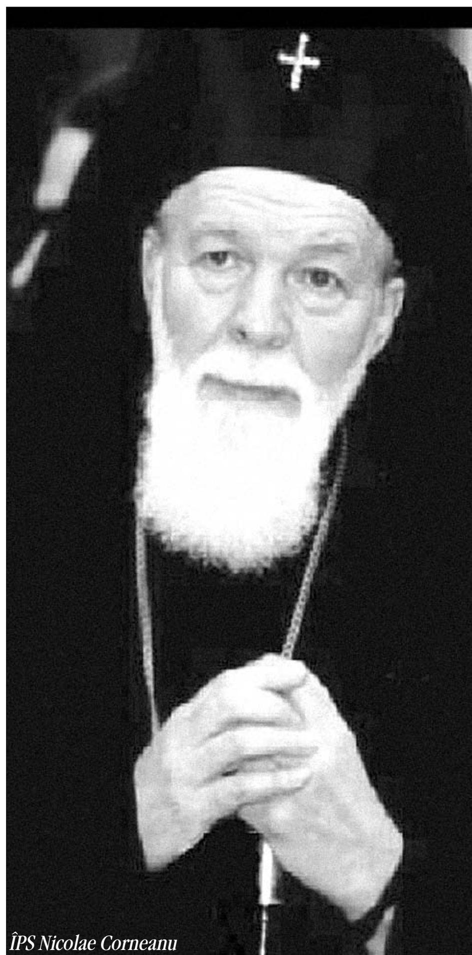
Acum exact o lună publicam în paginile revistei 22 (17-23 iunie 2008) un articol despre ortodoxia Mitropolitului Nicolae. Cele patru săptămâni scurse de atunci au adus în prim plan mai multe fenomene tipice pentru vârsta socială a României de azi. Înainte de toate, prea puţini dintre cei care au scris în presă despre acest caz au şi înţeles cu adevărat despre ce este vorba. Confuzia a dominat categoric reflectarea jurnalistică a unui episod eminamente eclesial. La această confuzie au contribuit chiar unii reprezentanţi catolici (de ambele rituri) prin poziţii, comunicate de presă şi scrisori mai curând populist-emoţionale şi prea puţin responsabile din punct de vedere eclesial. Apoi, oamenii de cultură sau din alte domenii care şi-au exprimat solidaritatea cu Mitropolitul Nicolae nu au fost mai bine informaţi decât cei din media. Ei au invocat argumente complet improprii, adunând merele cu perele pe simplul motiv că sunt fructe. De aici s-a născut şi întreţinut nu doar ideea unui relativism unionist, dar şi impresia complet falsă a unui conflict între ortodocşi şi greco-catolici, sau chiar dintre ortodocşi şi toţi heterodocşii României şi ai universului. Refuzând asumarea problemei în profunzime, partizanii acestui ecumenism superficial, la limita dintre ignoranţa militantă şi corectitudinea politică, au preferat analizei serioase gherila mediatică. Cum era de aşteptat, ferocitatea pacifică a unora a primit drept răspuns, cu câteva excepţii notabile, duritatea apologetică a celorlalţi. Tăcerea vinovată a Mitropolitului în tot acest răstimp a alimentat procesul uluitor de convertire a infracţiunii bisericeşti în eroism civic pe socoteala unei periculoase polarizări între presupuşii fundamentalişti şi declaraţii (sau doar suspectaţii) ecumenişti din BOR sau din spaţiul social până de curând neutru confesional. Mai departe, nu este mai puţin adevărat că, aşa cum se întâmplă în perioade de cumpănă, cele patru săptămâni au fost utile şi au despărţit apele, au oferit ocazia unor atitudini clarificatoare şi au coagulat opinii disparate, au scos la iveală deficite de gândire şi de comunicare, sau pur şi simplu de caracter. Cu toate acestea, continuă să uimească absenţa cvasi-totală a vocilor teologice din confesiunile implicate. Canoniştii, dogmatiştii şi titularii cursurilor de ecumenism tac în mod nejustificat. Îndârjita lor tăcere explică tristul paradox care defineşte atât de bine vârsta socială (şi spirituală) a României de azi şi care face posibil să avem o criză reală, dar nu şi o dezbatere autentică.

Prezumţia de canonicitate

În zilele de 8 şi 9 iulie 2008, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe din România a luat în dezbatere cazul Mitropolitului Banatului şi pe cel al Episcopului Oradei. Aici se impun câteva cuvinte despre procedura adoptată, simptomatică pentru maniera în care Biserica noastră gestionează astfel de momente. De la bun început, reacţia oficială a BOR a fost rezervată, evident marcată de dorinţa de a câştiga timp. Miza nemărturisită era că o dată cu trecerea zilelor scade şi interesul, atenţia publică fiind îndreptată spre ştirile de ultimă oră. Este o metodă cultivată intens în mai toate structurile decizionale profane, mai ales când sunt nevoite să dea explicaţii la eşecuri, dar care se aplică, aşa cum s-a văzut în ultimii ani, şi atunci când este vorba ca Biserica să răspundă unor chestiuni concrete precum poziţia faţă de CNSAS, Agenţia Naţională pentru Integritate sau implicarea clericilor în politică. Dacă aceste teme sunt formulate oarecum din afara spaţiului eclesial, amânarea unui răspuns la o problemă de disciplină canonică, adică internă, nu mai poate fi

* Text apărut şi în revista 22

justificată. Paralela involuntară dintre tergiversarea de acum (în cazul unor episcopi) şi promptitudinea aplicată la Tanacu (în cazul unui preot şi a unor maici) nu poate decât să trezească suspiciuni față de standardul sinodal în materie canonică. Aşa cum s-a văzut, răgazul de timp câştigat nu a fost menit să clarifice în vreun fel crizele de la Timişoara şi Oradea. Adeziunile provocatoare şi imixtiunile obraznice ale susținătorilor Mitropolitului Nicolae, măsurile în forță luate de Episcopul Sofronie de a se asigura de susținerea clerului său, memoriile unor asociații de laici, dar şi ale unor mânăstiri de tradiție, mesajul stareților athoniți şi reacțiile din partea altor Ortodoxii locale – toate acestea au generat o atmosferă puternic tensionată. Mai mult: Sinodul s-a văzut pus, pe zi ce trecea, din ce în ce mai evident în situația de a spune da sau nu. Unii au denunțat această „presiune" uitând că, la urma urmelor, sinodalii nu se

ÎPS Nicolae Corneanu

întâlnesc doar pentru a se vedea unii pe alții, ci pentru a da expresie clipei istorice a Bisericii în toată plenitudinea definiției acesteia. Cu toate că deja Sinodul Permanent din 6 iunie se distanțase cu regret de gestul Mitropolitului Nicolae, Sinodul plenar din 8 iulie a început ca şi cum problema aceasta ar fi fost una printre altele. Or, aşa cum ştim din practica multiseculară a sinodalității, la nivel oikumenic (adică universal) sau local, un sinod nu poate să ia decizii înainte de a lămuri suspiciunile legate de un membru al său. Altminteri, deciziile respective pot fi respinse în procesul ulterior de receptare de către corpul eclesial. Garanția unor hotărâri inspirate de Sfântul Duh nu rezidă doar în lucrarea Acestuia, ci are la bază sinergia sinodalilor care îşi propun drept țel spiritual realizarea între ei, cu ajutorul lui Dumnezeu pe care îl cer deja în slujba de început, tocmai a comuniunii care defineşte raportul ce domneşte în sânul Sfintei Treimi. Această ancorare în sus deosebeşte în mod esențial o întâlnire sinodală de orice altă şedință, summit, consiliu de administrație sau adunare generală a acționarilor. Este motivul pentru care integralitatea neştirbită a credinței participanților la actul sinodal este o condiție preliminară fundamentală a legitimității hotărârilor respectivului sinod. Or, în cazul nostru s-a aplicat prezumția de canonicitate în ciuda faptului că gesturile avute în vedere erau publice, documentate video şi foto, cunoscute, comentate şi interpretate. În acest context eclesiologic, nu este de mirare că viciul de procedură a culminat într-o decizie viciată.

Complicitatea consensuală

Hotărârea finală a Sinodului se bazează pe un neadevăr verificabil de oricine şi promovează o contradicție de proporții. Neadevărul este legat de justificarea clemenței: „...Sfântul Sinod a luat act de regretul şi pocăința acestora [a celor doi ierarhi], pe care le-a primit ca prim semn de îndreptare". Or, în cele patru săptămâni avute la îndemână, nici unul dintre ierarhii cu pricina nu a dat vreun semn că ar avea dubii în legătură cu justețea faptelor sale. Dimpotrivă. Amândoi au mizat pe solidaritatea extra-eclesială, reuşind astfel să sublinieze tocmai caracterul anti-eclesial al poziției lor. Duplicitatea aceasta s-a tradus foarte

concret în tentativa, încununată de succes, de apărare a locului în ierarhia bisericească prin folosirea exclusivă a argumentelor pe care Biserica nu ar avea cum să le accepte. Manipularea deopotrivă a opiniei publice din afara Bisericii Ortodoxe (prin prezentarea imaginii falsificate a ecumenismului), dar şi a propriilor colegi sinodali (prin mimarea dreptei credinţe) a fost o reuşită exemplară. Declaraţia Mitropolitului Nicolae imediat după Sinod este deosebit de sugestivă în acest sens. Mai mult, s-au ars etapele procesului de penitenţă şi s-a stabilit un record mondial la viteză: în doar câteva secunde, cei în cauză au trecut de la faza de neclintit la regret, au făcut spontan pocăinţă la faţa locului şi au primit imediat iertarea scontată! Deviza momentului a fost simplă şi eficientă: ziceţi ca noi şi faceţi ca voi. Chiar dacă Sinodul nu era dispus să aplice pedeapsa prevăzută de canoane (caterisirea), absenţa completă a unei măsuri cu adevărat de îndreptare (de exemplu câteva luni la mânăstirea de metanie), care să sublinieze gravitatea duhovnicească a faptelor săvârşite, uimeşte şi provoacă indignare. Evitarea oricărei consecinţe neplăcute pentru cei doi ierarhi indisciplinaţi şi cvasi-unanimitatea cu care s-a decis acest lucru adâncesc impresia că, de fapt, am asistat la o farsă posibilă doar prin traducerea brutală a consensului sinodal în complicitate. Cu alte cuvinte, printr-o comparaţie inevitabilă cu viaţa politică de azi, aşa cum pentru Parlament toţi cetăţenii României sunt egali în faţa legii, mai puţin unii precum Mitrea şi Năstase, tot astfel, pentru Sinod, toţi sunt obligaţi să respecte canoanele, mai puţin ierarhii Corneanu şi Drincec.

Contradicţia pe care o promovează hotărârea sinodală derivă din laxitatea anterioară. Afirmând categoric caracterul anticanonic al oricărei forme de intercomuniune, dar iertând generos pe cei care au provocat această reiterare a principiilor de bază ale eclesiologiei ortodoxe (dar şi catolice), Sinodul lasă impresia de a institui abia la 9 iulie 2008 reguli cunoscute deja de mai bine de un mileniu şi jumătate! În loc să îşi asume provocarea lansată indirect de cei doi ierarhi anomici şi să se angajeze cu responsabilitate într-un efort hermeneutic la capătul căruia prevederile canonice formulate în contexte istorice şi eclesiale diferite să fie actualizate (şi aplicate) potrivit vârstei de acum a Bisericii, sinodalii s-au refugiat într-o contradicţie care afirmă cu aceeaşi tărie şi în acelaşi timp atât valabilitatea canoanelor, cât şi posibilitatea încălcării acestora.

Hotărârea Sinodului este discutabilă şi din altă perspectivă: interdicţia oricărei forme de concelebrare (inclusiv la nivelul ierurgiilor, de ex. înmormântări) pune în mare încurcătură pe toţi clericii eparhiilor din diaspora. Să înţeleagă aceştia că de acum înainte nu mai au cum celebra (legal) Cununii mixte, că nu mai pot boteza sau înmormânta persoane care nu fac parte din Biserica Ortodoxă? Cum rămâne, de pildă, cu recunoaşterea, inclusiv de către Mitropolia noastră din Germania, a Botezului heterodocşilor? Sunt doar câteva întrebări la care în mod cert hotărârea contradictorie a Sinodului nu oferă nici un răspuns.

Testul modernităţii

Încercând să sintetizăm morala acestei crize încă în derulare, am putea spune că Ortodoxia noastră locală a fost pusă în faţa unui test al modernităţii (raportarea identitară la pluralismul constitutiv al societăţii) şi a dat – cine se aştepta la aceasta? – un răspuns cât se poate de... postmodern. Adică a ridicat contradicţia la rang de criteriu al Adevărului pe care este menită şi obligată să Îl păstreze, să Îl înţeleagă şi să Îl mărturisească. Aşa cum notam şi în articolul de acum o lună, paguba pe termen mediu şi lung a celor petrecute la Timişoara şi Oradea, amplificată între timp de contradicţia sinodală, rezidă în radicalizarea poziţiilor: de acum înainte, orice tentativă de dialog inter-confesional va fi suspectată de sincretism, aşa cum afirmarea dreptei credinţe se va face în detrimentul echilibrului şi al deschiderii iubitoare faţă de lume. Incompatibilitatea indusă forţat dintre Ortodoxie şi dialog va îngreuna nu doar efortul de refacere a unităţii creştine, ci şi pe acela al păstrării unităţii din interiorul aceleiaşi Biserici. Nesocotirea caracterului eliberator şi normativ în acelaşi timp al fundamentului dogmatic duce în mod inevitabil la fundamentalism şi relativism. În loc să ne ajute să ieşim din fatalitatea acestei logici, Sinodul nostru ne oferă toate premizele unor viitoare şi inutile lupte fratricide.

Consecințele probabile ale deciziei Sf. Sinod în „Cazul Corneanu“

Comunicatul Patriarhiei din 9 iulie 2008 ne povestește ceva despre o decizie. Am citit și recitit textul, încercînd să văd care ar fi aceea. Nu am găsit-o, afară de faptul că textul dezaprobă gesturi de tipul celui comis de Mitropolitul Corneanu pe care le amenință cu sancțiuni severe (caterisire pentru clerici și oprire de la împărtășanie pentru laici). Cu alte cuvinte, Mitropolitul Banatului a primit verdictul de... „eretic cu suspendare“!

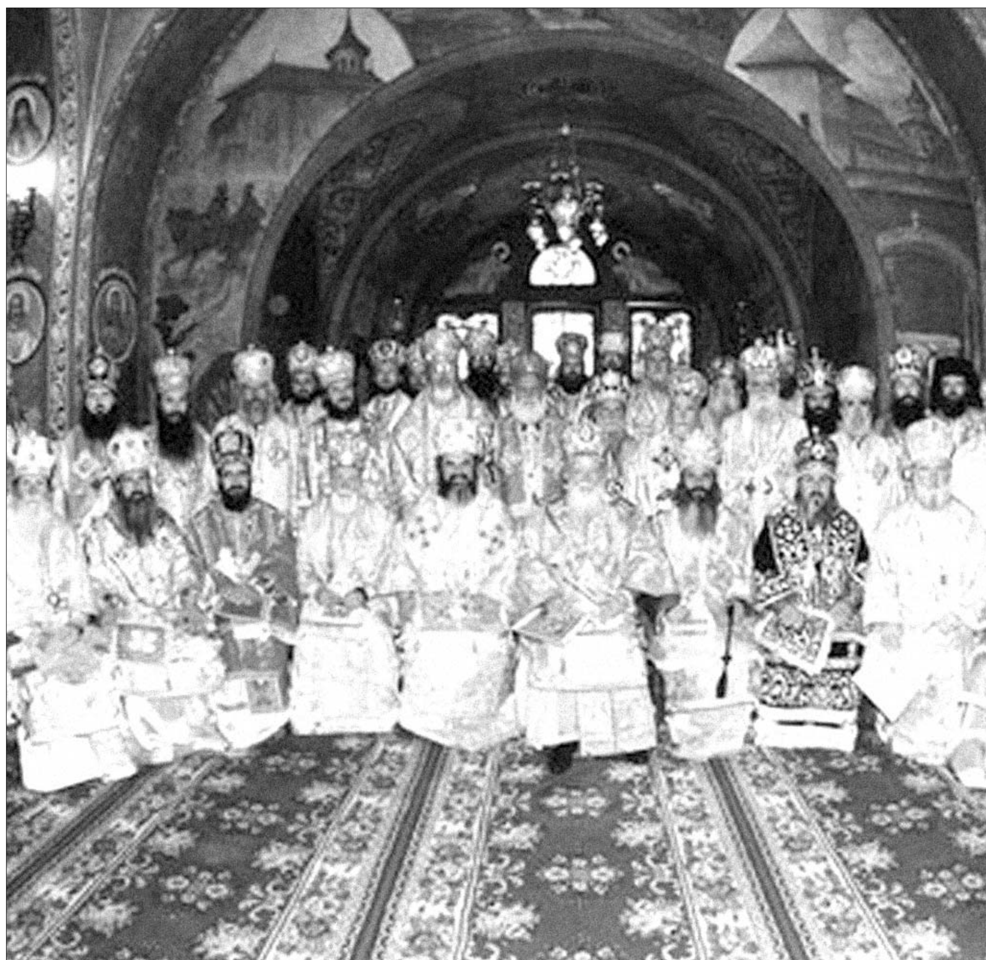
Gheorghe Fedorovici

Nu văd cum ar fi putut hotărî Sinodul un lucru hotărît deja, cum ar fi interdicția de împărtășire a ortodocșilor la sau împreună cu heterodocșii sau a concelebrării clericilor ortodocși cu cei heterodocși. Cel mult, Sinodul a amintit niște puncte importante ale învățăturii ortodoxe. Dar dacă a trebuit să le amintească unor episcopi, memoria unora și onestitatea celorlalți trezesc serioase motive de îngrijorare.

Aș fi vrut să mă pot bucura la aflarea acestei vești. Aș fi vrut să pot spune, „Sinodul a acționat cu trezvie și cu dragoste“. Mă împiedică însă semnele vremurilor. Mi-e greu să cred că decizia Sinodului a fost luată în numele iubirii creștine, din pogorămînt, chiar dacă așa vrea să pară. Mi-e greu să nu observ că decizia este în acord cu sprijinul acordat de elita noastră Mitropolitului Corneanu – o elită alcătuită din gnostici, agnostici și atei. Vedem încă o dată adeverite cuvintele lui Hristos, „nimeni nu poate să slujească la doi domni“ (Matei 6, 24). Aș vrea să pot crede că Sinodul îi mai slujește încă lui Hristos. Dar atunci, cum se face că, cu excepția ÎPS Bartolomeu Anania, Sinodul a acționat exact în spiritul celor străini de Hristos sau vrăjmași ai Lui?

PF Daniel a spus în cuvîntul de deschidere a lucrărilor ședinței Sinodului că, „printr-un dialog teologic sincer si profund, pot fi redefinite dogmele care separă Biserica Romano-Catolică de cea Ortodoxă“. În ciuda unei formulări cam ambigui, se poate vedea că sînt indicate dogmele care-i separă pe catolici de noi și nu dogmele în genere. Cu alte cuvinte, că ei sunt cei separați. Problema rămîne însă: căci dacă într-adevăr asta a vrut Patriarhul să spună, atunci nu văd cum pot fi „redefinite“ niște dogme care au produs separare. Dacă separarea este rezultatul ereziei, atunci dogmele ereticilor nu pot fi în nici un caz „redefinite“, de vreme ce nu este vorba de dogme, ci de erezii. Dorește oare Patriarhul Daniel să redefinească niște... erezii?

La fel de grav mi se pare și pasajul imediat următor, prin care se recomandă ortodocșilor, fără nici o ambiguitate de această dată, să se rețină de la întrebuințarea cu „ușurință și patimă“ a termenilor erezie, eretic, apostazie. Inițial este vizat doar modul în care acești termeni sînt folosiți; numai că spre finalul pasajului se sugerează printr-un abil sofism arhieresc că oricine folosește termenii respectivi desparte „dreapta credință de iubirea creștină smerită“. Apoi ne sînt amintite cîteva pasaje pilduitoare din Noul Testament (*Efeseni* 4, 15 și *Galateni* 5, 6). Selecția pasajelor indică preferința patriarhului pentru gesturi care exprimă „iubirea creștină smerită“; din acest motiv, gestul iubitor și mai ales smerit al mitropolitului

Banatului nu avea cum să fie sancţionat. Există însă şi alte pasaje în Scriptură unde ereticii sînt numiţi cîini (*Filipeni* 3, 2; *Apocalipsa* 22, 15) şi antihrişti (*1 Ioan* 2, 18-19); aceasta pentru că pentru apostoli, o iubire nu este destul să fie smerită şi nici nu poate să fie smerită dacă nu este în primul rînd *creştină*. Acest sens al iubirii, oarecum suspendat în cuvîntul Patriarhului, face ca în capitolul 3 al primei sale Epistole, Sf. Ap. şi Ev. Ioan să vorbească despre iubirea cu care sîntem datori doar fraţilor, adică fiilor lui Dumnezeu pe care-i opune fiilor diavolului (*1 Ioan* 3, 10). Trebuie să ne iubim aproapele pînă acolo încît să ne dăm şi viaţa pentru el, dar trebuie să ne iubim fratele, adică pe mădularul Trupului, pînă acolo încît să tăiem din Trup mădularul stricat (*Matei 5*, 29-30; *Ioan 15*, 1-6). Dar dacă nu iubim Trupul, nu vom putea iubi nici mădularele Trupului şi cu atît mai puţin pe „aproapele" Trupului. Pe Mitropolitul Corneanu nu-l mai putem iubi ca frate, ci ca pe un aproape, ca pe unul care, chiar dacă a împărţit hainele Trupului şi a aruncat sorţi, „nu ştie ce face" (*Luca* 23, 34).

De altfel, nici unul din sfinţii autori ai Scripturii nu întrebuinţează un limbaj atît de sever precum Apostolul iubirii cînd este vorba de eretici. Nu vreau să spun că Mitropolitul Corneanu ar fi un fiu al diavolului (asta o ştie numai el şi Dumnezeu), ci doar că Scriptura este departe de a propovădui în mod nediferenţiat „iubirea creştină smerită" şi cu atît mai puţin în cazuri în care dreapta credinţă este ameninţată, indiferent că este vorba de gesturi de o agresivitate evidentă precum cel al mitropolitului Banatului, sau de efortul subtil precum cel ţesut de elită de ani buni de zile. Un efort mai puţin vizibil dar cu roade tot mai vizibile – precum acest cuvînt de deschidere al patriarhului. În articolul „Cine se teme de

Patriarhul Daniel“ (*Dilema Veche*, nr. 229, 3 iulie 2008), Andrei Pleşu îi amintea PF Daniel de un proiect comun şi, bănuiesc, pe termen lung. Biserica Ortodoxă Română începe într-adevăr să se înnoiască, dar într-un mod îngrijorător, într-unul în care trăsăturile ei tradiţionale (în sensul etimologic al termenului) încep să se atenueze.

Dacă este adevărat că Preafericitul Daniel a ţinut cont în decizia sa (de a nu lua nici o decizie) de ajutorul pe care l-a primit la începutul carierei din partea Mitropolitului Corneanu, înseamnă că pocăinţa Mitropolitului Corneanu, reală sau inventată, publică sau privată, nu a jucat nici un rol. Înseamnă că mecanismul care a funcţionat aici este acelaşi care asigură eficienţa şi longevitatea grupurilor de interese unde indivizii îşi sunt obligaţi unii altora în virtutea unor favoruri-datorii cu scadenţă lungă, în virtutea principiului *quid pro quo*. Scenariul aminteşte de episodul fanariot, cînd domnitorii greci care ajungeau pe tronurile Ţărilor româneşti erau deja datori vînduţi celor care i-au ajutat să obţină tronul.

Oamenii patriarhului nu obosesc să amintească modul favorabil în care acesta era privit în tinereţe de părintele Stăniloae şi de părintele Cleopa (găsim un astfel de *locus classicus* în articolul lui Andrei Pleşu menţionat mai sus). Dar poate fi considerată aprecierea reală acordată de aceşti stîlpi ai Ortodoxiei tînărului teolog de atunci un cec în alb, un credit acordat necondiţionat şi nelimitat? Ar putea crede cineva că astăzi, în lumina aşa-zisei decizii sinodale şi a cuvîntului de deschidere rostit de PF Daniel, părintele Stăniloae şi părintele Cleopa şi-ar fi păstrat sprijinul acordat, în condiţiile în care ceilalţi stîlpi rămaşi în viaţă, precum părintele Arsenie Papacioc şi părintele Iustin Pârvu, şi-au exprimat public dezaprobarea şi îngrijorarea faţă de atitudinea şovăitoare a Sinodului şi implicit a Patriarhului?

În definitiv, problema nu este dacă Corneanu este păcătos, ci dacă este eretic. Dacă Mitropolitul Banatului ar fi doar un păcătos aşa cum suntem cu toţii, chestiunea nu trebuia să privească pe nimeni din Biserică, ci făcea doar rating în *mass media*. Ca orice creştin, ÎPS Corneanu putea fi iertat la scaunul de spovedanie pentru desfrînare, hoţie, minciună, delaţiune în măsura, fireşte, în care şi-ar fi recunoscut şi regretat păcatul. În timp ce păcatul este individual, erezia atacă comunitatea de credinţă. Cu alte cuvinte, spre deosebire de erezie, păcatul nu pune în pericol adevărul de credinţă, ci doar mîntuirea personală. În schimb, de vreme ce s-a rupt de Biserică, ereticul nu mai poate primi iertarea fără de care nimeni nu se poate mîntui, chiar dacă ar trăi pentru tot restul vieţii la un nivel moral ireproşabil. Ereticul este un fel de sinucigaş spiritual: sinucigaşul trupesc nu mai poate fi mîntuit fiindcă şi-a anulat, o dată cu moartea fizică, posibilitatea de a învia duhovniceşte prin dobîndirea iertării. Ereticul, deşi mort duhovniceşte, mai are posibilitatea (teoretică) de a se întoarce în Biserică şi de a cere iertarea: chiar şi erezia poate fi iertată în măsura în care este recunoscută şi lepădată. Întrebarea este: ce a iertat Sinodul, de vreme ce Corneanu se simte nevinovat? Tocmai pentru că, în cazul lui Corneanu cel puţin, Sinodul nu a iertat nimic, ci a trecut totul cu vederea, Sinodul a sfîrşit prin a-i refuza lui Corneanu şansa unei pocăinţe autentice prin care acesta să poată reveni în Biserică. Prin felul în care a abordat întreaga situaţie, Sinodul s-a arătat lipsit nu doar de trezvie, ci şi de dragoste. Căci în urma acestei „decizii“, Mitropolitul Corneanu nu se mai află nici în Biserică, nici în afara ei, ci undeva în acel *limbus infantium* despre care teologii catolici spun că este locul veşnic al pruncilor avortaţi şi al copiilor nebotezaţi.

În concluzie, soluţia Sinodului a făcut mai mult rău decît bine. Departe de a-şi recunoaşte vreo greşeală, Corneanu consideră că gestul său, absolut firesc în ce-l priveşte, este doar interpretat de unii ca fiind necanonic. Chiar dacă aceşti „unii“ reprezintă sinodul B.O.R., lui Corneanu nu i se pare relevant, ceea ce demonstrează două lucruri:

1. Corneanu nu mai recunoaşte de drept şi de fapt autoritatea Sfîntului Sinod al B.O.R.;

2. În măsura în care Sfîntul Sinod va continua să tolereze nesimţirea teologică a Mitropolitului Banatului, vrînd-nevrînd va deveni complicele unei abateri grave din punct de vedere dogmatic şi canonic. Indiferent de raţiunile acestei complicităţi – care pot varia de la interese personale la pură delăsare –, ierarhia va fi în acest caz direct responsabilă de prelungirea propriei confuzii la nivelul întregii Biserici şi, prin aceasta, de producerea unor viitoare tensiuni interconfesionale.

Cum „care laicat“?

Mircea Platon

1. Lămuriri preliminare

Nu mi-e uşor să scriu acest text. Mai întâi, pentru că mi-am promis să nu mai intervin în disputa din jurul „cazului Corneanu“. În al doilea rând, pentru că intervenţia de faţă e ocazionată de un text al dlui Teodor Baconsky, diplomat pe care îl respect, scriitor al cărui scris îl preţuiesc, şi om căruia am motive să-i fiu recunoscător pentru că a scris cândva dulce-acrişor despre o carte a mea. Titlul acelui articol era: „Amicul Plato...“. Titlul era lăsat, intenţionat, în suspans. Şi, după cum aveam să aflu citind articolul, pe bună dreptate, deoarece mai prieten decât (Mircea) Platon nu-i era dlui Baconsky adevărul, ci Gabriel Liiceanu. Sau Andrei Pleşu. Sau alţi prieteni ai domniei-sale pe care-i maltratam temeinic sau în fugă în volumul cu pricina, spre dezaprobarea dlui Baconsky care îmi reproşa lipsa „resortului solidarizant“. Scria acolo dl. Baconsky, într-o frază pe care am tot citat-o în varii contexte private şi căreia îi tot caut destinaţia, că nu-mi „recunosc semenii“, adevăraţii prieteni. Dar dacă nu mai există nici un alt adevăr în afară de cel al prietenilor noştri, de unde ştim care ne sunt adevăraţii prieteni? Şi, în afara adevărului, e o prietenie altceva decât o cârdăşie?

M-am hotărât deci să mă lansez în această ultimă, sper, intervenţie în ceea ce priveşte „cazul Corneanu“ din mai multe motive. În primul rând, pentru că îmi oferă prilejul de a soluţiona chestiunea adevăraţilor prieteni, care mă frământă de atunci. În al doilea rând, pentru că răspunzând întrebării dlui Baconsky sper să răspund unui segment mai larg al „elitei“, caracterul heraldic al dlui Baconsky în ceea ce priveşte ideile şi temperatura elitelor noastre fiind indiscutabil. În al treilea rând, pentru că textul dlui Baconsky deschide dezbaterea spre alte orizonturi decât cele strict canonice, spre problemele integrării europene a României. Nu e vorba deci, în esenţă, de o nouă intervenţie în „cazul Corneanu“, ci mai degrabă în cazul României europene. Scriu deci textul ce urmează cu nădejdea că, (re)găsind adevărul, ne vom (re)găsi şi adevăraţii prieteni.

2. Problema

Aşa cum o rezumă dl Baconsky, în articolele (*Cotidianul*, 12 iunie 2008) şi „Unitate şi dezbinare“ şi „Care laicat?“ (*Dilema veche* din 19 iunie şi 10 iulie 2008), situaţia stă în felul următor (ghilimelele indică citate din dl Baconsky): există un grup de „fundamentalişti de serviciu“ care cer, printr-un „veninos memoriu“, „arderea pe rug“ a IPS Corneanu şi PS Drincec. Acuzându-i de „apostazie“ pe cei doi ierarhi, „integriştii ortodocşi“ reiau „tehnici de linşaj folosite în deceniul stalinist“. Denunţând „lumea mizerabilă“ în care asemenea „ignoranţi, agresivi la modul sectar ori anacronic izolaţi de vremurile noastre“ aruncă „noroi“ în cei care încearcă să ne „împingă spre ceva mai bun, (...) mai civilizat“, dl Baconsky speră că BOR „nu se va lăsa confiscată de asemenea cohorte milenariste, care se chinuie să localizeze Adevărul undeva între Zalău şi Paşcani. De asemenea personaje dispuse să demonizeze modernitatea în vreme ce utilizează Internetul pentru a le solicita naivilor tot soiul de «adeziuni inchizitoriale»“.

Dl Baconsky mai susţine că „substratul“ întregii întreprinderi a „cohortelor milenariste“ e credinţa că singurul lucru care contează e „«norocul» de a ne fi născut români-ortodocşi, dublă înzestrare capabilă să ne garanteze mântuirea!“. Confruntat cu asemenea „neghiobii esenţialiste“, dl Baconsky face următoarea mărturisire de credinţă care îi şi încheie articolul:

Teodor Baconsky

„Spre deosebire de respectivii compatrioţi, cred că Ortodoxia e libertate creativă, chemare universală şi jertfă discretă. Nu pot admite că greco-catolicii români sînt eretici, ca să nu mai pomenesc infernul rezervat romano-catolicilor, protestanţilor, musulmanilor, evreilor sau budiştilor... Biserica din care fac parte e o adunare a păcătoşilor în sînul căreia dubiul metafizic, speranţa, iubirea şi iertarea se trăiesc deopotrivă, sub pavăza harului. Menirea de mirean nu-mi cere să mă substitui judecăţii divine şi nici să pretind caterisirea unor episcopi. Iar menirea de cetăţean al unui stat de drept, membru în Uniunea Europeană, e aceea de a nu tăcea mîlc atunci cînd dracul fanatismului, deghizat în Savonarola, dă tîrcoale prin oraşul care e şi al meu“.

3. Ce se întâmplă când ne pierdem cumpătul

La o repede ochire, putem observa febrilitatea dlui Baconsky. Dincolo de injuriile şi spiritul sentenţios pe care altminteri, ca mamoş al *Dilemei*, şi le refuză, mai constatăm şi că, atunci când îşi pierde cumpătul, dl Baconsky trece la un soi de ecumenism ad-hoc acuzându-i pe ortodocşi, în manieră protestantă/secularizată, de păcatele catolicilor: arderi pe rug, Savonarola, inchiziţii şi alte asemenea.

Tipică aprigei lupte a elitei împotriva „fundamentaliştilor“ e şi reificarea inamicului păşunist proiectat, în *widescreen* monocolor, ca turmă. Astfel, pentru dl Baconsky, suntem „cohorte milenariste“. Pentru dl Bădiliţă, suntem „neghiobimea ortodoxistă“. Până la scăunelul de rugăciune al dlui Pleşu răzbat, prin grele fuioare de tămâie, doar „bombăneli“ la adresa ecumenistului PF Daniel. Nu avem chip, nume, nu reuşim să articulăm nimic. Suntem, ca barbarii în faţa grecilor, nişte oameni care bolmojesc ceva şi atât. Nici verva dlui Răzvan Ionescu, nici sfătoşenia hâtră a dlui Răzvan Codrescu, nici eleganţa execuţiei dlui Gheorghe Fedorovici nu sunt auzite în noosferă. Oare de ce? Sunt „zeii“ adormiţi? Sau au o misiune?

La o mai agale ochire, se mai naşte o întrebare. Dl Baconsky vorbeşte de petiţionarii ortodocşi (apelanţi, Jansenişti pravoslavnici?) ca de „cohortele milenariste“. Dar tot dl Baconsky vorbea, în articolul „Unitate şi dezbinare“, de caracterul „pentru unii smintitor, pentru alţii profetic“ al gestului IPS Corneanu, gest reactualizând trăirea „eshatologică“ a Bisericii primitive pentru care „ritualul, abia schiţat, ierarhia, abia conturată, dogma, abia întrezărită“. Întrebarea mea e aşadar: cine e milenarist, cei pentru care gestul IPS Corneanu e „smintitor“, sau cei pentru care el e „profetic“? Milenarişti sunt cei aşezaţi în rân-

duiala – liturgică, ierarhică, dogmatică – Tradiției, sau cei care o abolesc sub „impulsuri“ şi „emoții“ de moment?

Nu aş întreba dacă nu aş fi observat că, în ultimul timp, singurii eretici denunțați ca atare, fără irenism şi fără dragoste frățească, în paginile *Dilemei* din ce în ce mai vechi sunt ortodocşii care vor să-şi apere adevărurile de credință şi legionarii (vezi articolul dnei Anca Manolescu). Ce e eretic şi milenarist la legionari şi nu e la proiectul utopic al UE? Ce e eretic la nişte credincioşi care vor să-şi păstreze nesmintită învățătura de credință? Şi ce nu e eretic la nişte eseişti care săptămână de săptămână ne îndeamnă la ecumenism şi ne vorbesc în duh gnostic de unitatea esențială a religiilor? De ce sunt milenarişti Răzvan Ionescu, Gheorghe Fedorovici sau Răzvan Codrescu, şi nu e milenarist dl Baconsky, care vorbeşte de Uniunea Europeană în termeni mesianici?

Astfel, conform dlui Baconsky, UE ar fi „compensația unei păci eterne“ pe care marile puteri o acordă micilor națiuni europene, există un „miracol al unității europene“ rezultat al „clarviziunii biblice“ a unor „Părinți Fondatori“. Mana integrării europene se cuvine, conform dlui Baconsky, dumicată cu orice preț, în ciuda opoziției multor națiuni europene, deoarece: „Partitura istoriei nu e compusă de majoritățile electorale, ci de voința minorităților active (...) Uneori e preferabil să progresezi pe o bază injustă decât să regresezi pe o bază virtuoasă“ (citate din articolul „Titanic Vals“, *Cotidianul*, 26 iunie 2008). De ce, deci, nu se scandalizează dl Baconsky de deficitul de democrație care stă la baza consolidării UE? De ce nu denunță, aşa cum o face în cazul ortodocşilor care încearcă să-şi apere credința, pretenția stalinistă a unor elite europene de a vorbi în numele tuturor şi de a cere națiunilor europene să accepte dictatul eurocraților în chestiuni dintre cele mai diverse: de la eradicarea țărănimii în folosul agrobusinesurilor la legiferarea căsătoriei homosexuale? De ce nu se înfierbântă impotriva minorităților active care au confiscat națiunile Europei şi le-au obligat la secularizare şi multiculturalism? Trebuie să înțeleg că susținearea acordată de dl Baconsky IPS Corneanu şi PS Drincec e bazată pe credința că, prin ei, progresăm pe o bază injustă către unitatea creştină a UE? Întreb, pentru că nu înțeleg care sunt standardele care se aplică în dezbaterea intelectuală românească şi pentru că mi se pare că elitele noastre actuale au moştenit de la vechea nomenclatură şi şi-au şlefuit ecumenic şi eurocratic folosirea dublului standard. Dl Baconsky scrie că nu poate „admite că greco-catolicii români sunt eretici“. De ce, pentru că sunt români? Sau pentru că sunt cetățeni UE? Dar greco-catolicii ucraineni sunt eretici, având în vedere că nu sunt nici români, nici europeni cu acte în regulă? Dar legionarii români, ortodocşi şi greco-catolici, erau eretici? Sunt, deci, doar morții eretici? Despre vii numai de bine? Problema naturii eretice a învățăturii de credință catolice nu a survenit într-o dezbatere politică, ci într-una teologică. Şi acolo trebuie să rămână.

Nu accept teoria lui Nae Ionescu conform căreia un greco-catolic nu e român. Dar nici nu accept să măsluim standardele canonice şi să jucăm cartea naționalismului, a catolicismului, a ecumenismului, sau viceversa, după cum ne convine. Mi-e prieten dl. Baconsky, dar mai drag mi-e Adevărul. Care nu e o idee, ci o Persoană. Şi chiar dacă vreau să fiu prieten cu multă lume, vreau să mă împărtăşesc doar cu acea Persoană. Pentru dl Baconsky, Ortodoxia e „libertate creativă, chemare universală, şi jertfă discretă“. Pentru „petiționari“, Ortodoxia e mărturisirea lui Hristos.

A fi român-ortodox nu e un „noroc“, aşa cum ironic scrie dl Baconsky, ci e voia lui Dumnezeu

Teodor Baconsky

pe care noi avem datoria să o facem. Petiționarii nu luptă pentru un drept, ci pentru a nu li se lua o îndatorire: aceea de a-l urma pe Hristos, pe calea sfințeniei, după putință. Sunt lucruri, rugăciuni, sfinți, cărări pe care nu vor să le uite. Or, dacă a te alătura modernității înseamnă a uita de Hristos, așa cum fac documentele și cetățenii Uniunii Europene pentru care militează atât dl Baconsky, atunci mai bine să uităm de modernitate, să o luăm *cum grano salis*. De altminteri, în „lumea modernă", atât de lăudată de dl Baconsky, nu a fost și nu este prea mult loc pentru românii ortodocși, măcelăriți și mânați de la spate continuu în ultimul secol. Singura Românie respirabilă e România neintegrată, România veche, nu România activiștilor, a noii nomenclaturi, a consumismului, a noii limbi de lemn politic corecte și a copiilor care se sinucid sau sunt violați din cauză că le-au plecat mamele să spele pe jos în casele „boierilor" europeni.

Acum vreo doi ani, dl Cătălin Avramescu îi soma pe români să devină presbiterieni dacă vor să se bucure de avantajele civilizației occidentale. Dl Baconsky a semnalat încântat replica pe care i-am dat-o lui Avramescu și weberianismului său reducționist. Dar, de vreme ce dl Baconsky pare a avea o concepție teologico-politică asemănătoare dlui Avramescu, cu Biserica nu ca sfințitoare, ci ca vehicul al moralei capitaliste și ca poliție etică, de ce m-a lăudat? Pentru că eu nu refuzam presbiterienii dlui Avramescu de dragul catolicilor dlui Bădiliță. Nu mă interesează creștinismul politic. Nu cred că Biserica are a deveni, așa cum o vrea dl Baconsky, „o campioană a democratizării Estului și un turn de monitorizare al felului în care societățile post-comuniste respectă drepturile omului" (ideal propus în cadrul conferinței Microsoft cu titlul „Europa creștină. Portretul unei apostazii colective"). Nu cred că trebuie să ne unim religios de dragul rațiunilor politice. Dar cred că ar trebui să facem cu toții politică în acord cu valorile noastre tradiționale pentru că altele, după cum bine știu adevărații sceptici și adevărații credincioși, nu există. Nu cred că trebuie să punem la temelia Bisericii tranzacții politice. Vreau însă ca în politică să poată respira virtuțile unor oameni întregi. Milenarismul e întotdeauna avântul jumătăților de oameni călare pe jumătăți de adevăr. Or, ceea ce i-a lipsit României în ultimii 20 de ani nu a fost spiritul tranzacțional, ci șira spinării. Pe care nu ne-o vom recăpăta cântând cu toții în corurile de *castratti* ale Bruxelles-ului sau ale Vaticanului. Cred că restaurarea oamenilor întregi în România se va face doar prin mărturisirea Adevărului deplin al Bisericii Ortodoxe. Ne-am obișnuit să proclamăm semitonuri de adevăr, și să șoptim adevărul, convinși că astfel „progresăm". Dar singurul „progres pe o bază injustă" e progresul în injustiție. Creștem micșorându-ne. Și cam asta ar putea fi definiția modernității apărate de dl Baconsky.

4. Ce le-a scăpat elitelor

Elitele ecumenice nu par a fi observat că, de fapt, ortodocșii petiționari au dovedit, cu ocazia „cazului Corneanu", că prețuiesc mai mult adevărul de credință decât retorica naționalistă. Greco-catolicilor și elitelor care le vorbesc de „ortodoxia latină" (apropos de esențialism), ortodocșii le răspund cu împărtășirea de credință cu grecii, cu rușii, sau georgienii. E, așadar, o ortodoxie mult mai puțin politică decât „unionismul" civic al dlui Baconsky care ne îndeamnă să confundăm calitatea de cetățean al UE cu aceea de cetățean al Raiului (vezi în „«Cazul» Corneanu" paragraful final).

În al doilea rând, ceea ce mi se pare demn de remarcat este că, dincolo de ironiile dlui Baconsky referitoare la „stalinismul" petiționarilor, baza României s-a mișcat. După 45 de ani de schingiuire comunistă și după 20 de ani de botniță a „integrării" și de ocultare a momentului Piața Universității, românii încă se mai pot asocia spontan. Primul moment a fost cel al salvării icoanelor din școli. În mod normal, ideologii liberali/neoconservatori/libertarieni ar trebui să salute, nu să condamne, capacitatea românilor de a se mișca și organiza singuri în apărarea propriilor cauze, faptul că nu mai așteaptă totul de la stat, sau de la Europa. Dar elitele noastre, preocupate să ne vorbească despre cum trebuie să devenim noi cetățeni autonomi, se supără dacă, în timp ce ei vorbesc, noi devenim cetățeni autonomi și începem să ne vedem singuri de interesele noastre. Noi plecăm la Biserică și ei rămân să citească broșurele UNICEF și să scrie panseuri pe șervețele de dineu oficial. Trist Purgatoriu!

Suferința Doamnei Maria Brâncoveanu

Pentru a ne putea apropia de cel care plânge, ne trebuie lacrimi, ca să-l înțelegem pe cel care suspină trebuie să ne frângem inima, iar dacă vrem să ne facem părtaşi la durerea cuiva se cuvine să fim împreună-pătimitori. Şi toate acestea ne cer deopotrivă duioşie, mărinimie şi dragoste nefățarnică. Cu ce îndrăzneală ne vom apropia cu cugetul şi simțirea de tânguirea Doamnei Maria Brâncoveanu, când vedem că pătimirile, lacrimile şi suspinurile ei au înălțat un munte ale cărui piscuri au ajuns până în Cer? Nimic nu ne îndreptățeşte în îndrăznirea de a grăi vreun cuvânt despre taina acestui noian de suferință purtat în suflet de soție şi mamă. Aşadar ne rămâne fie o tăcere îndemnătoare la rugăciune, fie să încercăm lăuntric spre a găsi o cale cuviincioasă care să ne pregătească sufletul ca măcar să privească înspre adâncul cel înalt al suferinței Doamnei Maria.

Toți cei care au izbândit cu adevărat, întru Hristos Domnul au biruit, iar calea le-a fost urzită din nenumărate lacrimi, plângeri, dureri şi suspine. Însă pătimirile tuturor oamenilor au fost îmbrățişate de Mântuitorul Iisus în Ghetsimani şi astfel au fost înveşmântate în sudori de sânge (*Luca 22, 44*), ca şi într-o hlamidă împărătească. Ca nişte peceți ale biruinței Domnului Hristos asupra morții, Sfintele Taine ale Bisericii ne deschid şi ne luminează cărările cele înguste ale mântuirii firii omeneşti. De aceea am socotit că o apropiere cuviincioasă de taina sufletului Doamnei Maria Brâncoveanu ar fi tocmai o aplecare spre înțelegerea lucrării harului dumnezeiesc întru care ea a izbândit.

După preaînțeleapta iconomie a Bisericii lui Hristos, tuturor celor care se învrednicesc de Taina Sfintei Cununii, la încheierea slujbei li se împărtăşeşte prin preotul slujitor această binecuvântare: *„Cel Ce cu venirea Sa în Cana Galileii a arătat nunta cinstită, Hristos, Adevăratul Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Sale, ale Sfinților, măriților şi întru tot lăudaților Apostoli, ale Sfinților de Dumnezeu încununați şi întocmai cu Apostolii, Împărații Constantin şi Elena, ale Sfântului Marelui Mucenic Procopie, şi ale tuturor Sfinților, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi, ca un Bun şi Iubitor de oameni“.* Această blagoslovenie de la sfârşitul rânduielii Nunții este asemenea unei peceți dumnezeieşti, iar taina şi puterea ei desăvârşită sunt lucrătoare până astăzi, dezvăluindu-ni-se deopotrivă şi din viața şi pătimirea familiei Brâncoveanu.

I

Încă de la sfârşitul domniei lui Antonie Vodă din Popeşti (1669-1672), tânărul boier Constantin Brâncoveanu dobândise la Curte ispravnicia de paharnic şi se făcuse remarcat prin noblețea, destoinicia şi blândețea sa. Fără îndoială că acestе însuşiri, precum şi bunul său neam i-au fost prețuite de voievod şi socotim că acesta va fi avut de spus un cuvânt hotărâtor în căsătoria nepoatei sale de fiu, Maria. Astfel, în 1674, cei doi miri, tânărul şi chipeşul Constantin Brâncoveanu şi frumoasa Maria au primit împărtăşirea nunții. Prin Taina Sfintei Cununii se pecetluia dragostea lor firească şi se alcătuia întru mădularele trupului lui Hristos o nouă unire ce va fi pricinuitoare de înnoire a firii omeneşti, mijlocindu-li-se *„viață paşnică, lungime de zile, înțelepciune, dragoste a unuia către altul întru legătura păcii, dar de prunci, seminție cu viață îndelungată, cununa cea neveştejită a măririi“.* Cu adevărat, familia tânărului Brâncoveanu a fost binecuvântată de Dumnezeu din belşug cu darul pruncilor, credincioasa doamnă Maria născând nu mai puțin de unsprezece copii, anume patru feciori şi şapte fete. Bucurie desăvârşită era în casa lui Brâncoveanu ori de

câte ori sporea numărul fiilor şi al fiicelor sale, căci, din darul Domnului, avea cu ce-i creşte, iar pentru înzestrarea lor săvârşea nu puţină sârguinţă şi osteneală. În viaţa casnică tânărul tată s-a dovedit a fi cumpătat, strângător, milos şi blând cu toţi. La doi ani după căsătoria lor li s-a născut cea dintâi fiică, pe care au numit-o Stanca, poate după numele bunicii din partea tatălui. În 1678 a venit pe lume Maria, iar mai apoi, în 1682, s-a născut şi Ilinca. În anul următor, 1683, Brâncoveanu a dobândit cel dintâi fiu, pe care l-a numit Constantin, iar în 1685 s-a născut şi Ştefan. Apoi au urmat în 1686 Safta, în 1690 Radu, Ancuţa în 1691, Bălaşa în 1693, Smaranda în 1696, iar prin 1697 ori 1698 s-a născut şi cel din urmă fecior, anume Matei. Toate vlăstarele brâncoveneşti s-au învrednicit de o bună şi aleasă creştere, iar prin iconomia lui Dumnezeu şi dreapta lor voire s-au făcut pricină de bucurie veşnică părinţilor lor.

II

În 1714 Voievodul Constantin Brâncoveanu şi Doamna Maria adunaseră 40 de ani de căsnicie. Tot în acest an domnitorul urma să îşi sărbătorească împlinirea celor 60 de ani de viaţă pământească, însă prin iconomia lui Dumnezeu prăznuirea s-a strămutat în Ceruri întru slava muceniciei. Acestea toate s-au împlinit la 15 august 1714, la praznicul Adormirii Maicii Domnului. În această zi Doamna Maria îşi sărbătorea ziua numelui şi tot în această zi s-a simţit cel mai aproape de adâncul de durere al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. A sosit şi acea veste cutremurătoare prin care i se spunea că soţul şi fiii ei au fost descăpăţânaţi, însă mai presus de aceste cuvinte străjuia o lumină. În inima Doamnei Maria răsuna limpede şi lin cuvântul pe care Dreptul Simeon l-a grăit Fecioarei Maria: *„Prin sufletul tău va trece sabie, ca să se descopere gândurile din multe inimi"* (*Luca 2, 35*). Primind în inimă cuvintele ce-i vesteau moartea soţului şi fiilor săi, Doamna Maria şi-a revărsat privirea spre cerul brăzdat de gratiile temniţei. Trupul i s-a umplut de sudori reci, sufletul parcă i-a îngheţat în suspin, însă apoi a izbucnit pârjolul durerii, iar lacrimile parcă se prefăceau toate în sânge. O, Sfântă Marie Brâncoveanu, luminează-ne pe noi să pricepem cutremurătoarea şi luminata biruinţă a suferinţei!

În vremea întemniţării din Stambul şi mai apoi în vremea exilului din Kutahia, în sufletul Doamnei Maria s-au perindat multe aduceri aminte ale celor dragi şi nenumăratele lacrimi i-au sfinţit chipul. Albită în cuptorul noianului de tânguiri şi suspine, dragostea Doamnei Maria pentru cei martirizaţi i-a înveşmântat sufletul cu o tainică străluminare: rugăciunile soţului şi ale fiilor săi erau ca un acoperământ asupra celor rămaşi în viaţă din neamul lor, iar ajutorul şi mângâierea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu se făceau simţite în toată vremea. Rugăciunile înlăcrimate pe care văduva Maria le îndrepta către Maica Domnului i-au adus multă alinare, pentru că pricepea că aşa cum soţul şi fiii săi Îl urmaseră în pătimiri pe Stăpânul Hristos, aşa şi ea se învrednicise să urmeze Aceleia pentru care moartea Fiului lui Dumnezeu a fost cea mai istovitoare suferinţă. Pe această cărare lăuntrică a lacrimilor, Maria Doamna a gustat din adâncurile harului lui Dumnezeu şi a cunoscut nemijlocit că suferinţa întregii lumi se adună în inimile celor ce pătimesc întru tânguirea sufletului.

Spre întărirea Doamnei Maria pe această cale a împreună-pătimirii, a iertării şi a dragostei dumnezeieşti, Maica Domnului a arătat o minune care s-a săvârşit în ziua praznicului Adormirii Sale, în vremea Sfintei Liturghii, tocmai când la Constantinopol se plinea martiriul Brâncovenilor. Acest lucru minunat i-a fost vestit Doamnei

Maria cu multă amănunțime, însă pentru noi cei de azi această împrejurare a rămas însemnată doar în filele cronicilor: „Trimițând Ștefan Vodă pe doamnă-sa și pe coconii lui la mânăstirea De-un-lemn, unde este o icoană a Maicăi Precestii, făcătoare de minuni, pentru închinăciunea și pentru chip de evlavie, întâmplându-se în ziua de Sântă Măria Mare, adecă Adormirea Precestii, de era acolo doamna la mânăstire, în care zi și la Țarigrad au tăiat pe Constantin Vodă și coconii lui (o, minune), într-aceeași zi au lovit pe această doamnă a lui Ștefan Vodă nevoie, lovitură, îndrăcire cât s-au spăriat toți câți era acolo cu dânsa și să mira ce să-i facă. Și multă vreme cu acea îndrăcire au fost. Și această întâmplare fiind, iar n-au venit Ștefan Vodă și cu ai lor la cunoștință ca să-și vază păcatul ce l-au făcut, pentru care Dumnezeu și minune mare au făcut de s-au îndrăcit doamna sa și să fie căzut la pocăianie, ci au zis că o au fermecat călugărițele de acolo împreună cu o călugăriță anume Olimpiada, ce era mătușe doamnii Păunii, soră cu mumă-sa și le-au pus la mare pedeapsă pe toate și pe unele din muieri de acelea le-au și spânzurat, iar pe mătușă-sa Olimpiada o au trimis la Bațcov, la mânăstire și o au zidit într-o chilie, lăsându-i numai o ferestruie de-i da pe acolo pită și apă.

Această pocăință făcea ei pentru păcatele lor. Și nu s-au îndăstulat Ștefan Vodă numai pe moartea lui Constantin Vodă și a feciorilor lui, ci încă fiind doamna și ginerii lui Constantin Vodă și alți oameni ai lui scăpați din primejdia morții pre carele vrea turcii să-i sloboază să vie în țară, iar el s-au sfătuit cu tată-său și cu sfetnicii lor că nu să cade să vie în țară, ci să-i facă surgun. Și au făcut meșteșug cu imbrihorul și i-au înșălat de au dat bani 80 de pungi, zicându-le că zic turcii că de vor da acești bani îi vor slobozi și ei în nădejdea aceea au trimis pe la casile lor aici în țară de au făcut cum au putut, de au dat acei bani și despre altă parte scria la imbrihor ca să să nevoiască să-i facă surgun la Kiutaiu, la Anadol și au fost cu banii dați și surguniți“[1].

După întoarcerea din exil, Doamna Maria a purces spre Mănăstirea Dintr-un Lemn spre a se închina și a aduce mulțumire Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Și pentru acest sfânt locaș, ca pentru atâtea altele, familia Brâncoveanu își dăruise osteneala ctitoricească. Însă în 1715 locașul fusese înnoit, iar acum deasupra ușii bisericii se putea citi această pisanie: „Această sfântă și dumnezăiască mănăstire care se numeaște Dentr-un lemn, unde să cinsteaște și să prăznuiaște Nașterea Preasfintei și Preacuratei de Dumnezău Născătoare Fecioarei Maria, din temelia ei iaste zidită și făcută de Ioan Matei Basarab Voievod. Deci, trecând multă vreme, început-au a să învechi și a să strica toate lucrurile și zugrăveala. Dup-aceia, din voia și porunca lui Dumnezău stând Domn blagocestivul și creștinul Ioan Ștefan Cantacuzino Voievod; deci, având mare evlavie către sfântul locașul acesta, numaidecât cu osârdie s-au apucat ca de iznoavă a o înfrumuseța, luminând și mai lărgind întâi biserica și zugrăvindu-o a doaoa și împodobind-o și cu tâmple și cu altele ce i-au trebuit, făcând și case și chilii de prejurul ei, cum să veade, în slava Preacuratei Stăpâne și întru pomenirea Mării Sale și a părinților, săvârșind la leat 7223 [1715], mes. Avgust 30 dni. Ispravnic fiind chir Ioan arhimandrit de la Hurezi“[2].

În obștea românească era adeverit că această grabnică înnoire a locașului de la Dintr-un lemn era o diversiune prin care Cantacuzinii voiau să acopere rușinea pe care o pătimise în biserică Doamna Păuna, „îndrăcindu-se“ – după cum cronicarul grăiește.

Văzând înnoirile făcute la Mănăstirea Dintr-un Lemn, Doamna Maria nu putea să nu își aducă aminte că dimpreună cu soțul său au fost nașii de cununie ai lui Ștefan și Păuna, cei care mai apoi le-au fost călăi tăinuiți, iar acum erau zugrăviți în rânduiala ctitorilor. Cu multă durere în suflet intrând în biserica mănăstirii, Doamna Maria s-a plecat în rugăciune înaintea icoanei Maicii Domnului. În minte îi răsunau cuvintele pe care soțul său i le-a grăit lui Ștefan Cantacuzino în Vinerea Mare, ziua plecării familiei lor spre Constantinopol: „Finule Ștefan, dacă aceste nenorociri sunt de la Dumnezeu pentru păcatele mele, facă-se voia Lui. Dacă însă sunt roada răutății omenești, pentru pieirea mea, Dumnezeu să ierte pe dușmanii mei, dar păzească-se de mâna teribilă și răzbunătoare a judecății

[1] Cf. Anonimul brâncovenesc, în *Martiriul Sfinților Brâncoveni*, ediția a II-a, Ed. Sophia, 2007, pp. 273-275.

[2] Nicolae Iorga, *Inscripții din bisericile României*, vol. 1, București, 1907, pp. 181-182.

divine“[3]. Valuri de durere neostotită cuprindeau sufletul văduvei Maria, însă nu şi-a lăsat cugetul să săvârşească judecată asupra celor ce le-au uneltit pieirea, căci nu voia să se despartă de harul cel mângâietor al Preasfântului Duh. Cuvântul iertării rostit de bărbatul său în Vinerea Mare, precum şi graiurile de îmbărbătare pe care soţul ei Constantin le-a grăit fiilor, erau asemenea unor ziduri de cetate întru care nu putea năvăli ura şi răzbunarea. Ce dulce s-a făcut în inima ei dragostea pentru vrăjmaşi şi cât de minunate sunt cuvintele de îndemn şi mărturisire ale tatălui copiilor ei: „Fiii mei, fiii mei! Iată toate avuţiile şi orice alta am pierdut. Să nu ne pierdem încă şi sufletele! Staţi tare, bărbăteşte, dragii mei, şi nu băgaţi seamă de moarte; priviţi la Hristos Mântuitorul nostru, câte a răbdat pentru noi şi cu ce moarte de ocară a murit! Credeţi tare în aceasta şi nu vă mişcaţi, nici vă clătiţi din credinţa pravoslavnică pentru viaţa şi pentru lumea aceasta! Aduceţi-vă aminte de Sfântul Pavel, ce zice: că nici sabie, nici îmbulzeală, nici moarte, nici alta orice nu-l va despărţi de Hristos, că nu sunt vrednice muncile şi nevoile aceste de aici spre mărirea ceea ce o va da Hristos. Acum dară, o dulcii mei fii, cu sângele nostru să spălăm păcatele noastre!“.[4]

În fierbinţeala rugăciunii, Doamna Maria a mulţumit Maicii Preacurate, s-a rugat pentru toţi cei iubiţi ai săi, însă deopotrivă şi pentru Păuna, Ştefan şi stolnicul Constantin Cantacuzino.

Simţea cu încredinţare că aici, în faţa icoanei înaintea căreia se ruga, pronia lui Dumnezeu a săvârşit judecată asupra Cantacuzinilor, iar toate cele petrecute după uciderea soţului şi a fiilor săi întăreau acest lucru. Din cele pe care i le spusese amănunţit Patriarhul Hrisant, Doamna Maria cunoştea pribegia văduvei Păuna dimpreună cu copiii săi Radu şi Constantin.

În 2004, când a fost înlăturată ferecătura metalică a icoanei Maicii Domnului de la Mănăstirea Dintr-un Lemn, s-a putut vedea că este o icoană zugrăvită pe ambele părţi. În procesul de restaurare s-a descoperit că pe spatele icoanei este înfăţişată Înfricoşătoarea Judecată. Cu adevărat, o înfricoşată judecată li s-a făcut Cantacuzinilor prin această icoană. Însăşi mărturia istorică adevereşte foarte limpede.

Sub privirea blândă şi ocrotirea Maicii Domnului, Voievodul Constantin Brâncoveanu primeşte moarte martirică dimpreună cu cei patru fii ai săi şi cu sfetnicul Ianache. Acest lucru se săvârşeşte tocmai când Vodă împlineşte 60 de ani, la praznicul Adormirii Preacuratei Fecioare, la 15 august 1714. Ştefan Cantacuzino şi tatăl său stolnicul Constantin mor mişeleşte la 7 iunie 1716, fiind spânzuraţi pe neaşteptate şi apoi decapitaţi. Moartea lor s-a petrecut la praznicul Sfintei Treimi, vădindu-se a Cui dragoste nu au înţeles-o întru adevăr şi lucrare, ci doar au făţărnicit-o.

Doamna Maria a plecat din ţară întru defăimarea mazilirii lui Brâncoveanu şi s-a întors cu multă cinste, în octombrie 1716, dimpreună cu voievodul Ioan Mavrocordat. Doamna Păuna cunoaşte şi ea necinstea mazilirii soţului ei în ianuarie 1716, iar când află că bărbatul i-a fost ucis de turci, izbuteşte să fugă din Constantinopol, însă rămâne pentru tot restul vieţii în pribegie pe meleagurile Apusului.

Fiii lui Brâncoveanu s-au făcut prin ascultare şi mărturisire Mucenici ai Împăratului Hristos, iar fiii lui Ştefan Cantacuzino sunt îndemnaţi stăruitor de Papa Clement al XI-lea să treacă la catoli-

[3] Aceste cuvinte ale Voievodului ni le relatează Anton Maria del Chiaro, cel care a fost martor nemijlocit al evenimentelor (v. *Martiriul Sfinţilor Brâncoveni*, ed. cit., p. 247).

[4] Cf. *Cronicii Bălăcenilor*, în *Martiriul Sfinţilor Brâncoveni*, ed. cit., p. 279.

cism, pentru a li se înlesni traiul în pribegie sub tutela împăratului de la Viena[5].

Şi chiar dacă până astăzi Cantacuzinii poartă asupra numelui lor prihana uneltirii uciderii Brâncovenilor, să arătăm înţelegere şi să ne aplecăm cu dragoste şi împreună-pătimire (compătimire) către toate cele care nu s-au săvârşit după voia lui Dumnezeu, atât în neamul nostru, cât şi în întreaga fire omenească; şi, alipindu-ne cugetul şi simţirea de rugăciunea Sfinţilor Mucenici Brâncoveni, să ridicăm glas către Mântuitorul Hristos şi să-L rugăm să ne arate mila Sa tuturor celor care suntem părtaşi ai firii omeneşti. Întru această osteneală să o avem drept pildă şi mijlocitoare pe Sfânta Maria Brâncoveanu, căci prin lacrimile ei s-a făcut următoare a Maicii Pururea Fecioare, a Celei căreia Dreptul Simeon i-a proorocit: *„Prin sufletul tău va trece sabie, ca să se descopere gândurile din multe inimi“ (Luca 2, 35).*

III

În ceasurile liniştite ale nopţii, după ce îşi săvârşea rugăciunile, adeseori Doamna Maria se lăsa cuprinsă cu totul de dorul soţului şi al fiilor ei. Îi însoţea în amintirile sale scumpe şi le mângâia chipurile prin lacrimile care îi şiroiau pe obraji. Glasurile lor îi răsunau limpede în inimă alcătuind un luminos şirag al aducerilor aminte. După ce s-a întors din surghiun citise de nenumărate ori panegiricele alcătuite de fiii săi. Le simţea ca pe o rugăciune, şi pentru că lacrimile i se amestecau cu slovele tipăriturii, adeseori inima i se umplea de o minunată mângâiere. Parcă îl auzea şi acum pe Ştefan când rostise în biserică cuvântul său panegiric alcătuit în cinstea Adormirii Maicii Domnului. Îi dedicase anume ei acest cuvânt, iar când îl citea era încredinţată că fiul său îi grăia de dincolo de hotarul de taină al acestei lumi.

Pentru Maria Brâncoveanu graiurile fiilor săi erau slovă de rugăciune şi foc arzător care deopotrivă o mistuiau şi o răcoreau lăuntric. În lacrimi de dor sfânt a primit Doamna Maria mângâierea Preasfântului Duh şi a dobândit încredinţarea că rugăciunile fiilor şi soţului său au ţesut minunat acoperământ asupra celor rămaşi în viaţă din neamul lor. Şi nici nu putea fi altfel, căci şi întru Mucenicii Brâncoveni s-a plinit înaintevestirea Fiului lui Dumnezeu, făcută Sfinţilor Apostoli: *„Vă vor da pe voi spre asuprire şi vă vor ucide şi veţi fi urâţi de toate neamurile pentru numele Meu“ (Matei 24, 9).* În acest chip s-a făcut lucrătoare biruinţa asupra neputinţei omeneşti şi a fost dobândită mângâierea poruncii şi făgăduinţei date de Domnul: *„Mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, învăţându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, şi iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului“ (Matei 28, 19-20).* Întru acest temei apostolesc recitind cuvintele alcătuite de fiii săi, în sufletul Doamnei Maria s-a limpezit încununarea urcuşului pătimitor al familiei sale. Şi până astăzi dăinuirea ctitoriilor brâncoveneşti înălţate spre Cer, străluceşte în chip tainic prin sângele pe care Mucenicii Brâncoveni l-au vărsat la temelia neamului românesc şi deopotrivă al întregii firi omeneşti.

Prin pogorârea sufletului său într-un adânc de suferinţă, Sfânta Maria Brâncoveanu a dobândit biruinţă mucenicească asupra firii, strămutându-şi credinţa, nădejdea şi dragostea întru Fiul lui Dumnezeu Întrupat – Mântuitorul Iisus Hristos.

[5] Vezi cele patru scrisori adresate văduvei Păuna Cantacuzino şi fiilor săi de către Papa Clement al XI-lea, la 20 februarie 1717 (în limba latină) – în *Documente privitoare la istoria românilor*, publicate de I. Slavici, vol. IX, partea I, Bucureşti, 1897, pp. 542-544.

Frânturi de Sinaxar

„Şi prin sufletul tău va trece sabie, ca să se descopere gândurile din multe inimi“ *Luca 2, 35*

Pr. Nicolae Tănase

În cununa slăvită a neomartirilor de neam românesc, străluceşte între pietrele de căpătâi familia Brâncovenilor. Aceştia au trecut la viaţa cea adevărată, la „casa nefăcută de mână, veşnică, în Ceruri“, mărturisind pe Hristos şi nevrând să se lepede de credinţa creştină în schimbul vieţii pământeşti, la 15 august 1714. Uciderea lor a fost de o cruzime care i-a îngrozit şi pe turci, Constantin Brâncoveanu fiind silit să privească cum pruncii săi de parte bărbătească – Constantin, Ştefan, Radu şi Matei – şi bunul său prieten şi sfetnic Ianache, au sfârşit ucişi prin tăierea capetelor.

Domnia îndelungată a lui Constantin Brâncoveanu a fost înainte de toate o pildă de viaţă creştină, sfârşindu-se prin înalta chemare a fiecăruia dintre noi, aceea de a fi martori ai slăvitei Învieri. Nenumărate sunt virtuţile sale pe care le-a lucrat în însăşi familia sa, model, de altfel, pentru supuşii săi. În 1674, prin căsătoria cu Doamna Maria, întemeiază o familie care îl va urma, fiecare în felul său, până la mărturia ultimă. Au fost binecuvântaţi de Bunul Dumnezeu cu unsprezece copii, patru băieţi şi şapte fete. Băieţii toţi, chiar şi mezinul la vârsta sa crudă, s-au alăturat mărturiei tatălui lor primind împreună cu acesta cununa martiriului. Fetele împreună cu doamna Maria, i-au însoţit prin prigonirile îndurate atât în temniţă, cât şi în nevoile surghiunului, având ca întărire ceata sfinţilor mărturisitori cărora li se alăturau şi ele.

Martiriul lor a avut loc într-un mod plin de însemnătate teologică mergând spre patimă împreună cu Mântuitorul Hristos Care-i întărea prin luminarea înţelesului jertfei lor. În miercurea săptămânii mari a postului Paştilor, când Însuşi Dumnezeul nostru a fost vândut, Sfântul Constantin află de trădarea căreia i-a căzut victimă, patimă care revine parcă prea des în istoria neamului nostru. Vinerea mare este şi pentru întreaga familie a Brâncovenilor drumul dureros spre Golgota, căci este ziua arestării, zi în care profetic, Sfântul Constantin îşi lasă trădătorii în mâna lui Dumnezeu. Duşi la Istanbul, sunt întemniţaţi şi supuşi chinurilor până la 15 august când poate, nu întâmplător, fericita Maria Brâncoveanu îşi serba ziua numelui, iar iubitul ei soţ împlinea 60 de ani. La praznicul Adormirii Maicii Domnului, Mântuitorul Hristos se coboară precum oarecând pentru ridicarea sufletului Maicii Fecioare, să ridice ca pe o jertfă bineprimită sufletele curăţite ale Sfinţilor Constantin cu fiii săi Constantin, Ştefan, Radu şi Matei împreună cu unchiul lor Ianache. Şi dacă greu i-a fost marelui voievod să-şi vadă odraslele de parte bărbătească ucise cu barbarie de gâdele lui Ahmet al III-lea, poate mai mult a îndurat fericita Maria, cu ale ei fiice, când s-au văzut lipsite de soţ şi tată, de copii şi fraţi. Apele Mării Negre au primit trupurile sfinţilor vrând parcă să le aducă acasă. În ţară va reveni doar voievodul Constantin, sfintele-i moaşte odihnindu-se la biserica Sfântul Gheorghe-Nou din Bucureşti.

Doamna Maria, văduvită de soţ şi de prunci, a fost condamnată la închisoare pe viaţă, dar cu ajutorul Celui de Sus, la sfârşitul lui 1716 revine în mult-iubita ţară. Toţi aceşti ani a fost chinuită prin temniţe îndurând curajos chinurile mărturisirii. În timpul prigonirii, ivindu-se posibilitatea să fie slobozită spre a reveni acasă şi a avea grijă de trupurile iubitei sale familii, a fost amăgită, pentru că aceiaşi trădători s-au asigurat încă o dată în răutatea lor, că fericita Maria Brâncoveanu va petrece restul vieţii în închisoare şi surghiun. Dar, cum bunul Dumnezeu nu trece cu vederea pătimirile celor bineplăcuţi ai Săi, a rânduit ca fericita să vină în Ţara Românească împreună cu noul domnitor Ioan Mavrocordat. Prigonitorii

ei au sfârşit în chinuri groaznice, întărind parcă cuvântul Domnului care zice *„a Mea este răzbunarea“ (Romani 12, 19).*

Chiar în momentul martiriului Brâncovenilor a avut loc o minune însemnată care tot nu a deschis spre pocăinţă inima cantacuzinilor trădători. La praznicul Adormirii Maicii Domnului în mânăstirea „De-un-lemn“, Doamna Păuna s-a demonizat rămânând multă vreme cu această îndrăcire. În loc să-şi revină întru sine, Ştefan Vodă a încercat să ascundă întâmplarea, săvârşind şi alte crime. Adâncit în răutatea sa, el s-a împotrivit voinţei fericitei Maria de a veni acasă, plătind preţ greu pentru surghiunirea ei. Neîntorcându-se până întru sfârşit, Ştefan Vodă şi tatăl său Stolnicul Constantin, au murit de mâna turcilor cărora vânduseră pe Sfinţii Brâncoveni.

Tăria acestor sfinţi în faţa morţii şi a prigonirilor pe care le înfruntau nu este întâmplătoare, ci se aşază pe temelia tare a familiei lor în mijlocul căreia stă Maria Brâncoveanu, mamă aleasă alături de pilda celorlalte mame de sfinţi, sfinte la rândul lor. Iar dacă fericita Maria nu s-a învrednicit alături de preaiubitul său soţ de cununa slăvită a muceniciei, a gustat din plin paharul cel amar al chinurilor trăite de sfinţii mărturisitori.

De aceea, truda binecuvântată de a prezenta lumii martiriul Brâncovenilor se plineşte acum printr-o a doua lucrare dedicată soţiei marelui Domnitor român. Actul prin care Sfânta noastră Biserică a recunoscut în rândul Sfinţilor pe Constantin al Ţării Româneşti şi pe fii săi dimpreună cu Ianache, poate fi întregit cu Maria „Doamnă a toată Ungrovlahia“ reunind astfel chipul unei familii pildă, familie de sfinţi.

Nouă scrisori ale Doamnei Maria

31 octombrie 1704
Doamna Maria Brâncoveanu, către Hrisant Notara, despre nişte daruri care i le face şi moartea unei rudenii [1]

Maria, cu mila lui Dumnezeu, Doamnă a toată Ungrovlahia.

Preasfinţite şi preaînvăţate Mitropolit al Cesareii, chir Hrisant, ne închinăm cu evlavie Preasfinţiei Voastre şi cea de faţă a noastră [scrisoare] să afle pe Preasfinţia Ta întru sănătate, fericire, mulţămire, bucurie şi toată bunăvoirea. Noi, cu mila lui Dumnezeu şi cu sfintele-Ţi rugăciuni, suntem sănătoşi.

Am primit cu cea mai mare evlavie cinstita Ta scrisoare, trimisă nouă, din care aflând sănătatea Preasfinţiei Tale, din tot sufletul ne-am bucurat şi ne-am învoioşat. Iar cele scrise în ea le-am cunoscut bine şi cu de-amănuntul; în care cu mulţămire ne scrii pentru cămăşile trimise Preasfinţiei Tale, pentru care să avem iertare şi îngăduinţă, pentru că se cuvenea ca înainte de praznic să se săvârşească şi să se trimeată Preasfinţiei Tale, ci ne-a fost de împiedecare, pe lângă altele, şi moartea răposatului Radu; pentru care încă o dată cerem iertare. Avem grija cea mai mare şi pentru mantie; numai să ne dea sănătate Sfântul Dumnezeu. Mulţămim foarte mult Fericirii Tale pentru borcanele cu dulceaţă de chitru[2].

Acestea deocamdată, şi anii Fericirii Tale să fie de la Dumnezeu mulţi şi cu totul fericiţi.

A Preasfinţiei Tale, ca o fiică,
Doamna Maria

*****

7 ianuarie 1705
Doamna Maria Brâncoveanu, către Hrisant de Cesareia, despre gătirile pentru nunta fiului ei mai mare [3]

Maria, cu mila lui Dumnezeu, Doamnă a toată Ungrovlahia. Preasfinţite şi preaînvăţate al nostru Preasfinţite de Cesareia, chir Hrisant, ne închinăm cu iubire Preasfinţiei Voastre, iar Domnul nostru Iisus Hristos Cel născut din Fecioară şi Care a primit a fi tăiat a opta zi împrejur, să dea şi să hărăzească Preasfinţiei Voastre sănătate, voinicie, fericire şi, împreună cu mântuirea sufletească, toate cele dorite.

Preasfinţita scrisoare a Preasfinţiei Voastre am primit-o bucuroşi, ceea ce a fost şi semn al sănătăţii voastre şi cele scrise în ea le-am aflat cu dragoste. Nu ne scapă din vedere că Preasfinţia Voastră vrea binele nostru şi se roagă pentru toate cele bune nouă şi pentru toată fericirea; dar, pe lângă toate, ne mai rugăm de Preasfinţia Voastră ca, în sfintele-i rugăciuni, şi de acum înainte să nu contenească de a se ruga lui Dumnezeu pentru noi. Iar noi vom rămânea a fi datori cu mulţămire faţă de Preasfinţia Ta şi să-i slujim pe cât putem. Ne scrii să ne gătim pentru nunta fiului nostru: noi ne gătim, ba chiar suntem gata, deoarece – slavă Domnului – cele de nevoie pentru nuntă nu ne lipsesc, adică pâine, mâncare şi celelalte le avem din belşug, dar fată după placul nostru nu aflăm: dar, aflându-se aceea, nu vom zăbovi să împlinim vorba Preasfinţiei Tale.

Am primit cutia şi stafidele, pentru care mulţămim Preasfinţiei Voastre. Şi, de pe acum

[1] Reprodusă după N. Iorga, *Documente greceşti privitoare la istoria românilor*, partea I, 1320-1716, Bucureşti, 1915, pp. 364-365.

[2] Chitrul este un arbore exotic spinos, cu flori mari de culoare albă şi cu fructe comestibile, asemănătoare cu lămâile.

[3] Reprodusă după N. Iorga, *Documente greceşti privitoare la istoria românilor*, partea I, 1320-1716, Bucureşti, 1915, pp. 367-368.

rugăm pe Preasfinția Voastră să nu lipsească a ne scrie ca să ne bucurăm de sănătatea Ta. Iar anii Preasfinției Tale fie de la Dumnezeu mulți și preafericiți și mântuitori.

Maria Doamna

*****

30 martie 1713

Doamna Maria Brâncoveanu, către Patriarhul Hrisant Notara, despre apropierea Paștilor și micile daruri ce i le trimite[4]

Fiindcă s-a apropiat, cu Dumnezeu, și prin rugăciunile Sfinților, și Sfintele de lume mântuitoare Paști, pe care să se învrednicească Fericirea Ta a le serba cu sănătate și a le prăznui cu iubire de Dumnezeu, n-am lipsit și eu să aduc iubirii Tale stăpânești semnul aplecării pline de evlavie către Tine, care nu sunt nimic alta decât niște mici daruri. Deci, Te rog pe Fericirea Ta să le primești binevoitor, ca de la o fiică duhovnicească, necătând la mica sumă a darului, ci la evlavia dăruitorului, și să mă ierți.

Ai noștri toți, și fii și gineri și nepoți, închinându-se cu evlavie Fericirii Tale, sărută cu smerenie sfințita-Ți dreaptă. Acestea, deocamdată, iar preasfintele-Ți rugăciuni să fie cu mine în toată viața.

A Fericirii Tale și cu totul la poruncile Tale,
Doamna Maria

*****

4 martie 1717

Doamna Maria a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu, către Patriarhul Hrisant Notara, despre întoarcerea ei în țară, ostenelile ce și-a dat ea cu boierii ca să ajute, buna cârmuire a lui Ioan-Vodă Mavrocordat și neputința în care se află de-a ajuta pe „Domniță“[5]

Fericita-Ți scrisoare cu smerenie am primit-o și, aflând de buna-Ți și dorita-Ți sănătate, m-am bucurat foarte. Am aflat și cele în ea scrise pe rând, și întâi pentru bucuria ce ai avut-o aflând sosirea noastră acasă și găsirea celor de acolo, și-Ți mulțămim... Ci-mi pare rău, Stăpâne preafericite, și-mi mistui inima, ca una ce sunt fericită numai după socotința lumii, iar cu adevărat departe de fericire. Pricina n-o mai însemn, ca una ce este știută, cunoscând bine că nu-Ți este străină.

Pe lângă acestea, îmi spui că se cuvine ca, pentru dragostea, sârguința și grija ce-a arătat față de noi preaînălțatul Domn, scăpându-ne de acel surgun depărtat și preajalnic și învrednicindu-ne de patria mult dorită, și noi, în schimb, să arătăm aceste simțiri față de înălțimea Sa. Lucru de care nu trebuie să Te îndoiești, gândindu-Te la aceea, anume în ce stare ajunsese țara și că era în primejdie a se pustii și a ajunge o Iliadă de rele, iar noi, împreună cu boierii, sârguindu-ne cu ce

[4] Reprodusă după N. Iorga, *Documente grecești privitoare la istoria românilor*, partea I, 1320-1716, București, 1915, p. 514.

[5] Reprodusă după N. Iorga, *Documente grecești privitoare la istoria românilor*, partea a II-a, 1716-1777, București, 1917, pp. 810-811.

putere şi grijă am fost în stare, iată că iarăşi în puţină vreme ţara s-a adunat şi a venit la cea dintâi stare a sa, şi, orice am fi crezut folositor şi prielnic pentru ridicarea ţării, arătându-l, cu cea mai mare iuţeală şi fără zăbavă s-a săvârşit. Şi sunt încredinţată că Domnul [Ioan], cârmuind tot aşa, cu harul lui Dumnezeu şi rugăciunile Tale sfinte, se va aşeza şi întări în preaînălţatu-i Scaun întru ani foarte mulţi.

Am aflat şi primirea de Tine a nepotului nostru de fiu şi ne-am bucurat, rugând pe Dumnezeu să-Ţi dea viaţă şi sporire de acum înainte. Dar ne arăţi pe lângă acestea şi pentru domniţă că, aflându-se la mare lipsă, a rugat pe Sfinţia Ta să ne-o spui în fericita-Ţi scrisoare, ca s-o ajutăm. Şi de unde? Că nouă în ţară, după Dumnezeu, ne era nădejdea noastră, şi acum, viind aici, am găsit locul pustiu şi nimicit. Eu din nici o parte nu am. Era câte ceva în acele părţi şi le-au răpit neoamenii şi nemilostivii, şi s-au făcut şi aceia nimicitorii în al doilea rând ai casei mele. Dacă poate Fericirea Ta ştii în vreo altă parte, spune-mi-o, ca să iau şi eu şi s-o chivernisesc şi pe dânsa. Sunt şi eu fără mijloace, Stăpâne preafericite. Însă o sfătuiesc aceasta: ca în primăvară să vie aici, la oamenii săi, la moşiile sale, ca să se chivernisească şi ea, ca şi astelalte fiice ale mele.

Preacinstiţii boieri, cu nora şi cu nepotul meu de fiu, cu toţii, în genunchi Ţi se închină şi sfinţita-Ţi dreaptă cu evlavie o sărută. Acestea. Iar sfintele şi de Dumnezeu ascultatele-Ţi rugăciuni fie cu noi.

Maria Doamna

*****

2 aprilie 1718

Doamna Maria a Brâncoveanului, către Patriarhul Hrisant Notara, despre plecarea lui Nicolae-Vodă Mavrocordat, focul cel mare din Bucureşti şi cereri ale generalului-comandant din Ardeal[6]

Două sfinţite scrisori ale Tale cu închinăciune le-am primit, una prin arhidiaconul Tău şi alta prin Aivaz; din care aflând de buna şi preadorita-Ţi sănătate, covârşitor m-am bucurat. Am aflat şi cele scrise pe rând. Foarte îţi mulţămim că nu lipseşti a ne bucura necontenit cu sfintele-Ţi scrisori, vădind buna-Ţi sănătate, de care şi de acum înainte ne rugăm să nu ne lipseşti, ci, când vei avea vreme şi vei afla aducător, să ne scrii, şi o vom recunoaşte ca har şi binefacere preamare.

De aici ce să-Ţi scriem? Că Domnul a plecat de aici la 26 ale lui martie şi că, înainte de plecarea lui, pentru multele noastre păcate, cu voia lui Dumnezeu, s-a întâmplat un foc foarte mare şi au ars multe case şi mănăstiri, mai ales Curtea Domnească şi vestita mănăstire a Sfântului Gheorghe. Suntem siguri că ai aflat-o. Iar că ne-am întristat mult de ceea ce s-a întâmplat, e vădit, şi nu e nevoie întru aceasta să mai vorbim de prisos, ci numai atâta zicem: Dumnezeu Sfântul, prin rugăciunile-Ţi sfinte, şi de acum înainte să ne fie cu îndurare şi să oprească mânia Lui cea dreaptă pornită asupra-ne, păzindu-ne de şi mai rele. Pentru „peucele“ ce Ţi-am mai scris înainte vreme, nici un răspuns nu ne-a venit de la dumneaei Ruxandra. Generalul nu încetează zilnic să ni le ceară prin scrisorile-i stăruitoare şi ne rugăm să-i scrii şi a doua oară [Ruxandrei], ca să ni le trimeată cât mai iute, să scăpăm şi de tulburarea ce ne pricinuieşte Excelenţa Sa cu porunca.

Ginerii mei de aici şi nora mea, cu fiul ei, se închină şi cu evlavie sărută sfinţita-Ţi dreaptă; ai căruia ani fie de la Dumnezeu preamulţi şi fericiţi, şi rugăciunile-Ţi, de Dumnezeu ascultate, fie cu noi.

A Fericirii Tale fiică întru Hristos şi la poruncă,
Maria Doamna

*****

22 aprilie 1718

Doamna Maria Brâncoveanu, către Patriarhul Hrisant Notara,
despre arderea bisericii Sfântul Gheorghe[7]

Scrisoarea-Ţi sfinţită de la 2 ale lui aprilie am primit-o cu evlavie şi pentru buna şi nouă preadorita-Ţi sănătate peste măsură ne-am bucurat; am cunoscut şi cele scrise pe rând. Şi pentru răul ce a făcut de obşte la toţi focul ce s-a întâmplat, şi mai ales la mănăstirea Sfântului Gheorghe, că m-am întristat, cum

[6] Reprodusă după N. Iorga, *Documente greceşti privitoare la istoria românilor*, partea a II-a, 1716-1777, Bucureşti, 1917, pp. 830-831.

[7] Reprodusă după N. Iorga, *Documente greceşti privitoare la istoria românilor*, partea a II-a, 1716-1777, Bucureşti, 1917, pp. 831-833.

Ți-am scris şi mai nainte, e vădit; la care lucru, desigur, de am avea, n-am lipsi a face în grabă cuvenitul ajutor; dar ştii Fericirea Ta lipsa ce o avem acuma, asemenea şi ce împrumutători avem şi ce strâmtorare ne fac zilnic, mai ales ginerii mei, şi cu deosebire Nico-lachi: atâta strâmtorare ne fac pentru banii lor, încât nu e cu putință în nici un chip s-o ducem. Numai Dumnezeu Sfântul să ne facă nouă mila Sa şi să ne scape de ei cât mai iute, ca şi ei să se odihnească, şi eu să mă uşurez de tulburări ca acestea din partea lor.

Ci, ca semn al preamarii noastre datorii, iată că am orânduit ca pe moşiile mele, cu însăşi a mea cheltuială, să facă oareşce lemnărie, ca să acoperim biserica; şi, dând Dumnezeu de acuma pace şi întărirea preaînălțatului nostru Domn, se va acoperi şi mai frumos, căci a făgăduit înălțimea Sa să facă ajutor; de asemenea, şi pe boieri atunci îi vom îndemna să ajute şi dumnealor, ca, după putință, să se orânduiască toate, aşa cum au fost mai înainte.

Pentru banii jupânesei răposatului Spelaiotes, care-mi spui să-i dăm Preasfințitului de Betleem, deocamdată să-i plătim toți, n-avem; ci, după puține zile, vom da cei cinci sute Preasfinției Sale, iar pentru ceilalți ne rugăm să fie puțină răbdare, şi, când vom avea în mână, vom face şi plata acelora.

Ne scrieți pentru manuale (mânecare), că au venit acolo şi le-ai primit; pentru care ne-am bucurat. Dumnezeu Sfântul să le ducă cu bine şi la sfânta cetate a Ierusalimului, fără pagubă, fără primejdie. Cele două mânecare ce sunt la Sagi-Cuzi, i-am scris adesea să ni le trimeată, şi încă nu ne-am învrednicit să le vedem. Ne rugăm ca şi Fericirea Ta să-i spuie cinstit dumisale, ca să le dăm unde le-am afierosit şi să scăpăm de datoria ce avem.

Ginerii mei de aici, cu fiicele mele, şi nora mea cu nepoții mei de fiu, se închină şi sărută dreapta-Ți preasfințită; ai căruia ani să fie de la Dumnezeu preamulți şi pe deplin fericiți, şi, de Dumnezeu ascultatele-Ți rugăciuni, cu noi.

A Fericirii Tale fiică întru Hristos şi la poruncă,
Maria Doamna

*****

13 martie 1719

Doamna Maria Brâncoveanu, către Patriarhul Hrisant Notara, despre numirea ca Domn a lui Nicolae-Vodă şi starea țării [8]

Sfințita scrisoare a Fericirii Tale, cu închinăciune am primit-o; şi pentru buna-Ți sănătate m-am bucurat peste măsură. Am aflat şi cele scrise pe rând, adică pentru numirea preaînălțatului Domn Nicolae Voievod în strălucitul Scaun al Ungrovlahiei; la care m-am bucurat foarte şi am ridicat lui Dumnezeu cântări de mulțămire, că ne-a miluit pe noi şi toată această țară nenorocită, şi n-a lăsat să înainteze vreun străin, ci înălțimea Sa, care, fiind ca un fiu al nostru iubit şi preadorit, sunt sigură că, în fericitele zile ale înălțimii Sale, nu numai noi o vom duce bine şi liniştit, ci şi toată țara va lua mare uşurare. Pentru care, rugăm pe Dumnezeu Sfântul să-L întărească în preaînălțatul Lui Scaun, cu cea mai deplină sănătate, bunăstare necontenită şi stare paşnică, întru ani prea mulți şi pe deplin fericiți; şi să ne învrednicească a ne închina lui după dorirea şi vrerea noastră.

Vei afla însă Fericirea Ta că locul se află în mare strâmtorare şi ne rugăm să vorbeşti prea-

[8] Reprodusă după N. Iorga, *Documente greceşti privitoare la istoria românilor*, partea a II-a, 1716-1777, Bucureşti, 1917, pp. 847-848.

înălțatului Domn despre aceasta, care, poate, cu mărinimia înălțimii Sale, va face vreo chivernisire, așa încât să se aducă oareşce uşurare, mai ales şi pentru toată casa noastră, față de care, deşi sunt sigură, cum spusei mai înainte, că se va purta cu bunăvoință mare şi călduroasă iubire, cum şi făgăduieşte, şi prin fapte a dovedit-o în vremea nenorocirii noastre, dar rugăm şi pe Fericirea Ta să nu lipseşti a-i spune ce vei găsi cu cale. Pe care, ca un fiu sufletesc al Tău, nu mă îndoiesc că te va asculta la câte-i vei spune.

Acestea. Ci ne rugăm, iarăşi, să avem sfințita-Ți scrisoare vădindu-Ți buna sănătate; ai cărui ani fie de la Dumnezeu preamulți şi pe deplin fericiți, şi, de Dumnezeu ascultatele-Ți rugăciuni, cu noi.

A Fericirii Tale fiică întru Hristos
şi la poruncă,
Maria Doamna

*****

Iulie 1719

Doamna Maria Brâncoveanu, către Patriarhul Hrisant Notara, despre moartea fratelui ei, Pană Negoiescu, şederea lui Nicolae-Vodă şi a Patriarhului în casele ei de la Mogoşoaia şi despre familia ei[9]

Sfințita scrisoare a Fericirii Tale, cu închinăciune am primit-o, din care aflându-Ți buna sănătate, m-am bucurat peste măsură şi am înălțat lui Dumnezeu imnuri şi cântări de mulțămire.

Mulțămim foarte mult Fericirii Tale pentru părinteasca preafierbinte iubire ce o ai către noi, care iubire şi mai înainte ne era cunoscută nouă. Şi acuma ne-am încredințat mai mult de dânsa, deoarece la o vreme ca aceasta nu Te-ai răbdat să taci, ci, mişcat de părinteasca-Ți iubire, ai scris, cercetând pentru sănătatea noastră: pentru care vei şi afla că, din mila lui Dumnezeu şi cu rugăciunile sfinte ale Fericirii Tale, până acum suntem sănătoşi cu toții.

Pentru preadulcele nostru frate, Pană, desigur că ne-am scârbit mult, şi am vărsat păraie de lacrămi pentru încetarea lui din viața aceasta, ba am ajuns pe pragul morții, din nemăsurata noastră tulburare. Dar, gândindu-ne iarăşi, după sfatul Tău părintesc, că din aceasta nu iese nici un folos, am tăcut, dând slavă lui Dumnezeu, pe care-L şi rog ca pe acela să-l odihnească în corturile Drepților, iar celor rămaşi în urmă să le dea sănătate şi viață îndelungată, şi să nu mă mai pedepsească în viața mea de acum înainte cu o altă întâmplare ca aceasta.

Pentru preaînălțatul nostru Domn, cum că se află la Mogoşoaia, ne pare foarte bine, şi ne bucurăm pentru dragostea şi cinstea ce ne-o arată nouă. Dumnezeu Cel întru toate milostiv să-L păzească pe Înălțimea Sa sănătos şi bucuros, de asemenea şi pe prealuminata-i Doamnă, şi pe dumnealor beizadelele, vlăstarele luminate ale înălțimii Sale, şi ne rugăm ca, până ce Dumnezeu Cel mult milostiv va face mila Sa şi va opri această dreaptă a Sa mânie, dacă află Înălțimea Sa acolo odihna-I, să stea, şi o vom cunoaşte ca laudă şi cinste mare a noastră.

Nora mea, Anița, cu nepotul meu de fiu Constantin, şi cu Maria se închină şi sărută sfințita-Ți dreaptă.

Ne rugăm de Fericirea Ta să nu lipsească smeritele noastre nume din fericitele-Ți rugăciuni către Dumnezeu, ca să ne fie cu milă asupra noastră şi să ne păzească de dreapta-I mânie, care cu dreptate s-a pornit asupră-ne.

Acestea. Iar anii Fericirii Tale fie preamulți şi fericiți şi, rugăciunile-Ți, de Dumnezeu ascultate cu noi.

A Fericirii Tale fiică întru Hristos
şi la poruncă,
Maria Doamna

*****

17 iulie 1719

Maria Brâncoveanu, către Patriarhul Hrisant Notara, despre retragerea Domnului şi numirea ginerelui ei Iordachi ca Logofăt[10]

Sfințita scrisoare a Fericirii Tale cu închinăciune am primit-o şi pentru buna-Ți sănătate am înălțat imnuri de mulțămire lui Dumnezeu. Am aflat şi cele scrise pe rând; şi, cât despre retragerea preaînălțatului Domn de pe aici, ne-a părut rău mult, deoarece ne răzimam cu tot sufletul nostru întru aceea ca să stea pe aici, având-o

[9] Reprodusă după N. Iorga, *Documente greceşti privitoare la istoria românilor*, partea a II-a, 1716-1777, Bucureşti, 1917, pp. 848-849.

[10] Reprodusă după N. Iorga, *Documente greceşti privitoare la istoria românilor*, partea a II-a, 1716-1777, Bucureşti, 1917, pp. 853-854.

aceasta, cum Ți-am şi scris-o mai înainte, drept laudă şi cinste a noastră. Dar, poate că şi înălțimea Sa s-a retras pentru această boală; care lucru, dacă e de acest fel, cu bună socoteală a făcut-o, căci a se şi muta cineva adesea la vremea de azi, nu e fără folos. Iar, cât pentru Fericirea Ta, că ai rămas la case, nu că îmi pare rău, cum spui, ci mai curând bine mi-a părut şi ne-am bucurat foarte; pe care Dumnezeu Sfântul să Te ție în cea mai deplină sănătate şi toată bucuria şi Te rugăm să stai în case cât pofteşti, căci şi noi într-acolo, aşa de repede, n-avem de gând să venim.

Iată că am poruncit şi pârcălabului să aibă grijă a nu lipsi nimic şi rugăm ca şi Fericirea Ta, atât despre pivniță, cât şi despre celelalte, să orânduieşti ca un stăpân al casei, fără vreo sfială; şi, de vom auzi că nu faci cum îți spunem, să fii sigur că ne va părea foarte rău şi că ne vom supăra pe Tine.

Pe lângă acestea, scrii Fericirea Ta că, fiind acolo, ai auzit despre dumnealui Iordachi, ginerele meu, cum că preaînălțatul Domn l-a făcut Logofăt; şi spui să nu bănuim cum că a făcut-o cu vreo mânie, căci şi Fericirea Sa are şi acum fără îndoială aceeaşi iubire ce o avea mai nainte către noi şi către toată casa noastră, fără vreo îndoială. Şi cum că Preaînălțatul n-a făcut-o cu vreo mânie, preafericite Stăpâne, nu ne îndoim, căci şi noi şi toți ginerii noştri cunoaştem că se poartă cu dragoste mare şi credință învederată către înălțimea Sa şi către credincioşii şi supuşii săi robi. Înălțimea Sa, sunt sigură, arată, nu zicem: mânie, ci iubire şi bunăvoință; de care rugăm pe înălțimea Sa să nu ne depărteze, ci, ca şi până acum, aşa şi de acum înainte să ne iubească, şi să ne miluiască cu chivernisirea celor ce trebuie. Iar, pentru boieriile şi dregătoriile Curții, cum îi va plăcea înălțimii Sale şi cum va găsi că e bine mintea Lui cea mare, aşa se cade să facă; unele ca acestea nu-i sunt date uneia ca mine să le cerceteze.

Două scrisori le-am trimes alaltăieri cu Stolnicul chir Mateiu Fericirii Tale, care, de se va întâmpla să meargă cineva la Constantinopol, rugăm a se trimete.

Nora mea, Anița, se închină şi sărută cu evlavie sfințita-Ți dreaptă; de asemenea şi nepoții mei Constantin şi Măriuța, cari şi-au şi împărțit cele trimese lor frățeşte şi fără vreo supărare, şi foarte mulțămesc Fericirii Tale că nu-i uiți.

Acestea. Iar anii Fericirii Tale fie de la Dumnezeu preamulți şi cu totul fericiți şi, rugăciunile-ți ascultate de Dumnezeu, cu noi.

A Fericirii Tale fiică întru Hristos
şi la porunci,
Maria Doamna

P.S. Am primit şi noi sardelele trimese şi foarte mulțămim.

Dan Puric: „În România este multă credință, dar şi laşitate“

– *Ce reprezintă Biserica Ortodoxă şi neamul românesc pentru Dan Puric?*

– Reprezintă un timp identitar al integralității. Dacă n-ar fi Biserica, categoric că ar fi o infirmitate. Deci, reprezintă integralitatea de a fi român.

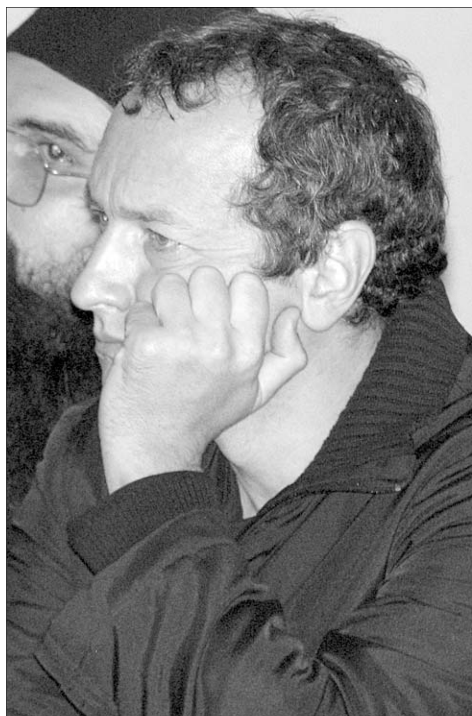
– *Care este legătura, în opinia dumnevoastră, între neamul românesc şi Biserica Ortodoxă? Vă întreb pentru că mulți intelectuali contestă acest lucru, că Biserica ar îndeplini un rol ontologic în ființa neamului românesc?*

– Nu trebuie să ne concentrăm pe cei care nu sunt de acord cu acest lucru, ci trebuie să ne concentrăm pe propria noastră afirmare. Biserica şi credința nu trăiesc din polemici, ci trăiesc din afirmare. Lucrurile parazitare apar întotdeauna. Aşa cum se spune că răul nu are existență în sine, ci trebuie să apară binele ca răul să existe. Cineva m-a rugat să dezbat ideea învățământului ortodox în şcoală şi am zis că eu aşa ceva nu dezbat pentru că învățământul ortodox este ca limba română: nu este nici obligatoriu, nici facultativ. El este! El se afirmă! El face parte din acea taină a noastră care nu se dezbate!

– *Din păcate martirii neamului din perioada dictaturii comuniste sunt astăzi ignorați de societatea românească. Ce putem face pentru ca aceşti martiri, care au păstrat nealterată ființa neamului românesc, să poată fi cunoscuți de generația tânără?*

– În primul rând, trebuie o măsură de igienă ortodoxă. Ar trebui mărturisit. Noi nu mai avem reflexul de a mărturisi, noi avem reflexul de a comenta. Comentariul, părerea mea, este la bere. Omul vorbeşte, sfântul cuvântă, iar Dumnezeu grăieşte. Sunt trei dimensiuni ontologice diferite. Sfântul nu vorbeşte. Omul însă se îneacă în vorbe, el vrea să vorbească. Nu poți să vorbeşti despre martiri, nu poți să comentezi. Poți să comentezi la fotbal, poți să comentezi politică. Sfinții şi martirii nu se comentează! Despre ei se cuvântă cu autoritate. În zona aceasta noi trebuie să mărturisim, sigur în contra curentului, trebuie să denunțăm în primul rând tot antrenamentul acesta de uitare la care este supus poporul român. Un om care nu are memorie şi nu are valori poate să fie foarte repede manipulat, poate fi foarte repede distrus. În țara aceasta există atât de multă credință, dar există şi laşitate. Ca să izolezi un părinte cum este părintele Iustin Pârvu sau cum este părintele Arsenie Papacioc este un lucru de sadism şi de crimă ortodoxă. Ca să aderi la tăcere este o chestie de laşitate.

– *Cândva ați afirmat că uriaşul lucru pe care îl putem noi ca români să-l dăm Occidentului este*

lecția normalității! Care este lecția normalității la ora actuală în spațiul românesc? Avem atâta corupție, atâta imbecilitate și impostură în toate domeniile, inclusiv în Biserică!

– Avea Titu Maiorescu o vorbă: toate lucrurile tremură la margine. La suprafață se întâmplă din nefericire toate dezastrele astea care sunt de fapt consecințe. Sunt epifenomene ale unei sechele, ale unei perioade cumplite care a fost și este încă: comunismul! Nu poți să sari peste așa ceva. Eu vorbesc de România din rostul ei, cea adâncă, cea care rezistă, cea care nu face concesii la așa ceva. Eu vorbesc despre România încăpățânată. La suprafață noi avem mutilări, adaptări, integrări, aderări, dar pe dedesubt românul își vede de rostul lui. Apelul pe care-l fac eu este la acea vână extraordinară a românului, pe care, culmea, toți o au în inimă, dar au uitat și nu mai au forța să o declare, să o mărturisească. Prin credință lucrul acesta se deschide. Prin îndrăzneală ortodoxă, nu prin tupeu, pentru că securiștii au tupeu, creștinii au îndrăzneală, cum a zis Hristos. Țara e foarte bună. Eu fac apel la ultima instanță: la țară! De la țară să pornim la o bună rânduială și la o bună socoteală. Deci dacă țara e bună, dată de Dumnezeu, noi să facem rânduială după țară, nu după niște oameni care sunt ilegitimi. Această dezordine are două codițe: una de tip autohton, de tip securistic, tulbură apele ca să pescuiască ei ce doresc, și alta de tip străin, din afară, venite cu interese de colonizare, cu interese de supunere, mai mult sau mai puțin expuse, cu interese de masacrare a Ortodoxiei. Nu vedeți că noi ne-am sectarizat? Au reușit să ne marginalizeze.

– *Vorbiți mereu despre importanța păstrării tradiției și identității noastre românești. Cum vedeți situația noastră ca români și ca ortodocși într-o epocă a globalizării?*

– La nivel macrofizic Universul merge spre entropie, se extinde. La nivel microfizic săgeata biologiei merge spre diversitate. Toți vor răcni după diversitate. La nivel microfizic, lucrurile se diversifică. Dorința aceasta de multiculturalitate nu e altceva decât opoziție. Multiculturalitatea e

un termen neputincios. El trebuie să apere într-o tendinţă de globalizare diversitatea. Diversitatea nu se apără. Nu faci din diversitate rezervaţie cum au făcut americanii din indieni. Diversitatea se manifestă organic. Diversitatea este o fiziologie, nu este o excepţie. Diversitatea este un rezultat, un metabolism. Ea trebuie să se manifeste. Eu trebuie să las condiţiile de manifestare a diversităţii. Sub masca aceasta economică, sub tendinţa şi lăcomia transnaţionalelor, se întâmplă o masacrare a identităţii. Şi atunci, a început războiul. Şi atunci mai bine un război în numele lui Dumnezeu decât o pace în numele dracului. Pacea semnată de dracu e sinistră. Aşa că o vom pune de un conflict surd, dar bun şi sănătos şi curativ pentru tot restul. Trebuie să apărăm ceea ce este sănătos! Nu?

– Da! Sunteţi înconjurat de mulţi tineri peste tot unde mergeţi în ţară, atât la spectacole, cât şi la conferinţele pe care le susţineţi. Ce credeţi că le lipseşte tinerilor din vremea noastră?

– Am putea spune că tineretului de astăzi nu-i lipseşte nimic şi din cauza aceasta îi lipseşte totul. Au de toate. Au un soi de linşaj informaţional, linşaj alimentar. Este o inflaţie de produse în jurul lor. Sunt adimensionali, nu mai au dimensiune. Şi atunci le lipseşte totul. E ca vorba aceea: vom ajunge să cunoaştem totul şi să nu mai înţelegem nimic. În viaţă nu e prea bine să ai totul. Este bine ca tot ceea ce ai să ai după muncă, după un câştig onest, nu să-ţi vină totul de-a gata. În clipa în care-ţi vine totul de-a gata te degenerează. Informaţia de pe computer nu e totuna cu ceea ce dă dascălul, numai că şi dascălul astăzi a devenit curea de transmisie pentru nişte informaţii idioate. Toate mecanismele acestea de transmitere a tradiţiei, a învăţământului au fost bruiate şi atunci tânărul este undeva suspendat. Este suspendat nicăieri şi problema nu se mai pune la el, problema se pune la noi. Dacă devenim foarte agresivi certându-l pentru ceea ce este greşim, pentru că el este ceea ce este ca rezultat la ceea ce este.

– Ca om de teatru, ca artist, cum vedeţi faptul că domnul Andrei Şerban a pus în scenă o piesă de teatru legată de cazul Tanacu? Situaţii nefericite, chiar mai dramatice, se întâmplă peste tot în lume, dar nimeni n-a avut ideea să pună în scenă spectacole de acest gen!

– Eu nu am văzut spectacolul. Eu spun ce am auzit. Toată lumea m-a sunat şi mi-a spus: domnule, du-te şi vezi că e foarte bun şi serveşte cauza ortodoxă. În loc să facă un lucru exotic, marginal, s-a preluat un subiect. Se poate pune în scenă şi Sfântul Ioan Gură de Aur. Poţi să-l pui în pop-art şi ai făcut masacru sau poţi să-l pui să înnebunească lumea, să faci teatru creştin. E o perioadă în care teatrul se va încreştina, şi nu numai pe text, ci ca atitudine. Ca să faci teatru creştin nu ai nevoie de text. Poţi să faci treatru religios, asta e altceva. Teatrul creştin nu e teatru religios. Teatrul religios e arta religioasă, arta bisericească e într-un fel tautologic, ilustrează evenimente din viaţa sfinţilor. Arta creştină te ridică de la starea asta de somnolenţă şi te trezeşte, te încreştinează, te duce pe pragul bisericii. Asta e o diferenţă care trebuie foarte bine făcută. Şi pe semne e un gen de artă care începe să se nască.

– Biserica Ortodoxă traversează în aceste momente o perioadă tensionată. Am aici în vedere şi cazul mitropolitului Corneanu şi nu numai. Cu ce ochi trebuie să privim toate aceste evenimente din viaţa Bisericii noastre?

– În nici un caz cu un ochi de panică şi isteric. Sunt multe lucruri care sunt premeditate, altele sunt consecinţele unor neglijenţe lăsate să fie ca neglijenţe şi oamenii aiurează. Ce s-a întâmplat acolo, la Timişoara, este un lucru care, dincolo de încălcarea dogmelor creştine ortodoxe, este un lucru care nu este civilizat. Nu este bun. Am mai spus. Pot să fiu prieten cu vecinul meu fără să mă culc în patul lui. E un act indecent. Forţez o intimitate. Îl zăpăcesc şi pe el, mă zăpăcesc şi pe mine. Acea frontieră, pentru bunul Dumnezeu, trebuie păstrată ca un act de civilizaţie. Şi nu mai spunem de dogmă. Asta nu se încalcă. Deci e o dublă greşeală şi lucrul acesta trebuie diagnosticat ca atât, şi în rest nimic mai mult. Pe lângă măsurile care vor fi luate de Sinod, care vor fi mai mult sau mai puţin semnificative, tristeţea care a marcat lumea creştină este una foarte mare şi cu consecinţe în timp. Pentru că nu face altceva decât să înveninze un raport care tocmai se echilibrase. Celor care vor să urmeze calea asta le urăm succes întru înveninare. Noi nu vom sta să aplaudăm. Vom face emisiunea: „Surprize! Surprize!“

Interviu realizat de
Preot Ion Alexandru Mizgan

Dr. Nae Nicolau

Constantin Mihai

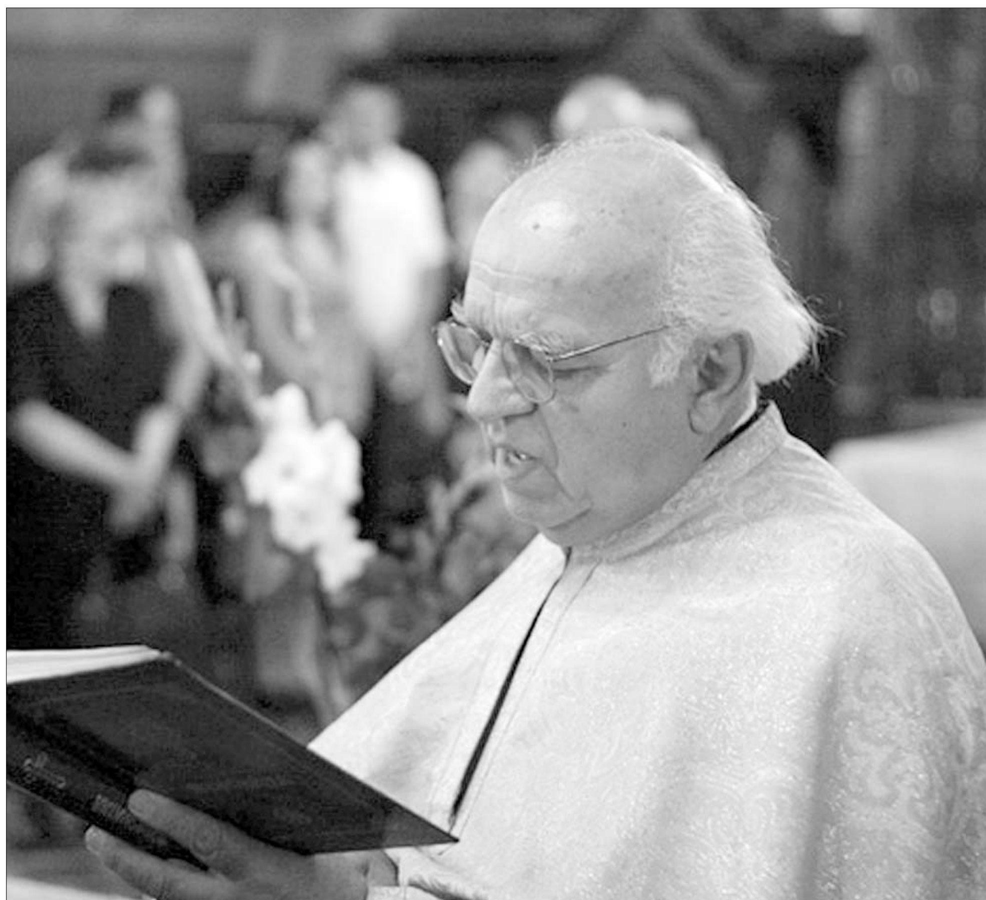
Vestea trecerii la Domnul a doctorului Nae Nicolau a venit pe neaşteptate, aşa cum se întâmplă, de altfel, în asemenea momente ştiute şi rânduite numai de Pronia cerească, deşi starea Domniei sale de sănătate era destul de şubrezită, în ultima vreme. În astfel de clipe, dincolo de rugăciunile creştine pentru sufletul celui recent mutat dintre noi, la ceruri, rememorăm cu pietate personalitatea sa, încercând să punctăm esenţialitatea profilului său interior.

Dr. Nae Nicolau (n.1922), medic, publicist, originar din Bucureşti, a absolvit, în 1948, Facultatea de Medicină din capitală. Pus în urmărire de Securitate pentru activitate legionară încă din 14 mai 1948, a fost arestat la 31 martie 1950 şi condamnat la 20 de ani muncă silnică. A trecut prin Jilava (mai 1950-martie 1951) şi şi-a executat pedeapsa la Aiud (martie 1951-august 1964). Din mai 1953 a stat izolat în Zarca Aiudului până la eliberare. A avut două mici deplasări: un an la Constanţa, pentru un supliment de anchetă şi un an la Gherla, cu prilejul marii grevei a foamei din 1956. O parte din amintirile sale despre personalităţile cu care a stat în temniţa comunistă sunt tipărite în volumele „Din documentele Rezistenţei“, editate de AFDP. A fost redactor-adjunct al revistei *Permanenţe*, precum şi îngrijitorul ediţiei lui Macarie Lungu, *Simon Cirenianul* (Bucureşti, Editura Brad, 1999). În mai 1997, la invitaţia domnului Gheorghe Stănescu, domnul Nae Nicolau a susţinut, la Casa Simian din Rm. Vâlcea, o conferinţă despre *Biserica Ortodoxă Română şi Martiriul său*. Un suflet generos şi un bun cărturar, un cunoscător al fenomenului iudaic, un abil mânuitor al cuvântului, dr. Nae Nicolau a fost şi un poet sensibil, cu profunde implicaţii religioase.

„O! Cerbul cu fruntea bătută-n smaralde/Ce arc îi trimite săgeţi de aramă?/Ce duh fără umbre puterea-i destramă,/În tânărul sânge râvnind să se scalde?/Căzut, ochii umezi mai caută cerul/Şi-ncet, sub sărutul de frunze brumate/Pe fruntea în care ardeau nestemate/Minunea se stinge şi moare misterul“ (*Final*, Aiud 1960, în *Poeţi după gratii*, vol 2, editat de AFDPA, 1993, p.94).

L-am cunoscut personal pe Dr. Nae Nicolau, cu prilejul excepţionalei conferinţe despre *Biserica Ortodoxă Română şi Martiriul său*, ţinute la Casa Simian (Muzeul de Artă) din Rm. Vâlcea, din primăvara lui 1997. O întâmplare miraculoasă, ţesută parcă anume din firele nevăzute ale divinităţii, a făcut ca această conferinţă susţinută de Dr. Nae Nicolau să constituie începutul înnodării unei puternice prietenii cu regretatul scriitor şi rezistent anticomunist Gheorghe Stănescu, iniţiatorul multor proiecte de restituire a istoriei noastre recente. Astfel, din lungile şi miezoasele convorbiri avute cu nea Ghiţă Stănescu, cum îi spuneam noi, apropiaţii săi, am aflat despre existenţa unei prietenii unice între Dr. Nae Nicolau, Pr. Liviu Brânzaş şi Gheorghe Stănescu, prietenie care se cimentase între ei încă din anii temniţei comuniste. Toate aceste trei personalităţi ale rezistenţei româneşti anticomuniste ofereau un model unic de ceea ce înseamnă prietenia ca *modus vivendi*, prietenia asumată nu numai la modul profunzimii afective, ci mai ales al celei sufleteşti, de ordin spiritual.

Pentru a face o mărturisire de credinţă, pot spune că am intrat în contact cu valorile fundamentale ale lumii interbelice şi prin intermediul acestor trei reprezentanţi (Gheorghe Stănescu, Dr. Nae Nicolau şi Pr. Liviu Brânzaş), alături de alţi reprezentanţi de marcă, precum: Gheorghe Mihai, Elena Nicolaescu, George Popescu Glogoveanu, Alexandru Ştefănescu, Mircea Nicolau, Viorica Călinescu, Aspazia Oţel Petrescu, Constantin Emilian Bucescu. Toţi aceştia întrupează

dimensiunea Omeniei româneşti pe care comunismul a încercat din răsputeri s-o confişte. Cine a avut privilegiul de a cunoaşte asemenea repere morale, intelectuale ale naţiunii române poate spune răspicat că a intrat în contact cu universul axiologiei naţionale, al superbiei spirituale româneşti.

Membru al Fundaţiei Culturale Profesor George Manu, Dr. Nae Nicolau reprezenta o constantă indispensabilă a revistei *Permanenţe*, prin prezenţa sa continuă în paginile revistei asigurând, alături de alte nume sonore, calitatea revistei şi garanţia lucrului bine făcut.

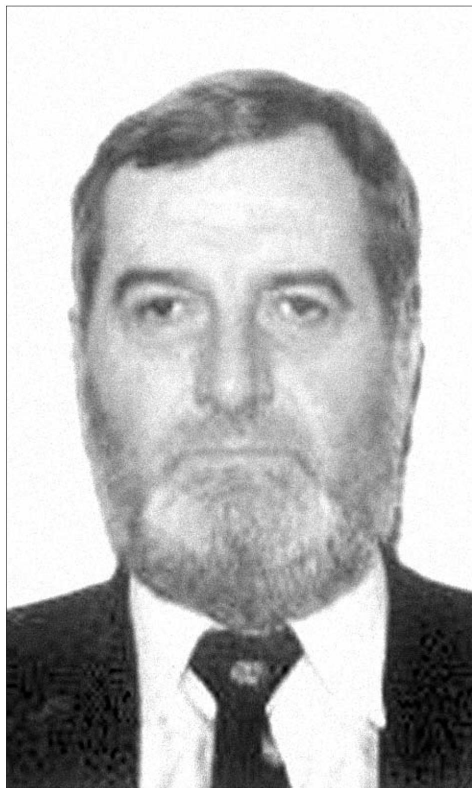
Prezenţa doctorului Nae Nicolau în publicistica angajată, îndeosebi în revistele de recuperare a memoriei colective, impunea prin prestanţa intelectuală, prin calitatea scriiturii sale rafinate, prin profunzimea ideatică şi prin diversitatea problematicii abordate. De la poezie la eseu, de la analiza teologică la cea literară, Dr. Nae Nicolau dovedea o mobilitate culturală admirabilă, o dezinvoltură care proba, dacă mai era nevoie, reala vocaţie cărturărească. Un intelectual creştin, *par excellence*, Dr. Nae Nicolau nu a mai avut răgazul necesar de a-şi aşterne în scris toate proiectele la care visa, deşi ar fi avut multe de spus în varii domenii ale culturii. Ultima sa prezenţă în spaţiul recuperării spirituale şi culturale româneşti a fost contribuţia la realizarea numărului din ROST dedicat Pr. Liviu Brânzaş, prin readucerea în prim plan a unuia dintre preoţii care întrupează dimensiunea teologiei luptătoare, alături de Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa.

Prin mutarea Dr. Nae Nicolau la Domnul am câştigat un alt mare rugător în oastea din ceruri a lui Hristos, dar am pierdut un autentic român şi creştin, aici, pe pământ. Să ne rugăm cu smerenie Bunului Dumnezeu să-i odihnească sufletul în ceata celor drepţi, iar pe noi să ne învrednicească să ducem mai departe moştenirea lăsată de această generaţie a martiriului românesc.

La despărțirea de Dan Slușanschi

La 24 iulie a.c., la Biserica Sf. Ilie-Gorgani din București, a avut loc slujba de înmormîntare a profesorului Dan Slușanschi, clasicist și indo-europenist de talie europeană, care a închis ochii pe 22 iulie, în urma atac cerebral. Avea numai 65 de ani și era unul dintre puținii cărturari autentici care ne-au mai rămas.

Născut la Sibiu, la 12 septembrie 1943 (părinții: Barbu Slușanschi, scriitor și luptător naționalist, și Silvia Slușanschi, n. Procopovici, profesoară) avea să-și împlinească strălucita carieră la București, unde în 1965 a obținut Diploma de merit în Filologie clasică (doctoratul și-l va lua în 1972, cu teza *Vocabularul criticii literare latine de la Seneca tatăl la Juvenal*), fiind apoi cercetător

științific la Institutul de Lingvistică al Academiei Române, secretar științific al Asociației de Studii Orientale din România și ilustru universitar (din 1975). A mai fost, între altele, Președinte al Societății Române de Studii Indo-europene, director al Centrului „Eudoxiu Hurmuzachi“ pentru Românii de pretutindeni și membru al Uniunii Scriitorilor din România. În 1987, în colaborare cu doamna Lucia Wald, a dat referențiala *Introducere în studiul limbii și culturii indo-europene*.

S-a încumetat, după George Murnu, să ofere o nouă versiune românească a poemelor homerice, dar și a *Eneidei* lui Vergiliu, iar ca asiduu și desăvîrșit editor (alături de regretatul Virgil Cândea) al operei cantemiriene, a fost răsplătit în 1984 cu Premiul „Perpessicius“ al Muzeului Literaturii Române și în 1985 cu Premiul „Timotei Cipariu“ al Academiei, pentru ediția critică *De antiquis et hodiernis Moldaviae nominibus. Historia Moldo-Vlachica* (București, Editura Academiei, 1983), și mai de curînd cu Premiul Special al Uniunii Scriitorilor, pentru ediția critică *Descriptio Antiqui Et Hodierni Status Moldaviae/Descrierea stării de odinioară și de astăzi a Moldovei* (București, Editura Institutului Cultural Român, 2006). În 1994, a primit Premiul Târgului Național al Cărții pentru traducerea comentată a monumentalei lucrări a lui G. Dumézil, *Mit și epopee* (București, Editura Științifică, 1993), realizată în colaborare cu doamnele Francisca Băltăceanu și Gabriela Creția. A mai tradus, între altele, două dialoguri platonice (unul în colaborare cu regretatul Petru Creția) și un *Mic dicționar enciclopedic al Bibliei* (București, Editura Humanitas, 1999). A contribuit, inițial, și la noua ediție românească a *Septuagintei* scoasă sub egida Colegiului „Noua Europă“.

Dumnezeu să-l odihnească și să-i păstreze amintirea vie și lucrătoare în mințile și inimile tuturor celor ce l-au cunoscut. ***(R.C.)***

Despre sufletul rusesc

Emilia Corbu

Chiar şi în zdrenţe Rusia impune. Deşi isprăvită, puterea ei fascinează. Să fie acesta efectul principiului internaţional al echilibrului de forţe, o consecinţă a necesităţii existenţei în spaţiul asiatic a unei contraponderi între o Chină ideologică şi o Indie imprevizibilă? Nu ştim. Cert este că Rusia a străbătut o istorie paradoxală, uneori smerită, alteori înălţătoare, combinând natural spiritul asiatic cu cel european, spiritul slav cu cel nordic. Că a existat un spirit rusesc o dovedesc nu doar epocile faste sau nefaste prin care au trecut ruşii până la aventura comunistă, ci şi evenimente din cele mai diferite, din care vom povesti trei din istoria timpurie a ruşilor. În acele vremuri ruşii erau un popor „fără glorie“ nici mai tare, nici mai mare, aflat la un nivel similar popoarelor slave, adică sub standardele civilizatei lumi bizantine.

Am ales un moment de pace, unul de război şi un altul de căutări spirituale.

Toate laolaltă ne dau un portret care seamănă tulburător cu cel de azi. Toate trei s-au petrecut în secolul X d. Hr., pe când lumea arăta ca în poveşti.

O călătorie din Rusia la Constantinopol cu luntrile

Pe la 952, împăratul Constantin al VII-lea scria o carte de învăţătură pentru fiul său Romanos[1]. Cartea se voia un îndreptar de taină în conducerea împărăţiei şi înfăţişa cunoştinţele pe care basileul le avea despre popoarele din jurul împărăţiei romenilor, precum şi sfaturile bune de ştiut de un tânăr, care, culmea, credem că nu s-a nevoit să citească o pagină. Nu a avut când. S-a prăpădit prematur după patru ani de petreceri cu Teofana. Singura ispravă a celor doi împăraţi îndrăgostiţi au fost patru copii din care unul va deveni celebrul Vasile al-II-lea Bulgaroctonul, care cu siguranţă a consultat şi mica enciclopedie politică al bunicului său, în care se vorbea de ruşi, pecenegi, turci, bulgari, hersoniţi, iberi, arabi, croaţi, sârbi, slavi şi multe alte neamuri cu nume exotice şi obiceiuri ciudate.

Interesant este că, în timp ce la turci, arabi, pecenegi împăratul insistă pe valenţele militare ale acestora, la slavi pe modul de viaţă şi ocupaţii, la ruşi ne povesteşte un lucru aproape neînsemnat, dar care, dacă l-am analiza în adâncul lui, am constata că, de fapt, e mai semnificativ decât multe altele. Împăratul ne vorbeşte doar despre „ruşii care vin din Rusia în Constantinopul cu luntrile lor dintr-un singur trunchi“. De fapt ruşii aveau un tratat comercial cu bizantinii şi, în baza acestuia, veneau cu mărfurile lor până la Constantinopol. Cât de mult puteau aduce? Cam cât încapea într-o luntre. Acum, să fim serioşi, dacă bizantinii aveau nevoie de produsele lor ar fi trimis vase comerciale sau s-ar fi folosit de cetăţile bizantine din Crimeea. Părerea noastră este că era un fel de tratat binevoitor pe care bizantinii îl încheiau cu unele cetăţi pe considerentul că dacă acelea nu îşi vând marfa, nu au cu ce trăi. O grijă care s-a pierdut în politica de azi. Oricum ar fi fost, ruşii priveau cu mare respect tratatul. Drumul pe care îl parcurgeau cu luntrile lor dintr-un singur trunchi de copac pline de puţina lor marfă era atât de dificil încât înţelegem de ce cărturarul împărat l-a consemnat în cronici.

Ruşii porneau spre Constantinopol în primăvară, după ce cumpărau de la slavii meşteri în prelucrarea lemnului vestitele luntrii dintr-un singur trunchi de copac, cioplite în timpul iernii în munţii cei înalţi. Aşa că ruşii din Novgorod, Smolensk, Visegrad, Cernigov şi Teliuţa se adunau în oraşele Kiev şi Sabatas de unde porneau în lunga călătorie în jos pe râul Nipru. O călătorie pe parcursul căreia treceau şapte praguri (cataracte), uneori cu luntrile în spate. Un drum care, deşi pe apă, străbătea mai multe ţinuturi din care cele locuite de pecenegi erau cele mai periculoase,

[1] Constantin Porfirogenetul, *Carte de învăţătură pentru fiul său Romanos*, Ed. RSR, Bucureşti, 1971.

aceştia făcându-şi un obicei de a-i ataca la trecerea pragurilor când ruşii împovăraţi cu marfă şi cu luntrile în spate nu se puteau apăra. De pildă, când treceau al patrulea prag numit Aifor, debarcau şi trăgeau la uscat. Coborau tot calabalâcul, bagaje, robi în lanţuri, puneau luntrile pe umeri şi care cu bagaje, care cu funii mergeau şase mile pe uscat, fără să închidă un ochi de frica pecenegilor până treceau în partea de dincolo a pragului. Apoi punând luntrile pe fluviu mergeau mai departe[2]. Şi aceea nu era cea mai periculoasă trecere. Urma vadul Crarion care era lat doar cât un hipodrom, ne spune cronicarul. Cu alte cuvinte, ruşii în luntrile lor erau în bătaia săgeţilor pecenegilor care preferau să îi atace tocmai la acest loc îngust şi jos. Şi după ce treceau de cele şapte praguri ajungeau în insula Sf. Grigorie (azi, Berezan) unde aduceau jertfă, se odihneau câteva zile şi îşi reparau luntrile. După care călătoria lor continua intrând pe mare. Cum reuşeau să parcurgă această călătorie absolut copleşitoare? Printr-o strânsă solidaritate. Dacă marea arunca o luntre pe uscat, debarcau toate să o scoată la liman şi să o apere de atacatori. D-abia în părţile Mesambriei se săvârşea călătoria lor „plină de necazuri şi frică, şi grea şi anevoioasă"...

Ruşii care ajungeau cu marfă la Constantinopol beneficiau însă de prevederile tratatului şi erau primiţi la Sf. Mamas. Primeau pâine, vin, peşte, carne, fructe şi li se pregăteau băi de câte ori voiau[3]. La întoarcere îi aşteptau aceleaşi primejdii.

Un aliat care vine musafir şi rămâne gazdă

Un moment interesant din perspectiva mentalităţii ruseşti a fost prezenţa lor temporară la Dunărea de Jos, cu ocazia unei alianţe vremelnice încheiate cu Imperiul Bizantin. Împăratul Nichifor Phocas (963-969), ocupat fiind cu frontul oriental, a solicitat intervenţia prinţului de Kiev, Sviatoslav, pentru înăbuşirea unei răscoale bulgare. Ruşii au venit, au înfrânt răscoala, după care au refuzat să mai plece, încurajaţi poate şi de situaţia creată de asasinarea basileului. Au stat un an, doi, trei şi chiar se hotărâseră să rămână definitiv. Scrisoarea lui Sviatoslav către mama sa Olga, în care descrie bogăţia zonei şi hotărârea lui de a rămâne să cnezească peste cele 80 de oraşe danubiene, este celebră în istoriografia epocii. Spunea el „Nu-mi place să trăiesc în Kiev, aş vrea să stau la Dunăre, în Pereslaiaveţ, acolo este centrul ţării mele. Acolo se adună toate bogăţiile: din Grecia aur, vin şi diferite fructe; din Boemia şi Ungaria argint şi cai; din Rusia, blănuri şi ceară şi miere şi sclavi"[4].

În consecinţă, în 971 noul împărat, Ioan Tzimisches, a venit personal în fruntea armatei bizantine să-i alunge pe foştii aliaţi, veniţi oaspeţi şi

2 Ibidem, p.19

3 Cronica lui Nestor, Izvoarele Istoriei Românilor, vol. VII, Bucureşti, Ed. Bucovina, 1935, p. 50.

4 Ibidem, p. 73.

rămaşi gazdă. Au avut loc confruntări în mai multe cetăți, dar bătălia finală s-a dat la Durostorum (azi Silistra), unde se afla Sviatoslav cu greul oastei. Războiul este descris cu lux de amănunte de Leon Diaconul, participant direct la bătălii[5]. Nu intrăm în amănunte. Ruşii au pierdut războiul. S-a dovedit că nu aveau cavalerie şi era de ajuns să intre în luptă „Nemuritorii", corpul cavaleriei de elită, ca ruşii să se retragă. Şi nu doar atât. Nu aveau nici omenie. Înainte de confruntarea cu bizantinii, omorâseră 300 de căpetenii ale populației locale, de teama de a nu fi trădați. Astfel că nu au beneficiat nici de sprijinul localnicilor. Şi nu ştiau nici cu cine luptă. De două ori unul din lăncierii de elită ai împăratului, viteazul Anemas, s-a strecurat printre rândurile ruşilor până în preajma lui Sviatoslav, şi a doua oară l-a rănit grav, cu prețul vieții sale însă. Când a apărut flota purtătoare de foc medic, ruşii temându-se de soarta luntrelor lor au cerut pace. Atât se poate spune despre ruşi, că luptau pedestru cu mare vitejie, cu răcnete de luptă şi înaintau curajoşi.

Pacea s-a încheiat pe Dunăre. Prințul Sviatoslav a venit într-o luntre, trăgând la vâsle împreună cu tovarăşii săi. Purta o cămaşă albă, curată, simplă, la fel ca a celorlalți, părul lung pe spate şi un cercel în ureche. A vorbit în picioare din mijlocul bărcii cu împăratul care venise pe malul Dunării aurit din cap până în picioare şi înconjurat de suită. Diferența era copleşitoare. Lăncile aurite ale împăratului luau lumina soarelui. A fost o întâlnire între două culturi. Impresionantă, însă. Mai târziu ruşii se revendicau a fi „a treia Romă".

Sviatoslav nu a mai ajuns niciodată la Kiev. Alți aliați ai romeilor, pecenegii, i-au atacat pe calea de ape, la trecerea acelor vestite praguri, crezând că se întorc cu pradă, aşa cum îi vestiseră bizantinii.

O creştinare motivată estetic

Şi totuşi acest popor atât de puțin civilizat pe atunci ne-a lăsat o mărturie de profundă cultură. Poate sunt singurii care l-au recunoscut pe Hristos dintr-un spirit estetic nativ. Cronicarii epocii mărturisesc că, deşi primiseră propuneri de a trece la mahomedanism, mozaism şi creştinismul latin, ruşii au preferat creştinismul bizantin, după ce trimişii cneazului Vladimir (fiul lui Sviatoslav, de care am pomenit mai sus), au asistat la o liturghie în catedrala Sf. Sofia. Când au auzit muzica înălțătoare care învăluia întreaga catedrală, ruşii s-au simțit în cer. Ăsta şi nu altul a fost mobilul care i-a determinat să primească Sf. Botez. Nu apostolii, nu interese politice, deşi acestea poate nu au lipsit, ci muzica bizantină. Înălțătoarea liturghie bizantină. Oricum, să laşi în istorie o astfel de explicație e de-a dreptul poetic. Dar noi suntem convinşi că a fost adevărat. Ruşii erau în stare aşa ceva. Botezul oficial a avut loc în anul 988, punând capăt unui lung proces de infiltrare lentă[6]. Cronicarul spune ca poporul s-a botezat cu bucurie după ce Vladimir dăduse un ordin fără echivoc. Fiecare avea de ales între botez şi dizgrație. Pătrunderea creştinismului în mediul rusesc nu a fost simplă, dar nici presărată cu lupte fratricide ca în alte locuri. În lupta de la Durostorum din 971, cronicarul povesteşte că ruşii se incinerau şi practicau sacrificii umane[7], menționate şi de Nestor în istoria unui vareg creştin[8]. Ruşii aveau o religie bine înrădăcinată. Patosul credinței lor a fost transferat mai târziu în creştinism, dar şi superficialitatea cu care poporul a fost botezat.

Fireşte că mai sunt şi alte multe momente care relevă un popor complex, puternic şi simplu, de caracter nordic, dar schimbător şi instabil precum culorile stepei asiatice. Un popor care are darul de a crede cu uşurință totul şi a pune patos în ceea ce crede. Credeau că pot face comerț cu bizantinii şi chiar reuşeau, credeau că pot stăpâni fără luptă şi au încercat. Nici o rațiune nu le stătea înainte. Ei cred că sunt o mare putere şi chiar se mențin. Poate acest spirit e cel care impune azi, mai mult decât meschine aranjamente politice. A crede că eşti cineva e uneori la fel de important cu a fi cineva.

[5] Leon Diaconul, Istoria, Fontes Historiae Daco-Romanae, II, Ed. Academiei RSR, 1970, p. 681

[6] Andrei Bădărău, *Creştinarea ruşilor în contextul relațiilor bizantino-slave în secolele IX-X*, httpȘ//teologie.com.md/biblioteca/studii.

[7] Leon Diaconul, op. cit., XI,6, p. 691.

[8] Nestor, op. cit., p. 82

Criza modernă a autorității

Răzvan Codrescu

Există în lumea modernă – şi mai ales în spațiul euro-american – o vădită *criză a autorității*, ducînd la un întreg complex de manifestări anarhice, atît în plan spiritual, cît şi în plan politic. *Autoritatea* principială, de tip *monarhico-eclesial*, care ordona firesc societățile tradiționale, a fost înlocuită treptat, în ultimele trei veacuri (dar mai ales după triumful dizolvant al Revoluției franceze), fie cu *lipsa de autoritate* (întruchipată politiceşte în *statul democratic*, iar spiritualiceşte în *libera cugetare*), fie cu *excesul de autoritate* (întruchipat politiceşte în *statul totalitar*, iar spiritualiceşte în *dogmatismul ideologic*). Lumea noastră se mişcă, arbitrar şi steril, între aceste două fundături simetrice, care reacționează una împotriva celeilalte – şi amîndouă, într-un neaşteptat consens, împotriva vechilor rînduieli. Raportîndu-ne strict la secolul XX, prima lui jumătate a stat sub predominanța *patologiei totalitare*, iar a doua lui jumătate a stat sub predominanța *patologiei democratice*.

Mai uşor de suportat, *non-autoritarismul de tip democratic* (în care se zbate şi societatea românească de azi), deşi duce în mod evident la sporirea haosului social şi moral, este considerat îndeobşte ca o stare *dezirabilă*, ba chiar ca un ideal politico-social. Cei mai critici dintre adepții lui îl cataloghează, cel mult, ca pe „un rău necesar". În ce priveşte *hiperautoritarismul de tip totalitar* (care a marcat tragic şi lumea românească din ultima jumătate a veacului trecut), mult mai greu de suportat (mai ales de către anumite categorii sociale „problematice": intelectualii, minoritățile de toate categoriile, declasații, handicapații), el este considerat îndeobşte ca o stare *indezirabilă*, supusă unei vehemente critici „diabolizante".

Ceea ce nu se bagă de seamă, sau este cu grijă eludat, mi se pare faptul că, în spatele lustrului de „civilizație" şi „bunăstare" al democrației de tip occidental (parte real, parte strict propagandistic), se ascunde tot un soi de totalitarism, cu tentă mondialistă, coordonat de marea finanță internațională (incomodul Roger Garaudy, „euro-marxist" vindecat doar pe jumătate, într-o carte recentă, *Statele Unite – avangardă a decadenței* [1], face acuzații mai precise, pe baza unei largi documentații). „Aleşii oamenilor i-au înlo-

Roger Garaudy

[1] *Les Etats-Unis: avant-garde de la décadence*, Paris, 1997.

cuit pe unşii lui Dumnezeu, spre gloria unui sistem – democraţia – care este la fel de intolerant cu opozanţii pe cît fuseseră societăţile teocentrice ale Evului Mediu în relaţia cu ereziile".[2]

Lipsa autorităţii de tip tradiţional duce întotdeauna la *un pseudo-autoritatism conjunctural*, pe alocuri făţiş, dar cel mai adesea camuflat, care se manifestă în diferite forme de *terorism*: politic, social, economic, ideologic. Se instaurează, pe acest fond, un fel de „gîndire oficială", cu pretenţii de unicitate şi infailibilitate, în raport cu care funcţionează... „delictul de opinie"![3] Cine îşi permite să gîndească *altfel* – şi mai ales să-şi facă publice ideile – devine, după caz, „duşman al poporului/ umanităţii", „extremist", „reacţionar", „fundamentalist" etc. Stîngismul democratic mondialist (*sans frontieres*), cu exaltarea „noii ordini mondiale", „comunitarismului" anti-naţional şi supra-statal, „dreptului minorităţilor", „laicismului" (un fel de „ateism ştiinţific" cosmetizat), „multi-culturalismului", „politicii corecte" ş.a.m.d., reprezintă astăzi forma curentă a *gîndirii oficiale unice*, în slujba căreia funcţionează o uriaşă armată de „politruci", formaţi fie prin mimetism (sub o anume presiune mediatică), fie chiar în institute occidentale de politologie standardizată (aşa cum deunăzi se formau la Moscova sau la „Ştefan Gheorghiu").

Pînă la urmă, la o privire mai atentă, se poate constata cu stupoare că internaţionalismul proletar şi comunismul de ieri ajung să se întîlnească în puncte esenţiale cu internaţionalismul democratic şi comunitarismul de azi, deosebirile rămînînd doar de suprafaţă (altă „limbă de lemn", altă strategie civică, altă hartă a „consumului" etc.); oricît de incomodă ar fi constatarea, avem de-a face, pînă la urmă, cu două forme echipolente de *perversiune a vieţii istorice*, avînd rădăcini comune în mentalitatea antitradiţionalistă şi fiind marcate de aceeaşi *criză modernă a autorităţii*, generatoare de monstruozităţi şi perversităţi conjuncturale, care au ruinat civilizaţia Europei creştine şi, prin extensie, statura sufletească a omului modern. E un cerc vicios de proporţii globalizante, pe care nu-l putem rupe decît conştientizîndu-l...

Îndărătul tuturor acestor fapte dizolvante se află, în ultimă analiză, o profundă *criză religioasă*. Omul şi-a pierdut *reperele absolute*, care-i *consfinţeau* existenţa; s-a desfăcut, cum zicea Antoine de Saint-Exupéry, „nodul divin" care lega lucrurile. Împotriva *ordinii divine* a lumii, *autoritare* şi *ierarhice* prin natura ei, care se întemeia, creştineşte vorbind, pe comunitatea *credinţei* şi pe marea poruncă a *iubirii*[4], omul modern a instaurat *o pseudo-ordine omenească*, iconoclastă şi arbitrară, altoită pe *idealisme* sentimentale şi pe *ideologii* demagogice, fără memorie şi fără transcendenţă.

Cînd Dumnezeu este alungat din cetate, principiul însuşi al autorităţii se surpă sau se perverteşte. „Pentru că roada luminii e în orice bunătate, dreptate şi adevăr"; cînd însă Lumina lipseşte, nu rămîn decît „faptele cele fără de roadă ale întunericului" (*Efeseni* 5, 9-11).

[2] Teodor Baconsky, *Iacob şi îngerul. 45 de ipostaze ale faptului religios*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1996, p. 156.

[3] Acelaşi Roger Garaudy scrie în fruntea cărţii sale *Les mythes fondateurs de la politique israélienne* – 1996 (tr. rom.: *Miturile fondatoare ale politicii israeliene* – 1997), în jurul căreia s-a făcut un enorm scandal: „După ce, mai bine de jumătate de veac, mi-am publicat lucrările la cei mai mari editori francezi, astăzi sînt obligat să editez în samizdat această antologie a ereziei sioniste, deoarece, din 1982, am violat un tabu: critica politicii israeliene, apărată de scelerata lege Gayssot-Fabius din 13 iulie 1990, care reintroduce în Franţa *delictul de opinie*, ca pe vremea Celui de-al Doilea Imperiu, înlocuind printr-o lege represivă lipsa de argumente. Din această cauză, librarii care înţeleg să continue să-şi facă meseria, trebuie să trimită comenzile la Librairie du Savoir, Librăria Română de la Paris, care a acceptat să depoziteze acest samizdat, aşa cum o făcea pe vremea lui Ceauşescu, cînd domnea – dar nu în Franţa! – gîndirea unică şi terorismul intelectual". Prin „Ordonanţa de urgenţă" 31/2002, guvernul Năstase, la repetate presiuni externe, a încercat să reinstaureze „delictul de opinie" şi la meridian românesc, dar fără succesul preconizat.

[4] Desigur, *credinţa* şi *iubirea*, ca principii de ordine socială, sînt supuse relativităţii omeneşti, istoria nefiind domeniul perfecţiunii. De altfel, s-a spus cu dreptate despre Stat că nu-i chemat să transforme lumea în rai, dar că o poate împiedica să devină iad (Vl. Soloviov). Despre pervertirea modernă a noţiunii de „iubire", *cf.* şi Monica Papazu, „Ispitele «iubirii»" (în *Puncte cardinale*, anul VIII, nr. 10/94, oct. 1998, p. 1), avînd, în loc de concluzie, un citat din G.K. Chesterton: „Lumea modernă nu este rea. În anumite privinţe, este chiar mult prea bună. Ea e plină de virtuţi... care şi-au ieşit din fire şi pustiesc pămîntul... Lumea modernă e plină de vechile virtuţi creştine care au luat-o razna".

Despre implicarea preoţilor în politică

Lector univ. dr. Vasile Chira

Unul dintre cei mai mari sfinţi ai secolului XX, Siluan Athonitul, notează undeva o fabulă pe care, pentru a pune în evidenţă contrastul dintre politică şi credinţă, dintre imanenţă şi metafizică, ne îngăduim să o nuanţăm.

Rănit de fulgere şi obosit de zbor, un vultur cade în ograda unui ţăran. Văzîndu-l bolnav, cocoşului i se facu milă de el şi-l încredinţă spre îngrijire tovarăşelor sale de curte. După o vreme, vulturul îşi reveni şi privind spre înălţimi îl copleşi dorul de piscuri. Văzându-i inteţia, cocoşul îl rugă să rămână, promiţându-i că-l va pune, alături de el, rege peste toate păsările curţii. Arătându-şi recunostinţa faţă de binefăcătorul său, vulturul refuză elegant oferta cocoşului spunând: „După ce ai privit odată pământul de sus, după ce ai trecut peste munţi şi văi, mări şi râuri, câmpii şi păduri, după ce ai văzut sate, oraşe, oameni, animale şi păsări, după ce ai inspirat aerul rarefiat al înălţimilor şi ai simţit prietenia azurului, nu mai poţi zbura la înălţimea firului de iarbă".

Se înţelege, cele două păsări simbolizează structura dihotomică a fiinţei umane, propensiunea telurică şi o altfel de gravitaţie, care ne trage în sus. În fiecare din noi zace un vultur şi un cocoş. Însă ca să deprinzi zborul altinic ai nevoie de exerciţii în spaţiul terestru. Ca să ne înălţăm cu Hristos la cer, trebuie să-l însoţim în periplul mundan, în Ghetsimani, pe Golgota şi uneori chiar în adâncurile iadului. În timpul patimii Hristos l-a invitat pe tâlhar în rai însă El, fiul lui Dumnezeu, S-a dus în iad. Pentru ca urcuşul să fie mai măreţ, trebuie să cobori!

Mutatis mutandis, în continuitatea acestei ecuaţii a fiinţei poate fi interpretată şi hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 6 Martie 2008 prin care li se permite preoţilor să candideze cu aprobarea episcopului, în calitate de independenţi, pentru consiliile locale şi judeţene.

Mediatizarea intensă dar şi insolitul acestei decizii au împărţit opinia publică în două tabere: unii care acceptă prestaţia parapolitică a preoţilor şi alta care o contestă. Cetăţenii (credincioşii) sau oamenii politici care au rezerve faţă de această decizie a Sfântului Sinod pierd din vedere faptul că spiritul creştin constituie un factor care aduce întotdeauna un plus de stabilitate şi toleranţă. Pe de altă parte statul nu are mijloacele şi pârghiile cele mai potrivite pentru cultivarea moralităţii unei societăţi, ceea ce face necesară intervenţia Bisericii în acest proces.

Ideea că religia „Crucificatului" a distrus tradiţia romană este falsă. Dimpotrivă, geniile creştine, Ciprian, Tertulian, Minucius Felix, Lactanţiu, Ambrozie, Niceta de Remesiana, Ioan Cassian, Augustin, Prudentius, Toma D'Aquino, Albertus Magnus, Boetius, Anselm, Occam, prin capodoperele lor au eternizat limba latină, au răspuns dictaturii biciului fie cu flacăra iubirii aproapelui, fie cu diamantul rece al contemplaţiei. Creştinismul a luat oamenii din arenă şi i-a dus în catedrale, a cucerit Europa prin spirit, nu prin legiuni. Limba latină în care se cerea „pâine şi circ", în care se striga gladiatorilor pe stadioane „omoară-l" „omoară-l" a ajuns în scolastică să fie limba în care se discuta despre infinit. Să nu pierdem din vedere faptul că creştinismul a inspirat marea cultură europeană de Dante la Dostoievski şi de la Palestrina la Bach.

Acestă decizie a Sfântului Sinod nu trebuie interpretată ca libertate a preotului de a face politică în sens activ, ci ca o necesitate a prezenţei lui în mecanismele decizionale ale comunităţilor locale. În mod normal, această prezenţă ar trebui asigurată din oficiu. Pentru că trăim totuşi într-un

stat secularizat, alergic la orice idee de teocrație, preotul este constrâns să se supună, în vederea obținerii unui rol care i s-ar cuveni *de facto*, la ritualul melodramatic al alegerilor.

Răspunderea preotului se desfăşoară pe două planuri: în primul rând ea este de ordin hermeneutic, de interpretare, iar în al doilea rând (dar de fapt cu adevărat în primul rând) o răspundere ontologică. Sinodul a pus pe umerii preotului o răspundere uriaşă apelând la maturitatea lui spirituală, maturitate care are în vedere interpretarea deciziei sinodale. Se subînțelege că un paroh nu are dreptul de a-şi transforma campania electorală în bâlci. Preotul trebuie să fie în spațiul public un personaj decent şi consonant cu etica Evangheliei. Se subînțelege că preotul nu are dreptul de a-şi cumpăra electoratul, dar are obligația de a se ține de cuvânt, de a respinge emfaza electorală. Dacă preotul trebuie să fie un model spiritual, el trebuie să fie şi un model electoral. El trebuie să arate cum se poate purta o campanie fără minciună, fără parvenire, fără promisiuni lipsite de orice pudoare etică. El ar trebui să descurajeze comerțul electoral nu prin discurs, ci prin exemplul personal. Din această cauză, repetăm, decizia Sinodului nu acordă preoților libertatea de a face politică activă, ci libertatea de a contribui într-un chip non partinic dar eminamente etic la deciziile unei comunități locale. Prin aceasta, Sfântul Sinod, odată cu libertatea, pune şi povara pe umerii preoților pentru că libertatea este întotdeauna o probă de foc. În ultimă instanță, Sfântul Sinod, dând libertate constrânge, căci această responsabilitate va fi o metodă de verificare a gradului vocațional.

Întrebarea nu este dacă Biserica trebuie sau nu să se implice în politică, ci căutarea unei modalități adecvate de exprimare în acest sens. Biserica „face“ politică prin simpla ei prezență în societate. Chiar şi neimplicarea e tot un gest politic. Rolul politicii este să asigure oamenilor dreptul la viață, la credință, la proprietate, la exprimare, la asistență medicală etc. Or atâta timp cât aproape 90% dintre membrii comunității sunt creştini ortodocşi e normal să fie reprezentați în consiliile locale de liderii lor religioşi. Relația dintre preot şi credincios fiind una care vizează paternitatea spirituală, nu e nimic nefiresc în a avea un reprezentant în consiliile locale care să se intereseze ce se întâmplă cu banii, cu copiii, cu bătrânii sau cu sănătatea enoriaşilor.

Creştinismul nu poate fi rupt de realitatea socială. Viața e un tot care însumează componenta individuală şi socială a individului. Nu ne putem mântui niciodată singuri, ci prin modul în care ne raportăm la ceilalți. Într-o țară cu o tradiție pluripartinică şi o cultură spirituală întrerupte aproape cinci decenii, de un regim ateu, prezența preoților în administrația locală în calitate de independenți este nu numai dezirabilă, ci imperios necesară în contextul în care reperele morale şi axiologice ale comunității sunt relativizate de mentalitatea postmodernă.

Preoții sunt „funcționari“ ai ființei. Ei nu pot administra doar o zi pe săptămână (Duminica) din viața credincioşilor, ci sunt chemați să le secondeze, ca un înger păzitor mundan, indiferent de sacrificii întregul traseu existențial pentru că, în definitiv, ei şi nu politicienii vor da seama de sufletele lor în fața Judecătorului Suprem. Într-o societate postmodernă, în care ura, indiferența, superficialitatea, dezmățul, crima au atins pârgiile cosmice, într-o societate în care kitsch-ul trece

drept operă de artă şi maculatura capodoperă literară, într-o societate în care se luptă pe toate căile împotriva omului de excepție, într-o societate unde Salieri (autorul moral al morții lui Mozart) este patron, într-o țară în care singurul vis al copiilor este să devină fotbalişti, într-o țară în care manelele au luat locul doinei populare sau a Fugii lui Bach, într-o țară în care fetițele îşi încep viața sexuală la 11 ani, este cu siguranța necesară prezența preoților în politică pentru că acolo, uneori, sunt împiedicate în faşă decizii şi proiecte care ar putea îmbunătăți substanțial viața materială, sănătatea fizică şi spirituală a copiilor, a bătrânilor şi a societății în general. Sarcina preotului este aceea a rezistenței axiologice în fața tăvălugului postmodern.

Oricum România are un retard istoric de cel puțin 100 de ani. În 1907, la doi ani după ce Einstein a dat teoria relativității şi la şapte ani după ce Plank a formulat teza discontinuității absorbției şi emisiei de energie, care stau la baza fizicii cuantice, noi, printr-o retroversiune temporală, aveam încă o răscoală țărănească în care protestele sociale se exprimau cu coasa şi cu furcoiul. Preoții, alături de celelalte vocații şi profesii, trebuie să recupereze momentele istorice ale spiritului, să determine pe mai marii cetății să ofere poporului mai multă pâine, şi mai ales, mai mult spirit decât circ.

A fi creştini înseamnă a fi lucizi, înseamnă a ne poziționa critic față de orice actualizare a răului, inclusiv față de cea istorică, a lupta cu prețul vieții împotriva nedreptăților de orice natură pentru că, fie şi simplul fapt de a fi fost contemporani cu cei ce fac din minciună adevăr, ne poate culpabiliza în fața justiției divine.

Acuzele Sfântului Ioan Botezătorul împotriva lui Irod, lupta marilor apologeți creştini împotriva opresiunii păgâne, criticile Sfântului Ioan Gură de Aur aduse moravurilor vremii lui, reformele administrative, conflictele cu împărăteasa Eudoxia, deschiderea părinților capadocieni spre latura socială a creştinismului nu sunt altceva decât semnale de alarmă din zona instanței sacre menite să echilibreze şi să corijeze politicul.

Prin celebrele cuvinte: „Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului, iar lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu“, Hristos pecetluieşte pentru totdeauna relația dintre Biserică şi stat. Hristos nu accentuează aici numai separarea dintre cele două împărății, ci recunoaşte implicit existența autorității politice. Hristos a criticat

atunci când a fost cazul şi autorităţile religioase mozaice. E adevărat, revoluţia Sa în mediul iudaic a fost în primul rând de ordin metafizic, însă n-a ignorat niciodată realităţile socio-politice ale vremii sale. Hristos nu a venit să-i înveţe pe oameni regulile politicii, însă în replica pe care o dă judecătorului Pilat: „N-ai avea nici o putere asupra mea dacă nu ţi-ar fi fost dat ţie de sus", lasă să se înţeleagă faptul că există o logică a politicii, că Dumnezeu a rânduit o ordine socială, un mediu în care creştinul îşi dobândeşte mântuirea. Hristos nu a coborât în istorie doar să ne prezinte un set de învăţături, să restaureze ontologic fiinţa prin propriul sacrificiu, să se înalţe la cer şi să ne abandoneze apoi într-o junglă cosmică, fără să-i pese de condiţia noastră socială. Chiar dacă n-a formulat explicit un cod legislativ care să reglementeze portul creştin cu autoritatea politică, deducem din spiritul învăţăturilor Sale atitudinea de dezavuare faţă de orice nedreptate fie ea socială, morală sau politică.

Odată, Hristos relatează unui învăţător de lege o pildă, extrem de relevantă în contextul temei de faţă care pe scurt sună astfel: un om venind de la Ierusalim la Ierihon cade între tâlhari, care, după ce-l jefuiesc, îl bat, lăsându-l aproape mort. După acest episod trec pe lângă el, pe rând, două persoane care, văzându-l, îşi continuă drumul fără să-l ajute. La un moment dat trece pe acolo şi un samarinean căruia i se face milă de cel tâlhărit şi bătut, îi spală rănile cu untdelemn şi vin, îl pansează, îl pune pe animalul său şi-l duce la o casă de oaspeţi unde se oferă să-i plătească toate cheltuielile. Aceasta este celebra parabolă a samarineanului milostiv pe care Hristos o contrapune legii mozaice ca paradigmă creştină de iubire a aproapelui.

Până aici totul este frumos şi etic însă nu putem să nu ne întrebăm ce s-ar fi întâmplat dacă milosul samarinean ajungea în momentul în care tâlharii îl jefuiau? Ar fi stat cu mâinile în sân, ar fi aşteptat calm să-l deposedeze de bunuri şi să-l schingiuiască pentru ca mai apoi, după plecarea lor, să-şi înceapă în linişte serviciile terapeutice, sau l-ar fi apărat de tâlhari?

Corectivul raportului temporal adus acestei pilde, sincronizarea samarineanului milostiv cu momentul atacului oferă măsura comportamentului creştin în societate. În privinţa agresiunilor se înţelege că ele nu trebuie să fie neapărat fizice. A face politică în condiţiile în care acel *bellum omnium contra omnes* este mai actual ca oricând, înseamnă să fim samarineni care sosesc în momentul agresiunii. Misiunea preoţească nu se rezumă numai la condiţia de terapeut, ci trebuie să facă şi profilaxie spirituală, la nevoie să condamne pe faţă răul moral evident, cu condiţia de a nu se transforma în numele acestor imperative într-o poliţie spirituală a societăţii.

Preoţii trebuie să fi arbitrii şi modele morale în cadrul structurilor politice locale. Ei, care în baza succesiunii apostolice propovăduiesc adevărul, dreptatea şi acumularea de bunuri în cămara celestă „unde nu le mănâncă rugina şi nu le fură hoţii", sunt cei mai în măsură să ia atitudine faţă de cei ce din nefericire acced la aceste demnităţi, motivaţi de gândul rotunjirii, cel mai adesea prin metode necinstite, a propriilor averi.

Prin prestaţia lor politică, sperăm onestă, fără iniţiative administrative *pro dom*o, preoţii vor fi în măsură să diminueze pasivismul politic, să readucă oamenii la urme, să spulbere mentalitatea generală cum că politica românească este o *cloaca maxima*, un canal în care se scurg şarlatanii, demagogii, mediocrii şi parveniţii societăţii, o caracatiţă monstruoasă ale cărei tentacule sunt ţintuite în seifele marilor bănci, în timp ce democraţia nu este decât un praf azvârlit în ochii celor mulţi şi naivi.

Suntem evident de acord că preotul nu trebuie să facă politică activă, în maniera unui militantism partinic, agresiv, să râvnească la funcţii publice care nu cadrează cu misiunea lui. Suntem de asemenea de acord că politica poate fi perdantă în plan spiritual şi creativ, că te sustrage de la contemplaţie prin infuzii cotidiene de imanentină, transformându-te uneori dintr-un Aristotel într-un Alexandru, dintr-un Platon într-un Pericle, dintr-un Meister Eckart într-un Machiavelli, însă, repet, prezenţa preoţilor în consiliile locale este o extensie a vocaţiei lor pastorale şi omiletice. Lumea nu poate fi ignorată, căci este o anticameră a Eternităţii.

Fără îndoială, oamenii de spirit trebuie să-şi dorească zenitul, munţii, nu piaţa publică. Trebuie să fim vulturi nu cocoşi, însă atunci când potenţaţii cetăţiii atentează asupra legilor zborului nu avem dreptul să ne eschivăm.

Fabulosul de sorginte populară la Galaction şi Caragiale

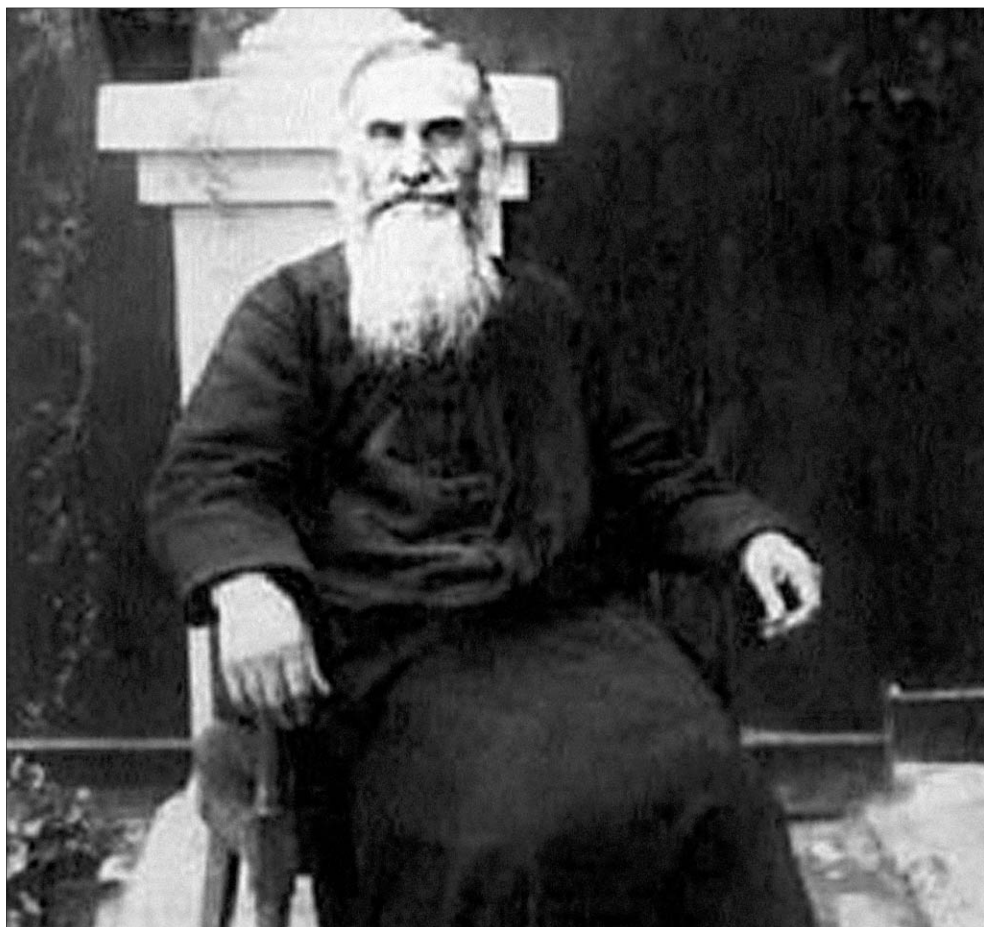
Prof. Dr. Const. Miu

În proza lor, atât Gala Galaction, cât şi I.L. Caragiale abordează *motivul pactului cu diavolul* din perspectiva eposului popular. La cei doi scriitori, fabulosul este de provenienţă populară şi ia forma demonicului.

Criticii literari, care au adus în discuţie prozele de o asemenea factură ale lui Galaction şi Caragiale, au evidenţiat structura baladescă sau de basm. Bunăoară, Constantin Ciopraga (în cartea sa *Literatura română între 1900 şi 1918*, Editura Junimea, Iaşi, 1970) consideră *Moara lui Călifar* ca fiind un „amestec de realism şi fabulos – cu tranziţii de la real la legendă şi basm – reprezintă pentru prozator (...) descoperirea unei modalităţi narative urmată în cele mai bune pagini (...) În esenţă, *Moara lui Călifar* şi *În pădurea Cotoşmanei* au afinităţi cu *La hanul lui Mânjoală* de Caragiale, fiind în acelaşi timp, naraţiuni de tipul fragmentar din *Hanu Ancuţei*“. (reprodus în *Gala Galaction, Nuvele. Povestiri*, Editura Minerva, Bucureşti, 1979, p. 331-332). În *Prefaţa* la volumul publicat la Editura Dacia ,Cluj-Napoca, 1985 – *Gala Galaction, Nuvele şi povestiri* –, Ana Maria Boariu consideră această scriere „o baladă fantastică“. Două aspecte sunt aduse ca argumente, în acest sens: „Marea abilitate a scriitorului constă în faptul că, de la început, împinge faptele povestite într-un trecut incontrolabil“, iar cel de-al doilea aspect vizează portretele eroilor, care „sunt de baladă: Stoicea (...) – un flăcău de nădejde şi viteaz, conform descrierii (...) Călifar – bătrân şi uitat de ani...“ (p. 12).

Şi în basme şi în unele balade, ca şi în scrierile lui Galaction şi cele ale lui Caragiale, care prelucrează artistic fabulosul popular, putem decela *motivul drumului*. La Caragiale, acesta este unul *verosimil*, inserţia demonicului luând aspect fie animalier, fie uman. Conaşul Fănică (din *La hanul lui Mânjoală*) se smulge cu greu din braţele focoasei hangiţe, Marghioala, – despre care lumea bănuia că „umblă cu farmece“ – şi, în toiul nopţii, pe „o vreme vajnică“ – „viforniţă mare“, se-ndreaptă spre conacul polcovnicului Iordache, acesta dorindu-l ca ginere. În drumul său spre conacul viitorului socru, tânărul zăreşte „o mogâldeaţă sărind şi ţopăind“, iar când calul refuză să mai meargă îşi dă seama că „e un ied negru“. Calul se sperie şi o rupe la fugă, fără a mai putea fi strunit. Rămas fără cal, tânărul peţitor se trezeşte în apropierea „hanului Mânjoloaii“ rătăcise, ca-ntr-un labirint, „vreo patru ceasuri“. Întâmplările avute de tânărul boier din povestirea *La Conac* sunt verosimile: plecat din Poieniţa, să plătească boierului din Sălcuţa „câştiul“, flăcăul e ajuns pe drum de un alt călăreţ, a cărui companie o acceptă, căci – mărturiseşte el“ – „Mi-e urât singur, mai ales în drum“. Să ne amintim că şi fiului de crai din *Povestea lui Arap Alb* i se arată în drumul său prin pădurea-labirint un necunoscut – Spânul – piaza rea, care se oferă să-i fie călăuză, încât acela se vede nevoit a recunoaşte: „...şi n-am încotro; mort-copt, trebuie să te iau cu mine, dacă zici că ştii bine locurile pe aici“.

Protagonistul din scrierea lui Gala Galaction, auzind de faima lui moş Călifar („-Moş Călifar, am auzit că eşti vraci cum nu s-a dovedit ca unul care procopseşti pe oricine vine să te roage ca să-l procopseşti...“), tânărul se decide să-şi încerce norocul. Flăcăul ia calea codrului şi, mergând tot spre miază-noapte, ajunge într-un luminiş. Din momentul când, obosit, Stoicea adoarme, prozatorul estompează măiestrit graniţa din-

tre oniric şi realitate, încât cititorul şi protagonistul nu mai pot distinge între cele două planuri.

Pornind de la aprecierile criticului clujean Vasile Fanache, despre manifestările demonismului în *La hanul lui Mânjoală*, vom spune că acesta ia forma *ispitei* şi în *Moara lui Călifar*. Dacă la Caragiale, *ispita e de natură erotică* (protagonistul declară că o ştia pe coana Marghioala ca fiind o femeie „frumoasă, voinică şi oacheşă“, dar mai cu seamă ochii gazdei trezesc admiraţia tânărului, care nu se sfieşte să o complimenteze: „...straşnici ochi ai, coană Marghioală!“), la Galaction *e de natură pecuniară* (Stoicea vine la moş Căşifar, atras fiind de faima acestuia, cerându-i să-l „procopsească“).

În povestirile lui Caragiale (aduse deja în discuţie), personajele aflate sub zodia demonicului au un comportament ciudat. Astfel, conaşul Fănică aşezat la masă, vrea să-şi facă mai întâi cruce şi rămâne surprins că nu zăreşte nici o icoană pe vreun perete, iar explicaţia hangiţei e îndreptăţită: „-Dă-le focului de icoane! D-abia prăsesc cari şi păduchi de lemn“. Cotoiul şi iedul cel negru (care, după spusele socrului tânărului, „erau totuna“ – metamorfozări ale diavolului) urlă în momentul când cel aflat în preajma lor îşi face semnul crucii. Când trece pe lângă o biserică, tânărul din povestirea *La Conac* îşi face smerit cruce şi „aude pe tovarăşul, rămas câţiva paşi înapoi, râzând grozav“.

Aflaţi în mrejele demonicului, cei doi protagonişti nu se pot sustrage magnetismului forţelor malefice ale acestuia: conaşul Fănică fuge de trei ori de la conacul pocovnicului Iordache şi se întoarce la han, la coana Marghioala, iar tânărul ce plecase spre Sălcuţa, când se uită în ochiul tovarăşului său de drum (care e saşiu), acţionează ca şi cum ar fi în transă, pierzând la jocul de cărţi banii pentru plata arenzii, două inele şi ceasul. Când stă pe prispă îngândurat, „tânărul

pectul acesta este evidențiat prin intermediul unor construcții negative. „Acest iaz, în care moara se privea de veacuri, nu era un iaz ca oricare, pentru că pe fața lui *nu se izvodea, niciodată, nici o undă* (...) *Nimeni nu văzuse moara în umblet*". (s. n.). Stoicea – „stejar în port, oțel în braț, isteț cât vrei" – are trăsături fizice și morale exprimate la modul superlativ, fiind aidoma protagoniștilor din basme.

În *Kir Ianulea*, Aghiuță primește poruncă de la stăpânul Iadului să descindă pe Pământ și, luând chip de om, să se căsătorească și după zece ani de trai cu femeia lui, să se-ntoarcă spre a-i povesti prin câte a trecut ca însurățel. La scurt timp după ce se însoară cu Acrivița (fată frumoasă, dar care „se uita uneori, nu totdeauna, cruciș"), aceasta își dă arama pe față: era de o răutate diabolică și nu numai că-și învinuia soțul de toate relele (desigur, inventate), dar a făcut tot ce i-a stat în putință, ca acesta să se ruineze și să rămână dator la o serie de cămătari. Exasperat de răutatea femeii, kir Ianulea îi strigă: „...dumneata ești, mă-nțelegi, mai îndrăcită decât talpa iadului". Peripețiile lui kir Ianulea sunt o ilustrare a zicalei „Femeia e mai a dracului ca dracul".

ridică fruntea-n sus și-i pare că vede în întunerecul nopții strălucind ochiul ciudat care l-a stăpânit toată ziua".

Ceea ce apropie scrierea lui Galaction de creațiile populare, în speță balada sau, mai cu seamă, basmul este plasarea morii și a proprietarului acesteia într-un *illo tempore*: „În preajma unei păduri străvechi se privea în iaz moara lui Călifar. Se privea de când se ținea minte în bătrânii satului (...) și Călifar era «moș Călifar» din *vremuri uitate*. Moșnegii își aminteau de înfățișarea-i sură, de ochii lui ce iscodeau tăios din stuful sprâncenelor..." (s.n.). Iazul și moara sunt toposuri malefice: „Iazul și moara lui Călifar erau o născocire a întunericului". Prin urmare, atât iazul, cât și moara au ceva straniu, care le scoate din serie, din ceea ce era îndeobște cunoscut. As-

În cazul lui Stoicea, abia după discuția cu moș Călifar, acesta află că întâlnirea cu domnița încolțită de ursoaică și pe care o salvase de animal fusese „procopseala" cerută vraciului. Explicația dată de prozator lămurește momentul intervenției maleficului: „În câteva clipe, cât își aruncase în obraz un pumn din apa fermecată, diavolul îl purtase în șa pe întinsul unui veac de om, îl măturase în furtună, îl întâlnise cu Tecla și boierul Rovin, îl însurase, îl îmbogățise (...) și suflase în visul lui ca într-o bășică nimicindu-l!" Dacă prima întâlnire cu moș Călifar avusese loc pe tărâmul oniricului, după spusele acestuia întâlnirea cu Tecla e una a visului în vis. Ținând cont de această observație, finalul tragic – uciderea mesagerului satanei și sinuciderea lui Stoicea – ține tot de acest tărâm.

Națiunea și naționalismul în viziunea lui Nicolai Berdiaev (III)

Antinaționalism şi egoism individualist

Cristi Pantelimon

Unde cucereşte, totuşi, internaționalismul modern teren? Care este forța care-l face să pară un fenomen cu valențe moralizatoare? Acesta este unul dintre cele mai importante puncte ale discuției despre Berdiaev, pentru că, în zilele noastre, elementul despre care vom vorbi este unul considerat esențial. Mai mult, este tratat ca una dintre virtuțile fundamentale cu care omul modern trebuie să se doteze pentru a întâmpina aşa cum se cuvine viitorul omenirii. Internaționalismul este creditat cu valoarea de a lupta împotriva egoismului național. Numai că această luptă ascunde un alt fenomen, mai grav chiar decât *egoismul național*, aşa cum vom vedea. Iată cuvintele lui Berdiaev:

„El (internaționalismul – n.ns., C. P.) cucereşte, în plan moral, prin renunțarea ascetică la egoismul național. Dar în spatele acestei renunțări ce împinge spre neființă stă ascunsă afirmarea de sine a oamenilor, stă egoismul personal şi de clasă, setea de bunăstare, renunțarea la sacrificiile cerute de soartă şi la mişcarea popoarelor în sus“[1].

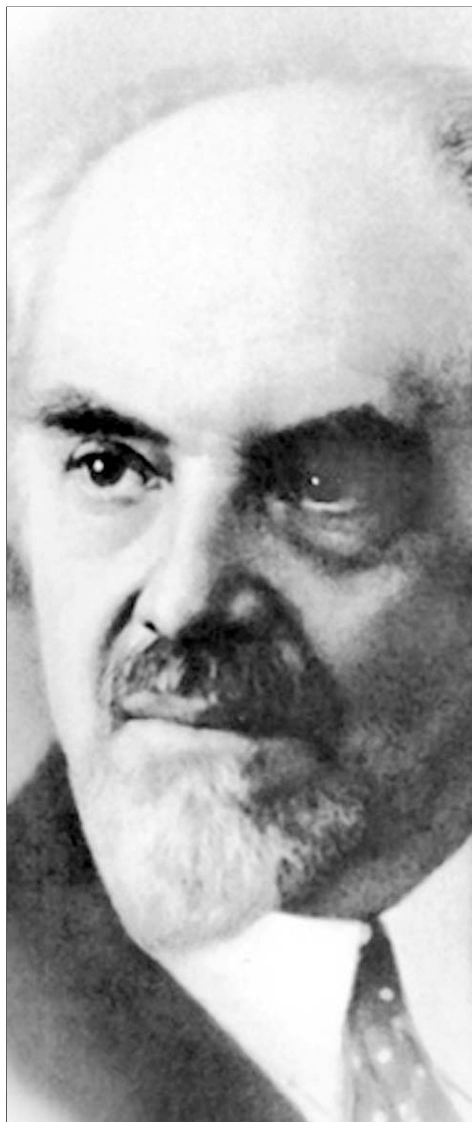
Ştim foarte bine cât este de defăimat naționalismul în zilele noastre. Există chiar curente în sociologia națiunii care consideră că naționalismul este ce mai temut duşman al vieții moderne a lumii[2]. Cele mai multe abordări ale conflictelor din aria europeană, dar nu numai europeană, pun pe seama naționalismului ostilitățile şi sufe0rințele ce rezultă din acestea. Până la un punct, aceste abordări sunt îndreptățite. Nimeni nu poate nega că există o „inflamare naționalistă“, o fervoare cu valențe energetice care, când condițiile sunt prielnice, poate duce la conflicte iremediabile. Aşa s-a întâmplat, bunăoară, în Serbia vecină cu noi la jumătatea anilor '90. Totuşi, naționalismul, deşi legat de conflictele respec-

[1] Berdiaev, *op. cit.*, p. 120.

[2] Iată ce scrie un autor englez (Antony Smith) într-o lucrare de sinteză despre concepțiile sociologice cele mai recente pe această temă: „Naționalismele democratice de masă, evoluând la scară largă, de la începutul secolului al XIX-lea, au fost urmate mai târziu de o mulțime de mininaționalisme, la scară redusă, conduse de intelectuali care îşi motivau demersul prin diferențe lingvistice şi culturale. Succesele lor, după Versailles, au modificat harta Europei, dar lucrul cel mai important era că au impus o lume de națiuni conştiente de etnia lor şi gata să o afirme deschis. Dar acestea au fost şi ele puse în umbră, din păcate, de naționalisme combinate cu ideea de „rasă“ – cutie craniană, sânge şi gene – şi cu violența şi cultul brutalității, leagănul fascismului. În frământările ce au urmat, mai întâi în Europa şi apoi în întreaga lume, firul roşu tot mai puternic marcat al naționalismului s-a unit cu forțele întunecate ale fascismului, rasismului şi antisemitismului pentru a produce ororile holocaustului şi ale Hiroshimei“. (*Naționalism și modernism*, Ed. Epigraf, Chişinău, 2002, p. 16). Acest tablou este destul de explicit: desigur, pentru a elimina ororile nazismului şi antisemitismului, ar fi fost suficientă eliminarea naționalismului, sau poate chiar a națiunii! Nu înțelegem prea bine ce caută Hiroshima în cadrul acestui tablou, probabil se interpretează distrugerea de către națiunea democratică americană a Hiroshimei ca un răspuns adecvat al modernismului la militarismul şi naționalismul japonez al vremurilor. Dintre autorii care s-au impus în paradigma critică a naționalismului ar fi de menționat Eric Hobsbawm (*Nation and Nationalism since 1780*, Cambridge, Cambridge Univ. Press, 1990) sau Benedict Anderson (*Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism*, 1991, London) ori Ernest Gellner (*Nations and Nationalism*, Oxford, Blackwell, 1983). Desigur, sunt mulți alții, mult mai mulți decât cei care se declară de partea naționalismului şi a națiunii. La unii dintre ei vom reveni mai pe larg.

tive, nu este ultimul etaj al răului istoric. Mesajul lui Berdiaev este explicit. Mai mult decât egoismele naționale, ar trebui să ne temem de egoismele individuale, de aplatizarea spirituală şi materialistă a lumii. O lume din care naționalismul va fi eradicat nu va fi o lume mai paşnică, aşa cum par a crede adversarii actuali ai acestui fenomen. Dimpotrivă, potențialul violent se va regrupa la nivelul claselor sociale, al grupurilor de tot soiul, al indivizilor unii împotriva celorlalți. Violența interstatală se va preschimba în violență intrastatală, economică, sau pur şi simplu fără nume. Adesea, scenele violente pe care ni le oferă cele mai dezvoltate şi mai puțin naționaliste țări sau popoare sunt de o cruzime fără sens, cu nimic mai prejos decât cruzimea care se manifestă în cadrul conflictelor naționale. Violența civilizației moderne se va sprijini, aşadar, pe pilonul numit *individ*, pe ego-ul lui nemăsurat, pe dorința lui funestă de bunăstare fără limită, pe cinismul şi despiritualizarea lui, în toate sensurile, de la religie la cultura laică. Individul modern este următoarea victimă a acestui război dus împotriva spiritului viu. Astăzi, națiunile sunt judecate de tribunalul istoriei. Mâine va veni şi rândul individului, care azi se bucură de toate drepturile şi privilegiile posibile.

Internaționalismul neagă, în viziunea lui Berdiaev, *universalul concret* al omenirii, înlocuindu-l cu un *universalism abstract*, cu o fantomă. Dacă unitatea superioară a speciei umane este dată de Biserica Universală, care respectă şi individul şi națiunile şi omenirea, în calitate de creații ale lui Dumnezeu, internaționalismul abstract alungă aceste date concrete ale lumii şi le înlocuieşte cu o viziune fantomatică, fără sens, despre o unitate a clasei muncitoare, o unitate pur economică a omenirii. Internaționalismul este nimicirea realității, opus nu numai naționalismului, ci şi universalului: „Internaționalismul este opus nu numai naționalismului, ci şi universalului şi atotunității pozitive; în el acționează spiritul inexistenței, a ceea ce nimiceşte realitatea în numele fantomelor"[3]. În fine, aceste considerații sunt suficiente pentru a respinge şi ideea falsă a unei legături între internaționalism şi creştinism. În calitate de religie universală, creştinismul nu respinge națiunea, ca internaționalismul. Dimpotrivă, creştinismul potențează toate realitățile umane, de la individ până la omenire, atribuindu-le un suflet; în această recunoaştere sau atribuire nu poate fi vorba de negarea națiunii. Creştinismul nu neagă, ci conferă viață tuturor acestor realități umane. În loc de a fi o prelungire a creştinismului, internaționalismul este pervertirea acestuia, chipul său răsturnat, anticristul: „Internaționalismul este o caricatură urâtă, pervertire a spiritului universal al creştinismului, chipul lui fals. Aşa şi anticristul va fi chip fals al lui Hristos, o caricatură"[4].

[3] *Op. cit.*, p. 121.
[4] *Ibidem*, p. 123.
[5] *Ibidem*, p. 124.

Dacă internaţionalismul este o boală crudă, care alungă realitatea populară într-o fantomă fără chip, căutarea cu obstinaţie a „popularului“ în popor poate, de asemenea, să se soldeze cu un eşec lamentabil. Este cazul mişcărilor pro-populare, sau, în termenii Rusiei, al *poporanismului*, adică al unei mişcări de esenţă intelectualistă care caută poporul doar în clasele de jos. Acest procedeu este la fel de fals, căci introduce o falie artificială între clasele superioare şi cele inferioare (vorbind generic şi fără conotaţii axiologice). Astfel, poporaniştii riscă să confunde vulgarul cu popularul, sau poporul, gloata, cu naţiunea (Berdiaev aminteşte distincţia din limba franceză dintre „peuple“ şi „nation“): „Conştiinţa poporanistă a rupt integritatea organică a vieţii naţionale, provocând contrarietăţi de nebănuit. Intelectualii poporanişti au voit să depăşească prăpastia dintre intelectualitate şi popor, au mers în popor, au renunţat la tot în numele poporului, dar conştiinţa lor poporanistă a eternizat ruptura dintre popor şi intelectualitate prin aceea că a îmbrâncit totul la lupta socială de clasă şi la împotrivire“[5].

Naţiunea nu este de găsit în popor ca „peuple“, adică în clasele de jos, ca fiind abandonate de clasele de sus îndepărtate de spiritul popular, căci adesea într-un ţăran e mai puţină naţiune decât într-un nobil sau într-un meşteşugar. Deşi nu a fost poporanist după canoanele clasice (la noi, curentul s-a impus abia la începutul secolului XX) în opera lui Eminescu putem regăsi viitoare ecouri poporaniste. Şi el identifică naţiunea cu clasele „pozitive“ de jos, pe când pătura conducătoare i se pare înstrăinată şi deci abătută de la direcţia naţională. Eminescu este mult mai aproape de curentul romantic german, mai degrabă culturalist decât politic – în orice caz, el nu cade în eroarea de a face din iubirea poporului o tribună revoluţionară, în spiritul narodnicilor ruşi, din care se va fi inspirat şi Stere la noi. E adevărat, la Eminescu lucrurile se complică oarecum pentru că el tinde să suprapună clasa conducătoare cu elementele alogene, caz în care, desigur, teoria sa ar avea mai multă îndreptăţire. Totuşi, tendinţa poporanistă (cu valenţele romantice ale epocii, în siajul romantismului german[6]) l-a predispus la această privire accentuat fixată pe clasele de jos, pe poporul simplu, pe ţăranul „pozitiv“. Acestui ţăran clasele de sus îi sunt datoare, devreme ce el e singurul care contribuie la bunăstarea naţiunii şi e adevăratul ei pilon de susţinere[7]. Berdiaev ne previne că „taina“ naţiunii nu se epuizează niciodată în clasele de jos. Adesea, nobilii, oricât de înstrăinaţi ar părea, pot fi un indicator mult mai bun al stării naţiunii şi al sufletului ei de adâncime. Recuperarea unităţii naţionale nu se face într-o singură clasă pozitivă, pură, obidită etc., ci în integralitatea claselor sociale, fiecare cu părţile sale bune sau mai puţin bune. Problema identificării sufletului popular devine astfel, o problemă de universalitate în diversitate.

[6] Romantismul german dezvoltă o adevărată mistică a poporului (*Volk*), însă într-un spirit adesea teutonic şi medieval care nu se regăseşte în cultura română. În plus, curentele mai „extremiste“ ale romanticilor germani sunt tributare unei atitudini antinapoleoniene care la noi nu apare, deci unui antifranţuzism cultural şi etnic pe care românii nu l-au asimilat. Sau, mai bine zis, l-au asimilat în aceeaşi măsură în care l-au respins, pentru că respingerea franţuzismului a mers la noi mână în mână cu afirmarea unei conştiinţe de cvasi-dependenţă de modelele culturale franceze, dependenţă adesea asumată. Putem cita un caz extrem de rezistenţă germană la „franţuzirea“ la care era supusă naţiunea germană, caz de neîntâlnit la noi: Friedrich L. Jahn scrie, la 1810, o lucrare intitulată *Das deutsche Volkstum* (termenul *Volkstum* este de altfel creaţia lui şi reprezintă ceea ce se numeşte de obicei „spiritul popular“. Fiind derivat însă direct din termenul *Volk*, acest concept are puternice conotaţii etnic-populare, intraductibile. El nu mai este nici *Nation*, nici *Nationalität*, termeni de import franţuzesc). Despre creatorul acestui termen aflăm: „Duşman declarat al Franţei şi al francezilor, Jahn este reprezentantul tipic al unui iacobinism îmbrăcat în haine teutone. Şi *Deutsche Volkstum* al său nu numai că este marcat, într-un anume sens, de ideile Revoluţiei franceze, dar îşi găseşte sprijinul cel mai direct în *Considérations sur le gouvernement de Pologne* ale lui Rousseau. Încă de tânăr, student fiind, Jahn s-a retras pentru a trăi într-o peşteră ca semn al dispreţului său pentru societatea timpului, „lipsită de energie“ şi „franţuzită“. Este evident că în felul ăsta credea el că realizează în mod naiv mitul bunului sălbatic postulat de Rousseau. Când Napoleon a invadat ţara sa s-a înrolat imediat ca voluntar în luptele împotriva francezilor“. (v. Giuseppe Cocchiara, *Istoria folcloristicii europene. Europa în căutare de sine*, Ed. Saeculum I.O., Bucureşti, 2004, p. 167-169).

[7] Ibrăileanu, bunăoară, face o astfel de afirmaţie tranşantă. După el, poporanismul se naşte tocmai din datoria claselor de sus pentru ţărani: „Trebuie să fim ţărănişti nu pentru că ţăranul e pitoresc (dacă ar fi boierul am fi boierişti!), ci pentru că avem de plătit către ţăran o datorie enormă“, spunea el în *Curentul nou*“ din Galaţi (1905-6).

Amintiri despre Societatea Academică „Prietenii Ştiinţei“

Pentru o istorie culturală(III)

George Popescu Glogoveanu

Romulus Vulcănescu, profesor de filosofie la Liceul militar Mânăstirea Dealului, de la Târgovişte, încearcă în conferinţa pe care a susţinut-o în cadrul Societăţii „Prietenii Ştiinţei“ să lămurească unele chestiuni din evantaiul aspectelor negative ale culturii şi mentalităţii româneşti, abordând subiectul atât de delicat şi dificil al *Mitologiei româneşti*. Aplecat asupra acestor aspecte negative care constituie o altă dimensiune a sufletului românesc, autorul decelează lupta între credinţa curată în Puterile Divine şi forţele malefice, determinate de practici magice (vrăji, blesteme, ghicitul, credinţa malefică în transformarea omului mort în strigoi etc.), practici promovate mai ales de ţigani, dar şi de oameni lipsiţi de cultură creştină, care au creat o adevărată mentalitate în sânul omului de rând, şi în general a satelor mai mult sau mai puţin izolate.

Pe această temă, Romulus Vulcănescu a tipărit, de altfel, în 1937, lucrarea *Mitologia românească*, care a circulat prin librăriile din ţară, având rostul de a descifra anumite taine care frământau sufletul românesc, nu numai sub raport benefic, ci şi în ceea ce priveşte preocuparea pen-

tru lucrurile negative. Acestea nu fac altceva decât să arunce pe omul necultivat în brațele dezorientării, ale scepticismului, pesimismului, şi chiar ale nihilismului, creând o adevărată angoasă existențială. În fond, toate aceste aspecte negative îndeamnă ființa umană să recurgă la acte contrarii dragostei creştine, la atitudini de ură, răzbunare sau săvârşire de fapte rele, prin periclitarea vieții semenului său.

Prin urmare, aceste practici contravin spiritului pur al moralei creştine, iar jocul cu forțele demonice este un joc primejdios, atentând la dimensiunea ontologică.

Nichifor Crainic, profesor de teologie mistică şi ascetică la Facultatea de teologie a Universității din Bucureşti – anterior, profesor la Chişinău –, era un poet de respirație creştină, director şi îndrumător al revistelor „Gândirea", „Calendarul"şi „Sfarmă Piatră". Filosof al culturii, gânditor şi publicist, cunoscut în toate mediile intelectuale din România şi din Occident, s-a născut în 1889, în județul Vlaşca. Cu studii universitare la Bucureşti şi la Viena, a fost membru al Academiei Române, ocupând locul rămas vacant prin dispariția lui Octavian Goga.

Viziunea sa politică şi filosofico-teologică este expusă în lucrările sale de largă circulație: *Puncte Cardinale în haos*; *Nostalgia Paradisului*, precum şi în volumele sale de poezii sau în articolele sale.

Nichifor Crainic s-a născut în anul morții lui Mihai Eminescu. Ce semnificație: moare un *luceafăr* şi se naşte un alt *luceafăr*. Am spus cândva, într-o conferință, că Tudor Arghezi este cel mai mare artizan al cuvântului. Astăzi, recitindu-l pe Crainic şi pe Gyr, pot afirma că cei doi figurează alături de Arghezi ca mari artizani ai cuvântului.

Pe vremuri, Crainic colaborase şi cu Nicolae Iorga de care apoi, în urma unor divergențe, s-a despărțit, formându-şi propriul său grup în jurul revistei „Gândirea", a cărei conducere, în calitate de director, a preluat-o în 1926. Tot el era şi îndrumătorul revistei „Sfarmă Piatră", al cărei director (*proforma*) era Alexandru Gregorian. „Calendarul", al cărui director (proprietar) era acelaşi Nichifor Crainic, a fost suspendat de regele Carol II-lea pentru atitudinea sa favorabilă Mişcării Legionare. Crainic a deținut un timp şi portofoliul Ministerului Culturii, sub guvernarea lui Antonescu, fiind ulterior destituit din cauza fiicei sale care promova o activitate de dreapta activă.

Conferința pe care Crainic a ținut-o în cadrul Societății „Prietenii Ştiinței", în 1937, se intitula *Sensul teologic al frumosului*. În opera sa principală, *Nostalgia Paradisului*, Crainic îşi expune viziunea sa despre originea şi finalitatea artei, a frumosului, plecând de la ideea potrivit căreia creştinismul este a doua creație a lumii, creația ei în duh. De la această premisă, el susține că arta s-a născut în Rai; frumosul nu este altceva decât una dintre cele trei valori fundamentale ale Absolutului, pe lângă Adevăr şi Bine. Artistul care creează o operă de artă trebuie să respecte şi axiomele adevărului şi ale binelui, pentru că dacă arta s-a născut în Paradis, atunci şi finalitatea ei trebuie să fie tot viața paradisiacă, iar cel care o gustă este nevoit să-şi găsească mulțumirea şi satisfacția în acest loc.

Tot în acest mod vedea lucrurile şi profesorul Felow în disputa pe care a avut-o cu elevul său, poetul american Edgar Allan Poe, care susținea că frumosul nu trebuie să aibă nici o tangență cu Adevărul şi cu Binele şi că trebuie să fie independent de celelalte două valori, deşi greşea.

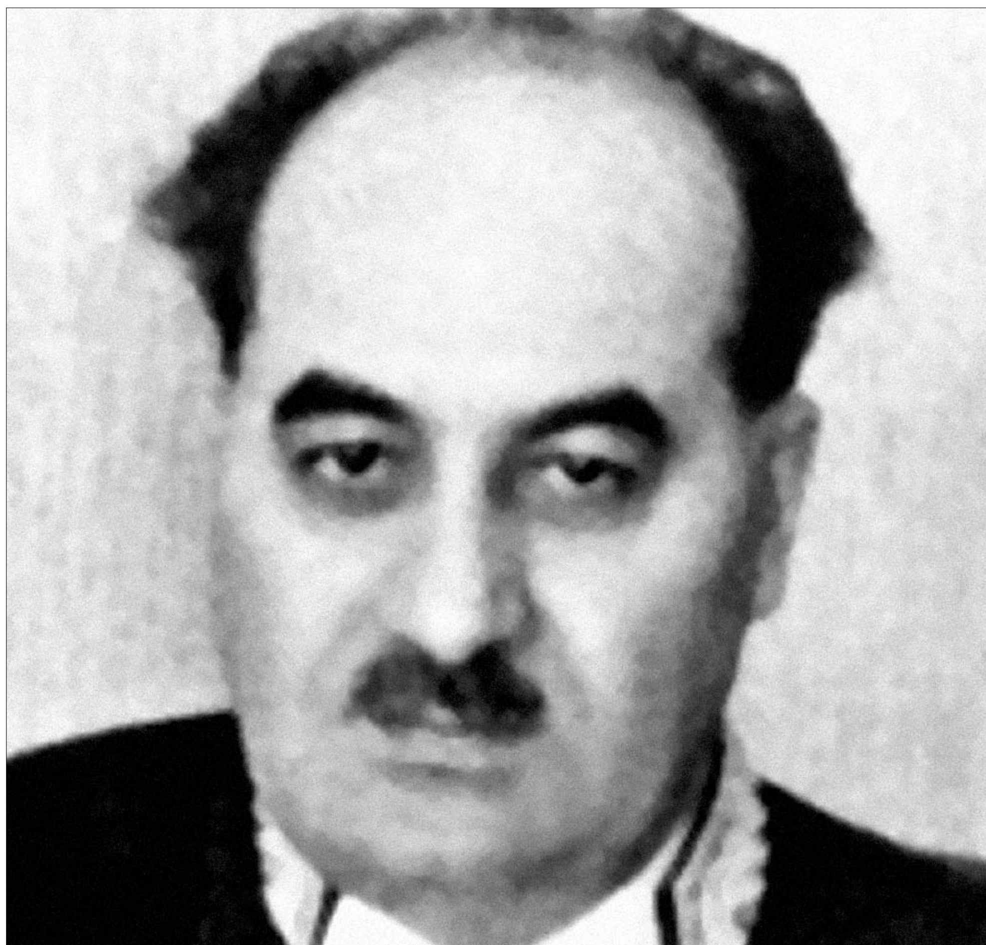
În acest context de idei, Nichifor Crainic mai dezbate în *Nostalgia Paradisului*, în capitolul *Genialitate şi sfințenie*, problema asemănării după chip a omului cu Creatorul lumii, Creator a toate, geniu suprem şi pe deasupra şi guvernator al întregului univers, precum şi chestiunea asemănării omului cu Marele Divin în ceea ce priveşte desăvârşirea în sfințenie – păstrând proporțiile, problema diferențelor de esență, ca şi în toate valorile morale.

Profesorul Crainic, încununat de multe succese, a fost nevoit, sub comunişti, să stea ascuns prin satele din Ardeal, travestindu-se în vraci şi vindecând cu buruieni bolnavii, pentru ca apoi, îndemnat de alții să se predea Securității, să sufere ani grei de temniță. Întâlnindu-l în 1946 la închisoarea de la Aiud, pentru că făcuse parte din guvernul lui Antonescu, l-am întrebat ce mai gândeşte, la care mi-a răspuns: „Dragul meu, am în memorie subiectele a vreo 50 de cărți de filosofie şi de teologie care aşteaptă să fie aşternute pe hârtie". Dumnezeu însă a vrut astfel. După multe boli şi suferințe a fost eliberat abia în 1962. Stabilit într-o încăpere din incinta Palatului Mogo-

şoaia, sub îngrijirea fiicei sale, a trecut la Domnul în 1972. A colaborat cu câteva texte la unele fițuici ale vremii. Dacă ar fi avut răgazul să aştearnă pe hârtie subiectele celor 50 de cărți, oare ce ar fi însemnat ele pentru gândirea, cultura şi spiritualitatea românească?

Un alt vorbitor la pupitrul Societății „Prietenii Ştiinței" a fost Ion Simionescu, profesor de ştiințe naturale la Universitatea din Bucureşti, un mare învățat care şi-a dăruit viața operei de culturalizare a poporului român. Scotea la Bucureşti, din inițiativa sa, cu acelaşi scop de culturalizare, colecția „Cunoştințe folositoare" în care se publicau de către diferiți oameni de cultură, studii, biografii, eseuri şi tot ceea ce era folositor publicului cititor. La ora aceea, profesorul Simionescu era trecut de 60 de ani. El considera cultura nu atât o acumulare de cunoştințe, cât o punere a lor în practica vieții, transformată astfel într-un soi de omenie şi de conştiință a datoriei, deci o valorificare practică a cunoştințelor acumulate.

El dădea un exemplu care confirma această teorie susținută de el: un cizmar poate fi catalogat un om de cultură atunci când valorile morale stau în fața acțiunilor lui, ține cont de ele, şi când atitudinea de civilizație şi de conştiinciozitate face parte din viața lui, iar îndeletnicirea lui profesională este de o corectitudine exemplară. Cu alte cuvinte, omul de cultură nu trebuie să trăiască rupt de realitatea înconjurătoare, de realitatea socială, de oamenii cu care vine în contact şi pe care trebuie să-i servească, cu pregătirea lui profesională. Omul de cultură nu trebuie să trăiască în abstractul vieții, ci în concretul ei, să-şi modeleze viața în raport cu valorile morale, culturale şi civilizaționale şi să apropie aceste valori de viață.

Ultimii boieri și... cumanii

Viorel Patrichi

Cartea lui Neagu Djuvara *Thocomerius – Negru Vodă. Un voievod cuman la începuturile Țării Româneşti*, publicată de Editura Humanitas, a făcut valuri printre formatorii de opinie din România şi nu numai. Într-o lume cu profesori şi cu elevi tot mai derutați, efectul cărții trebuie să fie dezastruos. Autorul merge pe aceeaşi idee a „destructurării" istoriei şi a culturii naționale, a desacralizării. Neagu Djuvara trage o concluzie cel puțin stranie: vechile familii boiereşti ar fi de origine cumană. Iar dacă Basarabii se trăgeau din asemenea primitivi, la fel se poate afirma şi despre Muşatini, fiindcă se înrudeau. Atât cronicarul Anonymus al lui Bela al III-lea, cât şi Diploma Ioaniților de la 1247 scriu însă despre domnitori vlahi, iar nu despre cumani. Bărbat şi Litovoi erau vlahi, iar nu cumani. Dacă ar fi fost cuman, Basarab nu putea să aibă relații cu tătarii, după ce urmaşii lui Ghinghis Han au distrus Cumania Neagră în 1241-1242 şi i-au aruncat pe cumani peste Dunăre şi peste Carpați. Abia după ce tătarii au zdrobit dominația cumană, domnitorii noştri s-au putut manifesta în războaiele de apărare contra Ungariei ca vlahi. Mai ales că strămoşii cumani erau aliații ungurilor. Neagu Djuvara preia o idee contemporană, care bântuie prin creierii fondatorilor „discriminării pozitive": popoarele autohtone erau prea epuizate pentru a mai rezista şi atunci, apărea un minoritar pe cal alb şi ducea drapelul mai departe. El forma statul, dădea un sens națiunii şi fonda o nouă dinastie. Minoritarul devine astfel „descălecător de țară, dătător de legi şi datini". Sună frumos: cumanul pantocrator!

După teoreticienii „destructurării", elitele nu puteau să vină de-aici. Care români? Vlahi? Aiurea! Dacii, adică acelaşi lucru – au murit demult! – cum îmi spunea recent un distins profesor universitar. Elitele au venit din colbul hoardelor, numai nu de-aici! După cum spune Neagu Djuvara, cu un adânc regret de stepă: „Asta vreau să le bag în cap românaşilor mei de azi: anormal ar fi fost ca primul stat român să fie creat de un moşnean român! Fiindcă nicăieri în lume – nici în istoria Chinei, nici a Indiei, nici a Persiei, nici a Egiptului, nici a Imperiului Roman – când se dărâmă un imperiu şi după sute de ani se naşte pe acelaşi teritoriu un nou stat, acesta niciodată nu este făcut de băştinaşi! Ei sunt, iertați-mă de cuvânt, scopiți. Ei nu mai au vlagă politică. Asta e o lege universală. Când s-a dărâmat primul Imperiu Chinez, el a fost creat din nou de mongoli. În Persia – de parți, care veneau din afară şi refăceau imperiul persan după 500 de ani. Cine a făcut un prim stat în Franța? Francii – un trib german! În Marea Britanie? Nu sunt celții cei care au refăcut statul, sunt anglii, saxonii, danezii, mai târziu normanzii. În Spania sunt vizigoții, în Italia – longobarzii. Culmea este că peste tot aproape a rămas numele învingătorului, al cuceritorului barbar: Francia de la franci, Anglia de la angli, în Spania – Andaluzia de la vandali, în Italia – Lombardia, de la longobarzi. România, în mod normal, ar fi trebuit să se numească Cumania, dacă cumanii n-ar fi fost alungați de mongoli. În hărțile europene de la Veneția, de la Bizanț, Muntenia întreagă este numită timp de sute de ani Cumania. Dacă n-ar fi fost alungați de mongoli, cumanii ar fi fost cei care fondau un stat şi îl numeau Cumania". Aşa se fundamentează „destructurarea". Uneori inepțiile lui Neagu Djuvara amintesc de

„elegiacul" Patapievici: „Şi atunci suntem în legea universală: a trebuit un altoi de barbari nomazi ca să avem vâna să creăm un stat. Altfel, cum vă explicați că noi ne naştem cu sute de ani în spatele celorlalți: cu 6-700 de ani după Bulgaria, cu 500 de ani după Rusia, cu sute de ani după Polonia, cu sute de ani după Croația, cu 150 de ani după Serbia. De ce suntem ultimii? Şi vă spun: suntem ultimii, pentru că nu aveam barbarul cel bun la noi! Asta e explicația!". Pentru falsul istoric, regii Dromichete, Tomiris, Burebista, Decebal, Regalian nu au existat. Noi ne naştem cu 6-700 de ani după bulgari! O neghiobie mai revoltătoare nu am întâlnit, iar individul este curtat de toți snobii zilei.

Sigur, puritatea etnică este absurdă astăzi. Eu nu neg existența unor reprezentanți din alte etnii în istoria unor familii boiereşti. Era un proces natural. Apartenența la o națiune este însă o chestiune de opțiune, iar boierii vechi au optat prin faptele lor: erau vlahi, adică români. „Cumanii să plece unde vor", spunea Dan Puric. Am căutat repere actuale pentru a înțelege mai bine disconfortul pe care mi-l poate induce cartea lui Neagu Djuvara şi m-am convins: nu am venit din Asia.

C. Bălăceanu-Stolnici: „Bălăcenii și Berindeii sunt de origine cumană"

– *Domnule academician Constantin Bălăceanu-Stolnici, recunosc că m-a derutat cartea lui Neagu Djuvara cu privire la originea cumană a boierilor români. Dumneavoastră sunteți tot cuman?*

– Ideea nu este nouă, originală. Istoricii au spus-o de multă vreme. O parte din aristocrația română şi domnitorii Basarabi erau de origine cumană. Eu am publicat două cărți înainte de 1989 cu privire la acest subiect: „Cele trei săgeți" şi „Saga Bălăceană". Cred că şi Bălăcenii, la fel ca Berindeii, sunt de origine cumană. Lucrul nu trebuie să ne mire în Europa. Erau țări peste care veneau năvălitorii aceştia în număr destul de mic, dar bine înarmați.

– *Erau războinici.*

– Erau militari. Punea mâna o juntă militară pe țară şi stătea acolo două-trei generații. Cum s-a întâmplat cu minoritatea vizigotă din Spania, unde o parte din aristocrație era de origine vizigotă. Vizigoții au stat acolo câteva secole şi au implantat ceva din mentalitatea lor. După aceea au venit arabii şi o parte din aristocrația spaniolă era de origine arabă. În Anglia au venit normanzii şi au făcut la fel, inclusiv cu limba. Este un fenomen universal. Faptul că au fost mai mulți cumani aici o dovedesc şi numele localităților: Comana, Comăneşti... Cu rezonanțe turcomane.

– *Nu cumva este valabil şi fenomenul invers, aşa cum s-a întâmplat în Transilvania, unde majoritatea aristocraților români şi-au luat nume ungureşti pentru a-şi salva familiile şi averea? Cum a fost boierul Cândea...*

– Era populația autohtonă stabilă. Şi Corvineştii au fost aşa. Să te bați cu aristocrația maghiară, care a creat o dinastie, era greu. Deşi regele Ştefan cel Sfânt a fost numit de împăratul Bizanțului, vechea coroană a Ungariei este bizantină, totuşi ungurii au intrat sub umbrela catolicismului, au pătruns în spațiul cultural occidental şi au acceptat sistemul vasalității vest-europene. Când au ocupat Transilvania, i-au trecut pe români la sistemul de vasalitate propriu. Pe tronul Ungariei, nu au fost numai unguri. Au fost şi francezi din dinastia de Anjou. De altfel şi stema Basarabilor este scutul de Anjou, la fel ca stema Ungariei.

– *În ce măsură cercetarea antropologică ne ajută să clarificăm aceste aspecte?*

– O serie de popoare migratoare au venit aici. Singurul lucru care s-ar putea face este un studiu genetic. S-au făcut câteva studii genetice. Trebuie căutate în genom elemente care sunt indicatoare pentru originea rasială. Napoleon Săvescu crede că noi nu suntem romanizați, că noi am fi coborâtori din triburile dacice vechi. Imperiul Roman era o formațiune statală globală. Legiunile venite aici nu erau de origine romană. De aceea, aportul biologic al Romei este neglijabil aici. Noi nu putem avea pretenția că am fi urmaşii romanilor din punct de vedere biologic. Romanii au adus aici cultura, civilizația şi limba latină. La Sarmisegetuza se văd urmele zeilor din Orient. Erau influențele religiei mithraice. Cultura grecească nu a prins în Dobrogea, unde romanii au ajuns cu o sută de ani înainte de războaiele lui Decebal.

– Cercetarea antropoligică arată că există nişte tipuri fizionomice în România. Ce se mai poate spune astăzi?

– Totul este statistică. Noi avem atlasul antropologic în care se arată cum au fost distribuite craniile dolicocefale, brahiocefale şi aşa mai departe, care ne dau o oarecare imagine. Însă nu trebuie să ne cramponăm prea mult de asemenea aspecte. Constantele morfologice s-au modificat după venirea tătarilor, turcilor, ruşilor. Cătanele germane aveau relaţii cu femei de-aici. Au existat orientări ale antroplogiei fizice care nu mai pot absolutizate. Antropolgia a început prin a fi antropologie fizică. Aşa a fost cu Proca şi cu toată şcoala franceză. Pe parcurs, anglo-saxonii au adăugat antropologia culturală. Antroplogia fizică nu a fost abandonată, dimpotrivă ea se dezvoltă graţie cercetărilor genetice. Se cercetează grupele sanguine, amprentele, lingvistica.

– În ce măsură cercetarea genetică ne poate ajuta prntru a stabili migraţia populaţiilor?

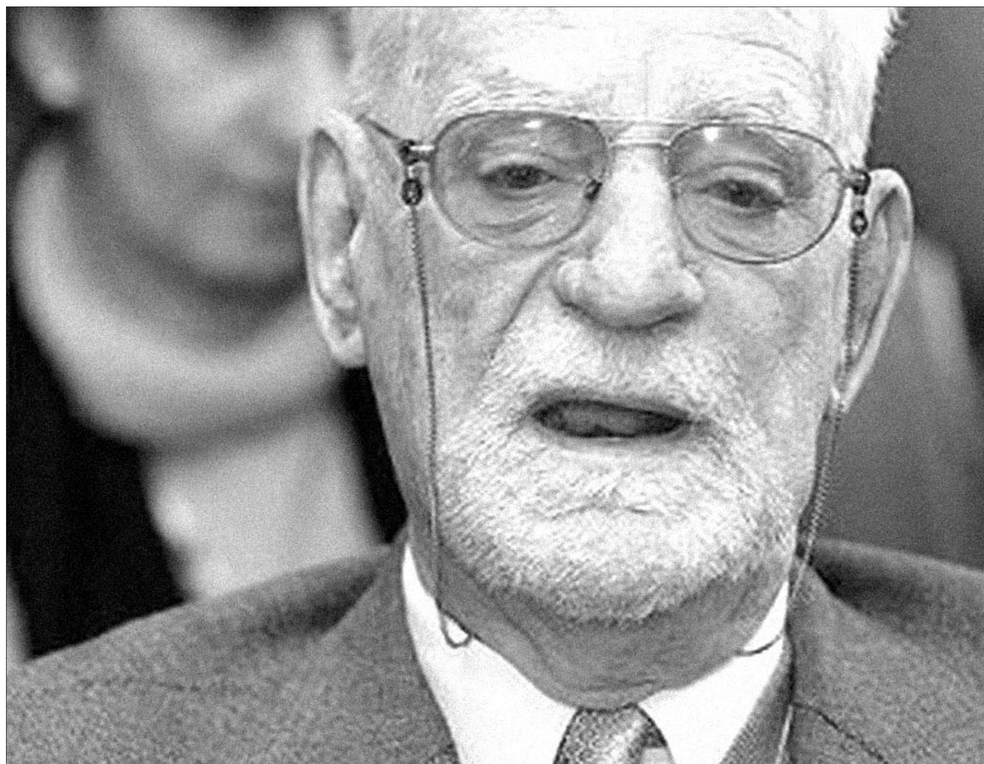
– Analizele genetice arată că *homo sapiens* are o vechime de cel puţin două sute de mii de ani. Omul preistoric a trecut peste Bosfor, a ajuns la Dunăre şi s-a răspândit în toată Europa. Bosforul nu era un obstacol. Chiar şi *homo erectus*, care era mult inferior ca intelgenţă lui *homo sapiens*, a trecut în Indonezia.

– Ce anume conferă unicitate unei naţiuni: substratul sau ceea ce vine peste acel substrat?

– Comunitatea de limbă face ca populaţiile care vorbesc la fel să se simtă solidare între ele şi îşi dezvoltă relaţiile interne ca un organism comun. La români fenomenul este cu totul excepţional: am trăit în trei state, dar limba, obiceiurile, religia au rămas în general aceleaşi. Aspecte care nu se regăsesc în Germania, Franţa, Italia sau Spania.

Cercetarea antropologică însă costă. Nici nu ne putem imagina deocamdată să ne facem un laborator pentru cercetări genetice, prin care să citim trecutul omului. Colaborăm foarte bine cu Şcoala antroplogică franceză, cu unele centre univeristare americane, germane. Facem schimb de informaţie şi de experienţă. Trebuie să se facă şi aici ceva. Institutul nostru are nevoie de fonduri.

– Eu am avut impresia că boierii noştri de vatră erau nişte invariante spirituale şi deci şi

Constantin Bălăceanu Stolnici

antroplogice ale românilor. De exemplu, în fizionomia dumneavoastră nu văd nimic turcic, nimic asiatic. De aceea, mi-e foarte greu să accept originea străină a aristocrației noastre. Cum aş putea crede că ați fi de origine cumană?

– Da, dar de exemplu la Berindei o să găsiți. Pomeții sunt proeminenți. Şi mama şi tata erau Berindei, aveau fizionomii asiatice. Nu a fost nici o barieră pentru genomul asiatic.

– De la realizarea acelui atlas antroplogic al României, ce alte lucrări monumentale pot fi menționate?

– Avem lucrări de antropologie culturală şi fizică. Rişcuția a fost un nume referință.

„Tatăl biologic al lui Bălăceanu-Stolnici este regele Carol al II-lea“

– Domnule doctor Şerban Milcoveanu, dumneavoastră, ca descendent al unei familii de boieri vechi, vă mândriți cu originea cumană?

- Acest atac contra aristocrației noastre este al doilea. Primul a fost al lui Iorgu Iordan, pe timpul lui Ceauşescu. Iordan era bulgar şi i-a cerut aprobare lui Ceauşescu să scrie asemenea inepții şi nimeni să nu-l critice. Şi Ceauşescu a dat ordin în toată literatura de-atunci să nu fie criticat. A scris o carte în care a atacat toate familiile boiereşti mari. Ura cea mare nu este contra mulțimii, ci contra elitei. Fiindcă națiunea noastră dacă a supraviețuit două mii de ani, nu se datorează clasei țărăneşti. Națiunea a fost țărănimea, dar elita a condus lupta, iar elita Basarabilor şi a Muşatinilor era formată din români. Dacă-i adevărat ce spune acest Neagu Djuvara. Dacă ar fi adevărat ce spune el, Moldova şi Țara Românească se numeau Cumania Neagră. E adevărat că au lăsat nişte nume, cum e Teleormanul.

– De ce credeți că Neagu Djuvara îl invocă pe Iorga atunci când reia această idee?

– Până în jurul anului 1200, noi românii trăiam prin păduri, răsfirați, într-un fel de republici țărăneşti. Cine era mai viteaz lua conducerea în bătălie. Expresia „cămaşa de izbândă“ de-atunci vine. Când năvăleau barbarii, mai ales tătarii, femeile țeseau o cămaşă, preotul o sfințea şi o îmbrăca bărbatul pentru apărare. Expresia a rămas de-atunci.

– Eu am vorbit cu Bălăceanu-Stolnici şi el crede la fel ca Neagu Djuvara: şi familia lui este de origine cumană.

– Mama sau tata? Bălăcenii erau veche familie românească, naționalistă. Ei l-au adus pe Gheorghe Lazăr profesor la Bucureşti, ca inginer topograf pentru tribunale. Tatăl lui nu este Bălăceanu Stolnici. Tatăl lui biologic este regele Carol al II-lea.

– De unde ştiți?

– Ştiu de la părinții mei, că vorbea lumea. Carol al II-lea ar fi lăsat-o însărcinată pe mama lui şi a uitat de ea. Carol al II-lea a făcut foarte multe fărădelegi.

– În ce relații erau părinții dumneavoastră cu familia Bălăceanu?

– Erau din Slatina cu toții. Bălăceanu avea moşie în nordul județului, iar tatăl meu avea în comuna Milcov de lângă Slatina. Eu am fost la un consult cu Bălăceanu-Stolnici. El mă ducea cu maşina lui. Aveam clientelă; el – neurolog, eu – internist. Mergeam la un bolnav împreună. În maşină am spus că toate nenorocirile României provin de la regele Carol al II-lea. Toate, una după alta. Domnule, ştii ce-a făcut? A oprit maşina şi mi-a spus: Dacă repeți, te dau jos! Deci el ştie de Carol al II-lea. Era după 1970. La televiziune i-a adus elogii lui Carol al II-lea.

– Tot legat de familiile boiereşti, dumneavoastră în casă nu i-ați auzit pe bunicii dumneavoastră povestind de unde se trăgeau bunicii lor? Alexandru Paleologu era boier grec, susținea el. După care a spus că de altfel bunicii au luat numele de la boierul grec pe moşia căruia trăiau.

– Nu ştiu. Mai târziu, după dispariția acelor republici țărăneşti, arma i-a diferențiat drastic pe oameni. Aşa s-a diferențiat aristocrația de mulțime în toată Europa. Cuvântul „boier“ vine din paleo-slavă şi înseamnă „viteaz“. Sensul a dispărut. Asta e originea clasei boiereşti. Cei din familia mea au ajuns boieri pe timpul lui Mihai Viteazu. Erau trei frați cu numele de Ştirbei care s-au evidențiat prin vitejie. Mihai Viteazu i-a înnobilat pe toți trei. Le-a dat câte o moşie. Pământ era peste tot, nu ca acum. Țăranii munceau cât puteau. Fratele mare a rămas cu numele Ştirbei. Cel mijlociu a căpătat comuna Drăgăneşti de Olt şi numele Drăgănescu. Cel mai mic, Matei Ştirbei, a primit pământul de la Milcov, lângă Slatina şi şi-a

luat numele Milcoveanu. Prințul Barbu Știrbei de mai târziu era rudă cu noi. M-a invitat acasă la palat. Era un om foarte distins. Prin urmare, noi eram simpli luptători la origine.

„Originea noastră este mai veche și ne onorează“

– *Domnule doctor Napoleon Săvescu, aveți boieri în familie?*

– N-am avut, domnule, boieri în familie.

– *Deci nu sunteți de origine cumană?*

– Nu, dar am avut aventuri cu cumanii! La Kalamazoo, statul Michigan, unde are loc cel mai mare congres anual de istorie din lume. Acolo vin peste două mii de oameni ca să-şi prezinte lucrările. De la o sală la alta, se merge cu autobuzul. Avem acolo 700 de săli. Inițial, cei de la Kalamazoo şi-au propus să cerceteze istoria Evului Mediu. Ei bine, eu am reuşit să creez o secție de istorie a dacilor şi am ajuns la ediția a cincea. Oamenii sunt foarte interesanți. Preşedintele congresului se numeşte „Keilăn“, aşa se pronunță şi ce-mi zice într-o zi: „Aveți o groază de prieteni acolo în România. Am primit o scrisoare de la preşedintele societății cumanilor, semnată de 12 istorici şi profesori, care mi-au cerut să vă opresc, să vă interzic participarea la congres. Lucruri foarte neplăcute au scris despre dumneavoastră. Vreți să vă arăt scrisoarea?“ Nu. Nu mă interesează, i-am zis. Nişte derbedei.

Constantin Bălăceanu Stolnici

Profesorul „Keilăn“ este de alfel Calin, mai precis, Călin. „Bunicul meu a fost profesor de istorie în România şi mi-a vorbit despre daci de când eram mic. Am rămas uimit că nu se mai pomeneşte de acei strămoşi ai noştri. Când ați trimis cererea de înscriere la congres, am acceptat imediat şi din curiozitate v-am pus lângă mine ca să aud şi ce vorbiți“, mi-a spus.

Eu am scris „Istoria dacilor“, care a rămas lucrare de referință la Congresul de la Kalamazoo pentru studenții care cercetează istoria veche a Europei. Mai frumos compliment nu putea să-mi facă nimeni.

– *De ce credeți că există istorici la noi care preferă să trateze istoria românilor din perspectiva minoritarilor?*

– Există o politică în acest sens. Pe când am început eu să învăț la şcoală, ni se spunea că am fi un popor de origine slavă, cu foarte puține influențe latine. Abecedarul se deschidea cu Saşa şi Maşa. Aşa era politica. Atunci oraşul Braşov se numea Stalin. Apoi, s-a schimbat puțin şi aflăm că am fi de origine latină. La polul opus. Plimbându-ne dintr-o parte în alta, după cum vor politicienii şi istoricii care sunt servanții lor, acceptăm asemenea lucruri. Există însă o limită a credibilității acestor oameni. Trebuie să spunem odată: „Ajunge!“. Originea noastră este mult mai veche şi mai îndepărtată, ne onorează şi nu ne discreditează, cum susțin unii. Îi vedem pe bulgari care au venit în secolul VI după Hristos şi acum se revendică de la traci. Aşa că ei îi studiază pe traci aşa de frumos şi descoperă foarte multe lucruri, încât îți face şi plăcere să-i urmăreşti. Ei ne-au luat însă dreptul de a spune că noi suntem centrul tracic al Europei.

– *Neagu Djuvara susține că tracii ar fi fost altceva decât dacii.*

– Nu ştie ce spune. Să vedem dacă recunoaşte unde s-a născut. El s-a născut în Rusia. L-am studiat atent. A ajuns mai târziu în Franța.

– *Cum putem să susținem că dinastiile Basarabilor şi Muşatinilor, care erau înrudite între ele, ar fi de origine cumană? În presa noas-*

Napoleon Săvescu

tră, se manifestă opinii extatice: în sfârşit, a venit cineva care are curajul să spună adevărul!

– E grav că avem şi oameni care-i acceptă şi care cred că aşa trebuie să li se scrie istoria. Gogománii totale! Din punct de vedere biologic, noi ştim exact cine suntem. S-au făcut testele genetice pentru populaţiile lumii şi pentru România. Europa, după ultima glaciaţiune, la începutul formării ei, era locuită de trei grupuri: iberic, central-european de la sud de Carpaţi şi grupul massagetic sau arian, care a apărut între Marea Neagră şi Marea Caspică. Cele trei grupuri genetice au dat naştere la 75% din populaţia Europei de azi. Întrebarea este cărui grup genetic aparţinem noi. Italienii aparţin grupului iberic în proporţie de peste 75%. Românii, în aceeaşi proporţie, aparţin grupului „I", central-european. Doar 4% din populaţia României are legături genetice comune cu italienii şi ibericii. Restul, aparţin grupului massagetic. Doar 5% formează grupul agricultorilor care au sosit din Anatolia în urmă cu şapte mii de ani. Ei au adus agricultura şi nu se regăsesc în partea nordică a Europei. Ultimul grup genetic sosit în Europa este cel fino-ugric, care a venit pe continent în urmă cu patru mii de ani. Prin urmare, ne tragem din grupul central-european „I" de la Ion. Ei bine, 45% din populaţia scandinavă sunt urmaşii grupului „I". Majoritatea celţilor, vikingilor au plecat din acelaşi grup. Lingviştii mari ai lumii contemporane arată că nucleul indo-european s-a dezvoltat la nivelul carpato-danubiano-pontic. De-aici s-au răpândit 3-4 grupuri lingvistice: latin spre vest, sanscrit – spe est şi cel iranian. Limba noastră are multe elemente în comun şi cu latina, şi cu sanscrita. Când s-au împărţit limbile după pronunţia cuvântului „sută" – „centa", ne-am trezit că ne pun lângă sanscrită. Eminescu a intuit perfect lucrurile atunci când a vrut să realizeze primul dicţionar român-sanscrit. Genetica este singura măsură precisă de măsurare a originii noastre şi ne arată că suntem din grupul central-european. Orice istorie veche a lumii arată că primele migraţii au plecat de-aici, din spaţiul carpato-danubiano-pontic. Germania şi Anglia încă erau acoperite de gheaţă. Englezii şi americanii aşa încep istoria veche a lumii, cu spaţiul nostru.

– Ce-ar trebui să facă Institutul de Antropologie de la Bucureşti pentru clarificarea istoriei etnogenezei românilor?

– În primul rând să-i schimbe pe cei aflaţi la conducere. Unui prost nu-i poţi spune adevărul fiindcă nu-l înţelege. Unui om care nu acceptă nimic nou pentru că aşa e construit creierul lui nu poţi să-i impui să accepte noul. Am fost cu 14 ani în urmă la Hong Kong şi chinezii recomandau balegă de vacă pentru diaree. Avea efect. Bronşita se trata cu broaşte uscate şi fierte. Mai acceptaţi un asemenea tratament astăzi? E de preferat un sirop curat, oferit de medicina modernă. Aşa şi cu ştiinţa istoriei. Nu putem rămâne la nivelul cronicarilor care scriau într-o chilie o istorie închipuită a poporului român, aşa cum o visau ei. Trebuie să facem un pas mai departe.

Cred că viitorul istoriei noastre este în mâinile tinerilor care refuză să accepte îndemnul „Crede şi nu cerceta!". Ei vor schimba istoria noastră, ei studiază serios şi limba engleză. Deci au comunicare cu toate sistemele de informare din lume, consultă internetul. Tinerii noştri vor înţelege unde este adevărul.

A fi „cool“, nu cult

Prof. dr. Adrian Botez

În seara zilei de vineri, 11 iulie 2008, în cadrul emisiunii radiofonice *Chef de vorb*e (de pe România Cultural), un oarecare Petre Fluierașu (cică redactor-șef la o revistă *Arcada*...) s-a străduit, din răsputeri, să fie arate că e „cool“, nu cult! A reușit să se dovedească prost. Colega lui de revistă, Severina Nu-Știu-Cum, a mai ratat din ocazii...

Tema emisiunii: *cultura în general și cultura de divertisment* („*entertainment*“-ul). „Ideile“ fluierașului – o colecție din cele mai tembele și iresponsabile „panseuri“ ale gibonilor epocii contemporane (pe post de „lideri de opinie“ – de au fost posibile apariția pe piață a *Codului lui Da Vinci* și a „piesei“ *Evangheliștii*...).

Iată ce „perle“ a emis belferașul, un mucos rârâit și plin de sine, ca un balon de bâlci:

– „Detergenții și cărțile trebuie să fie tratate la fel pe piață“.

– „Lasă dracului principiile morale; când ai de vândut cărți care trebuie să se cumpere, nu trebuie să te împiedici de niște prostii cum sunt principiile morale“.

– „Eminescu, azi, ar fi un nimeni, care s-ar cocoșa pe computer și Internet. La fel și Hristos“.

– „Hitler și Stalin trebuie luați azi ca model, în ce privește dictatura publicității“.

– „Astăzi, totul se vinde! Și sufletul se vinde“.

– „Ești liber cu cât ești mai dependent și mai manipulat de lucruri/obiecte și de reclamele TV!“.

– „Dacă vrei să ai succes pe România Cultural, lasă-l dracului pe Verdi și pune maneaua!“ (o îndemna „fluierașul“ pe realizatoarea emisiunii, o doamnă excesiv de reținută în exprimare).

– „Viața e frumoasă.pentru că nimic nu contează!“

– „Dacă aș scrie o carte și editorul mi-ar zice că nu se vinde, și ar spune să schimb ceva ca să se vândă – eu aș schimba totul! Dă-le dracului de idei, cea mai tare carte e *Codul lui Da Vinci*, și cărțile lui Sandra Brown sunt tari, și *Stăpânul Inelelor* – pentru că se vând! Vânzarea e totul, nu mă interesează personalitatea scriitorului!“

– „Totul este să mă simt eu bine! Cultura secolului nostru este senzația!“

– „Eu nu vreau decât bani, prin care să capăt puterea în lume!“ etc. etc.

Mega-prostul trebuia întrebat:

– „Puterea... să ce?!“ Căci, dacă pentru tine nu contează decât „să te simți bine“. Și tot ce crezi tu că ar fi cultură godăcească de troacă – ar fi, de fapt, pierdere de vreme și onanie intelectuală.

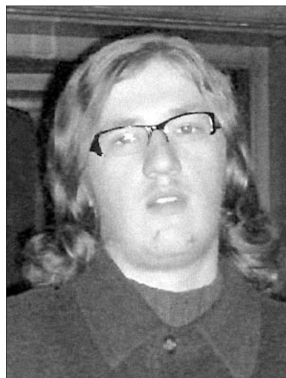
Au intervenit, în emisiune, prin telefon, doi oameni mai în vârstă, sugerând că nu trebuie să se coboare autorul în cloacă, ci să încerce autorul, prin opera sa, să ridice, din cloacă, omenirea. Belferașul a pufnit într-un râs disprețuitor: „Vezi? Niște moși , total depășiți!“.

Interesant e, totuși, că tovarășa lui de revistă, Severina Nu-Știu-Cum, s-a dovedit, în final, mult mai rezonabilă decât el (încercând să îngâne ceva despre necesitatea unui marketing mai bun pentru cărțile bune). Dar belferașul a înlăturat-o, suveran, cu cotcodăceli indignate: „Pe mine nu mă interesează decât Dan Brown, Sandra Brown și Coelho! Nu mă interesează să rămân, mă interesează să câștig bani, acum! Vor masele să se distreze, fac orice să-i distrez! Așa e peste tot în lume!“.

Dacă *asta* e generația ce vine după noi, o generație de iresponsabili, care vor să fie doar „cool“, „trendy“, pentru a câștiga bani – azvârlind cultura în cloacă –, atunci evoluția spirituală terestră va suferi o gravă și lungă eclipsă.

Fluierașii aștia, care zic că vor puterea în lume – să ce? să fie moțul cloacei? – nu sunt nici măcar animale „plaisir“-iste, ci sunt monștri ai anti-spiritului. Animalul are instinctele sale de origine divină, pe când „fluierașii“ sunt plini de porniri distructive, de sorginte satanică. N-au nici un Dumnezeu, afară de Ban și Maț. Ei nu știu ce-i nu măreția divină, ci nici măcar istoria!

Cu ei nu se poate discuta nimic despre func-

Petre Flueraşu, revista „Arcada““

ția cathartică a artei/culturii, despre originea culturală a culturii și despre menirea soteriologică a culturii. Ei ar sta în cap în mijlocul mlaştinii, numai să atragă și să exploateze „masele“, dezvoltându-le monstruos, acestora, valențele de degenerescență ale epocii noastre (Kali Yuga).

De unde să ştie un „fluieraş“ că există şi o cultură de divertisment absolut onorabilă, vie, profund morală, de cea mai înaltă calitate spirituală, cu strălucite valențe evolutiv-spirituale? De unde să ştie că la români, spre exemplu, cupletele lui Constantin Tănase şi cântecele Mariei Tănase, de la Cărăbuş, au susținut, prin geniul lor fulminant, profund autohton, o generație întreagă, să nu se cufunde în tăcere laşă, în frenezia perdiției?! Teatrul de estradă, cupletele lui Alexandru Maximilian, interpretate, cu vervă, de Stela Popescu şi Al. Arşinel sau cele ale lui Nae Lăzărescu/Vasile Murariu – sunt, unele, adevărate bijuterii de Duh şi biciuitoare de impostură, de imoralitate, de goliciune de Duh. De unde dicernământ la un mucos vedetist, pentru a înțelege că un Radu Tudoran, cu *Toate pânzele sus!*, sau un Constantin Chiriță, de care numai sfertodocții își bat joc, azi, când vorbesc despre *Trilogia în alb* ori *Cireșarii* – ofereau (şi încă oferă!) un divertisment excelent, pentru tinerii neinfectați de manele, rock şi, în genere, de mahalaua anti-spirituală?

De unde să afle un campion al mațului umflat că Shakespeare nu a fost o prostituată care şi-a numărat „6 miliarde de exemplare“ în palmă, ci un demiurg terestru, din opera căruia şi următoarele secole vor fi, probabil, obligate să rețină măcar câteva versuri adânci?!

De unde să ştie că există divertismentul genial al lui Beaumarchais, care a revoluționat moravuri la marginea secolelor XVIII-XIX – dar şi piese de rezistență ale unui Victorien Sardou, „bulevardierul“ – piese care stârnesc un râs inteligent şi azi –, iar peste Canalul Mânecii, prozatorul Jerôme K. Jerôme, şi prozatorul George Bernard Shaw au creat un soi de „divertisment“ de o calitate şi rafinament estetic nu doar „rezistente“ în istorie, ci cu energii adânc-meditative, „înhămate“ la micro-revoluții spirituale? De unde să ştie că, la celălalt capăt al Europei, ruso-sovieticii Evgheni Petrov şi Ilia Ilf au creat, pentru nemurire, cele mai scăpărătoare briliante ale divertismentului, cu „bătaie“ de duh peste veacuri? ...Că anglo-americanul Charlie Chaplin, prin micuțul său vagabond, Don Quijote modern, temerar cavaler în zdrențe, a produs râsul cu lacrimi, divertismentul care îți scormoneşte sub jiletcă sau sub cămaşa-ți zdrențuită, pentru a-ți replămădi verticala, spre Ceruri, a sufletului (în plin proces de intoxicație, prin Hollywood-ul industriei banilor, prin imoralitate)?!

Dar pentru cine vorbesc eu toate astea? Pentru „fluieraşi“? Nu, ci pentru cei care trebuie să înțeleagă, în ceasul al treisprezecelea, să-i arunce, cu capul în jos, în cloaca plină de propriile excremente, şi să promoveze, cu osârdie, pricepere şi insistență, fie şi prin dezgustătoarele mijloace ale „pieței“, marile opere ale artei divine, prin care să deblocheze Kali Yuga. Arta nu e „detergent“ decât în sensul sacru-purificator.

Problema e alta: vor avea ce promova, acei agenți de marketing, vor avea, ca obiect de „promo“, opere de înaltă spiritualitate dacă şi autorii se iau după „ideologia“ fluierată?!

Pentru ca să înlocuieşti „cool“ cu cultura, manelele cu operele lui Verdi, şi să nu dai faliment – e nevoie ca întreg edificiul social (românesc şi mondial) să se de-manelizeze, de-mahalagizeze. În loc de Sarkozy, să revină un Charles de Gaulle, în loc de Băsescu, măcar un Cuza sau Carol I, în loc de Tăriceanu, măcar un Ionel Brătianu.

Despre prozele celui mai strălucit romantic spaniol, Gustavo Adolfo Bécquer, se spune că „parcă au fost scrise pentru nimeni – şi tocmai de aceea au căpătat statut de pagini pentru totdeauna. (...) Iar legendele sale nu se vor stinge niciodată“ (cf. Arturo Berenguer Carisomo, *La prosa de Bécquer*, ed. II, Sevilla, 1974) – pentru că misiunea artistului (şi, deci, a culturii-cult) este de a pipăi şi deschide omenirii căi spre transcendent.

Fireşte, nici *Apocalipsa* nu pretinde că se vor mântui toți proştii. Nici vorbă!

ROST: cuvînt, rațiune, sens, ordine

În latină, *rostrum* însemna „deschizătură“, „cioc“, „plisc“, „bot“. Mai tîrziu, în latina populară, a început să însemne şi „gură“ în general. În româna veche, sub forma rost, a fost moştenit cu acest din urmă înțeles, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire (a învăța pe de rost, a lua la rost) şi stînd la baza verbului a rosti. Rost a evoluat spre înțelesul „rațiune“, „sens“, „tîlc“, „noimă“, „scop“, cu care se foloseşte astăzi în mod curent. Aşa a apărut verbul a rostui („a da sens“, „a pune ordine“), cu derivatele rostuire, rostuitor etc.

Creat prin Rostirea (Cuvântul) divină, omul este el însuşi făptură rostitoare, dar şi rostuitoare. Omul are un rost dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt rost, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a fi fără rost pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului este de a-l ajuta să-şi (re)găsească rostul.

Revista ROST îşi propune tocmai acest obiectiv la nivelul lumii româneşti, care în comunism şi-a pierdut rostul şi care trebuie să se redescopere pe sine, în primul rînd prin recursul la tradiție.

În acest număr semnează: ● **Mihail Albişteanu** – profesor, doctorand în istorie, publicist ● **Adrian Botez** – profesor doctor, ultima carte publicată: *Ioan Slavici – pentru o nouă hermeneutică, aplicată asupra textelor lui Ion Creangă, Ion Luca Caragiale şi Ioan Slavici* (2006) ● **Vasile Chira** – Lector univ. dr., Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna“ Sibiu ● **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *Gâlceava dracului cu lumea. Mic tratat de demonologie aplicată* (2005) ● **Emilia Corbu** – doctor în istorie, arheolog, ultima carte publicată: *Sudul României în Evul Mediu timpuriu* (2006) ● **Gheorghe Fedorovici** – absolvent al Facultății de Teologie, traducător ● **George Popescu Glogoveanu** – fost deținut politic (1941-1964), vicepreşedinte al Asociației Foştilor Deținuți Politici Anticomunişti – Craiova, eseist, ultima carte publicată *De la Descartes la Nae Ionescu. O analiză a cartezianismului şi a crizelor sale majore* (2006) ● **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii şi urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleşiță* (2001) ● **Constantin Mihai** – doctorand în litere la Universitatea Michel de Montaigne, Bordeaux 3, ultima carte publicată: *Descartes. L'Argument ontologique et sa causalité symbolique* (Paris, L'Harmattan 2007) ● **Constantin Miu** – profesor doctor de limba română, publicist ● **Ion Alexandru Mîzgan** – preot, publicist, ultima carte: *De ce Ortodoxia?* (Ed. Eclesia, Nicula, 2008) ● **Mircea Platon** – scriitor, doctorand în istorie la Columbus University din Ohio – SUA, ultima carte publicată: *Cine ne scrie istoria* (Timpul, Iaşi, 2007) ● **Cristi Pantelimon** – sociolog, conferențiar universitar doctor la Universitatea „Spiru Haret“ Bucureşti, ultima carte publicată: *Sociologia corporatismului şi a capitalismului* (2007) ● **Radu Preda** – doctor în teologie, publicist, profesor la Universitatea Babeş-Bolyai – Cluj, autor, printre altele, al volumului *Biserica în Stat. O invitație la dezbatere* ● **Marcel Răduț Selişte** – teolog, publicist ● **Claudiu Târziu** – jurnalist, coautor şi îngrijitor al volumelor *Testamentul Părintelui Calciu. Ultimele sale cuvinte, cu un portret biografic şi şapte evocări* (Ed. Christiana, Bucureşti, 2007) şi *În căutarea rostului pierdut. 20 de călăuze în cultura națională* (Ed. Timpul, Iaşi, 2007).

Abonament

Vă puteți abona trimițînd contravaloarea abonamentului prin mandat poştal (în care specificați citeț numele, adresa completă, telefonul şi perioada de abonament) pe numele: **Târziu Claudiu Richard, CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti** sau achitînd contravaloarea abonamentului în **contul nr. RO25BACX0000000107363250**, deschis la **Unicredit Țiriac Bank, Sucursala Orizont – Bucureşti,** pe numele **Asociației** ROST, cod fiscal 12495302, după care veți trimite copia chitanței şi o scrisoare în care solicitați abonamentul la **CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti**.
Prețul unui abonament este **180.000 lei (18 lei noi) pentru 6 luni** şi de **360.000 lei (36 lei noi) pentru un an**. Pentru cei din străinătate abonamentul este de **50 euro/an în Europa** şi **70 USD/an** pentru celelalte continente.

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ştefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil Părăian
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui Ion Gavrilă
Nr. 42-43 – august-septembrie 2006, dedicat Părintelui Adrian Făgeţeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui Simion Mehedinţi

Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat Părintelui Benedict Ghiuş
Nr. 49 – martie 2007, dedicat lui Ioan Ianolide – epuizat
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrişor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui Nicodim Mândiţă
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat Mitropolitului Bartolomeu
Nr. 53-54 – iulie-august 2007, dedicat Părintelui Trifa
Nr. 55 – septembrie 2007, dedicat lui Alexandru Mironescu
Nr. 56 – octombrie 2007, dedicat Părintelui Sofian Boghiu
Nr. 57 – noiembrie 2007, dedicat lui Teodor M. Popescu
Nr. 58 – decembrie 2007, dedicat lui Demostene Andronescu
Nr. 59-60 – ianuarie-februarie 2008, dedicat Părintelui Ioanichie Bălan
Nr. 61 – martie 2008, dedicat lui Dan Botta
Nr. 62 – aprilie 2008, dedicat Maicii Mihaela Iordache
Nr. 63 – mai 2008, dedicat Mitropolitului Nicolae Colan
Nr. 64 – iunie 2008, dedicat Aspaziei Oţel Petrescu
Nr. 65 – iulie 2008, dedicat Părintelui Mina Dobzeu

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în cîte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621

